

Simonkylän vesistönimien muuttuminen

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Oulun yliopisto
1.10.2020

Jussi Honkanen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Suomalaisen nimistöntutkimuksen historiaa	2
1.2. Nimistön muutoksen tutkimus Suomessa	3
1.3. Muutostutkimus käytännössä	4
2. TERMEJÄ JA MÄÄRITELMIÄ	7
2.1. Keskeisiä termejä	7
2.2. Mikä on paikannimi?	7
2.3. Nimen säilyminen, muuttuminen, vaihtuminen ja katoaminen	9
3. TUTKIMUSALUE JA AINEISTO	12
3.1. Tutkimusalue	12
3.2. Tutkimuksen rajaus	15
3.3. Tutkimusaineisto	16
4. TUTKIMUSONGELMA JA METODI	20
4.1. Tutkimusongelma	20
4.2. Tutkimusmenetelmä	20
4.3. Metodin kuvaus	23
4.4. Syntaktis-semanttinen analyysimalli	24
4.5 Aineiston erityispiirteitä ja tarkennuksia käytännön analyysiin	27
5. ANALYYSI	32
5.1. Aineistossa esiintyviä appellatiiveja	32
5.2. Nimiartikkelit	33
5.3. Nimet taulukkona	75
6 TULOKSET	80
6.1. Erityistapaukset	80
6.2. Tulokset numeroina	83
6.3. Tulostaulukot	84
6.3.1. 1870/1915 aineisto	84
6.3.2. 1952 aineisto	90
6.3.3. 1987 aineisto	96
6.4. Tulkinta nimistön muutoksesta laskennan perusteella	101
6.5. Tulkintaa ja johtopäätöksiä	104
6.6. Vertailua aiempaan tutkimukseen	106

7. PÄÄTÄNTÖ	108
LÄHTEET JA LYHENTEET	109
TUTKIMUSAINEISTO	110
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Pro gradu -tutkielmani käsittelee Simokylän vesistönimien muuttumista. Olen ollut kiinnostunut paikannimistä jo pidempään, mutta vasta kandidaatintutkielmaa tehdessäni aloin tutkia niitä tieteellisesti. Kandidaatintutkielmani liittyi saman alueen vesistönimisiin. Tuolloin analysoin nimien rakennetta. Nimien muuttumisen tutkiminen on kuitenkin kiinnostanut minua jo jonkin aikaa. Kiinnostus pohjautuu havaintoihini, joiden mukaan karttanimet eivät aina ole samoja kuin nimet, joita ihmiset käyttävät. Olen ihmetellyt sellaisia nimiä ja pohtinut, ovatko kartantekijät painaneet karttoihin vahingossa vääriä nimiä. Toinen mieleeni tullut selitys on, että karttanimet ovat pysytelleet samana pitkän aikaa, mutta ihmiset ovat alkaneet aikojen kuluessa käyttää samasta paikasta eri nimeä. Näiden pohdintojen vuoksi innostuin nimistön muuttumisen tutkimisesta. Kiinnostusta aiheeseen lisäsi saatavissa olevan tiedon määrä: nimistön muuttumista on Suomessa tutkittu vähän. Terhi Ainiala on merkittävin suomalainen nimistön muuttumisen tutkija. Muut ovat tehneet aiheeseen liittyvää tutkimusta lähinnä Ainialan tutkimusprojektissa 1990-luvun lopulla. Nimistön muuttumisesta on useissa nimistötutkimuksissa myös sivumainintoja, mutta pääkohteeksi sitä ei juuri ole valittu.

Nimistöntutkimus on hyvin kiehtova alue, koska nimet ovat niin merkittävä osa jokapäiväistä elämäämme. Käytämme nimiä jatkuvasti ajattelematta niitä enempää. Välillä jokin erikoinen nimi saattaa kiinnittää käyttäjänsä huomion, mutta enimmäkseen nimet ovat niin luonnollinen osa puhetta, että niihin ei tule kiinnitettyä enempää huomiota kuin muihinkaan sanoihin. Kaikki nimet ovat kuitenkin merkittäviä, sillä ne yksilöivät tarkoitteen, joihin viittaavat. Siksi paikannimet kuvaavat tarkoitettaan jotenkin, tai ovat ainakin nimeämishetkellä kuvanneet. Merkityksettömiä paikkoja ei nimetä, vaan nimetyllä paikalla on oltava nimeäjälleen jokin merkitys. Nykyään päämerkitys voi olla paikan määrittäminen, mutta ennen karttojen aikaa nimillä on luultavasti ollut myös muita yhtä tärkeitä merkityksiä. Nimet ovat esimerkiksi auttaneet suunnistamaan tai niiden avulla on kerrottu metsästys- ja kalastuspaikoista. Kun merkitys hämärtyy tai nimet ovat tuttuja, niihin ei tule enää kiinnitettyä niin paljon huomiota. Yksi paikannimitutkimuksen kiehtova elementti onkin, että siinä tulee kiinnitettyä erityistä huomiota asiaan, joka on hyvin arkipäiväinen.

1.1. Suomalaisen nimistöntutkimuksen historiaa

Suomalaisen systemaattisen nimistöntutkimuksen katsotaan alkaneen Viljo Nissilän ajoista. Hänen väitöskirjansa *Vuoksen paikannimistöä I* vuodelta 1939 on laaja etymologinen tutkimus. Tuolloin oli ilmestynyt jo muitakin etymologisia tutkimuksia, mutta Nissilä luokitteli kaikki tutkimuksensa nimet erilaisiin luokkiin nimenantoperusteiden mukaan. Hän mainitsee, että kyseessä on ensimmäinen suomalainen systemaattinen nimitutkimus (Nissilä 1939: 3). Juuri systemaattisuus onkin merkitsevä sana, joka tekee Nissilän tutkimuksesta muista aikansa tutkimuksista poikkeavan. Nissilän tutkimuksessa on otettu huomioon nimenantajan näkökulmaa eikä ainoastaan selvitetty sanojen etymologiaa. Lisäksi Nissilän valintoihin, joita muut tutkijat hänen jälkeensäkin ovat noudatelleet, kuului esimerkiksi luontonimien tutkiminen.

Viljo Nissilän luokittelussa, joka oli suomalaisen nimistöntutkimuksen ohjenuorana kolmisenkymmentä vuotta, oli kuitenkin ongelmansa. Noiden muutamien puutteiden vuoksi 1960- ja 1970-luvuilla kehitettiin uusia menetelmiä. Ensin Kurt Zilliacus teki tutkimuksensa *Ortnamnen i Houtskär* (1966), jossa analysoitiin systemaattisesti yhden paikkakunnan kaikki nimet. Hän kehitti tutkimustaan varten nimien rakenteellisen analyysin, jossa nimet jaetaan ensin osiin ja sen jälkeen analysoidaan osat sanasemanttisesti ja leksikaalisesti. Nissilän luokittelussa sanasemanttiset ja leksikaaliset kategoriat olivat vielä sekaisin samassa systeemissä. Zilliacuksen järjestelmässä ongelma vältettiin tekemällä molemmille oma luokittelu.

1970-luvulla Zilliacus ja Eero Kiviniemi jatkoivat suomalaisen nimistöntutkimuksen teorian kehittelyä. Ensin he julkaisivat yhdessä Ritva Liisa Pitkäsen kanssa teoksen *Nimistöntutkimuksen terminologia* (1974), jossa määritellään useita alalle keskeisiä termejä. Jo vuotta myöhemmin Kiviniemi tarkensi joitain teoksen termejä kirjassaan *Paikannimien rakennetyypeistä* (Kiviniemi 1975). Eero Kiviniemestä tulikin Viljo Nissilän jälkeen suomalaisen nimistöntutkimuksen suunnannäyttäjä. Paikannimien syntaktis-semanttista analyysimallia hän tarkensi useaan otteeseen myöhemmin, viimeksi vuonna 1990 kirjassaan *Perustietoa paikannimistä*. Syntaktis-semanttinen

analyysimalli ei poistunut käyttökeltvottomana käytöstä vielä Kiviniemen jälkeenkään, vaan sitä käytetään edelleen jonkin verran. Viimeisin versio mallista on esitelty vuonna 2008 julkaistussa kirjassa *Nimistöntutkimuksen perusteet* (Ainiala ym. 2008: 108–110).

1990-luvulla syntaktis-semanttinen analyysimalli jäi vähemmälle käytölle luonnollisista syistä: sitä oli jo käytetty hyvin paljon. Melko monen paikkakunnan nimistö oli analysoitu kyseistä menetelmää käyttäen. Samanaikaisesti sosiolingvistiikka oli lyömässä läpi myös fennistiikassa. Suuntaus näkyi nimistöntutkimuksessakin, jossa siirryttiin 1990- ja 2000-luvuilla entistä enemmän sosio-onomastiikkaan. Sosio-onomastiikka käsittelee paikkanimiä kulttuurisina ilmiöinä. Nimiä tutkitaan niiden käytön kautta, ja tutkimuskohteena voivat olla esimerkiksi erilaiset epäviralliset nimet. Nimisysteemiä ei enää myöskään nähdä muuttumattomana järjestelmänä, joka hiljalleen katoaa, vaan nimet nähdään ennen kaikkea käyttöä varten syntyneinä ja siten ajan mittaan muuttuvina. Tämän tutkielman tarkoituksena on kartoittaa nimistön muutosta sekä muutoksen syitä ja mekanismeja, vaikkakin vain pienellä otannalla suomalaisesta nimistöstä.

1.2. Nimistön muutoksen tutkimus Suomessa

Suomessa nimistön muutostutkimuksen uranuurtaja on Terhi Ainiala. Hän on muutenkin nimistöntutkimuksen johtavia kotimaisia nimiä. Ainialan lisensiaatintyö ja sitä edeltänyt pro gradu -tutkielma ovat ensimmäiset puhtaasti nimistön muuttumista käsittelevät kotimaiset tutkimukset. Aiemminkin nimistön muuttumista on sivuttu esimerkiksi useissa pro gradu -töissä. Usein nimistön muuttuminen kuitenkin ohitetaan sivun tai kahden mittaisessa maininnassa. Aiemmassa tutkimuksessa muuttuminen ei ole ollut pääasia.

Terhi Ainiala on jatkanut nimistön muuttumisen tutkimista myöhemmin. Ensin hän teki väitöskirjan *Muuttuva paikkanimistö*, joka käsitteli ainoastaan paikkanimien muuttumista (Ainiala 1997), minkä jälkeen hän veti Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen paikkanimistön muutokseen keskittyvää tutkimusprojektia. Projekti

päätyi vuonna 2000. Siinä oli aineistona Ainialan väitöskirjan lisäksi seitsemän pro gradu -tutkielmaa Helsingin ja Tampereen yliopistoista. Kaikki hankkeen tutkielmat käsittelivät ainoastaan paikannimien muuttumista.

Nimistön muuttuminen on kuitenkin Suomessa melko nuori tutkimusala. Alalla on myös ilmestynyt vähän tutkimuksia. Siksi ei ole muodostunut myöskään vakiintuneita tutkimusmenetelmiä tai teorioita muutoksesta. Nimistö on ehkä jäänyt jonkinlaiseen sivurooliin muiden tutkimusalojen ollessa muodikkaampia fennistiikassa. Ainialan tutkimukset ovat toki antaneet tutkimukselle suuntaa. Hän osoitti tutkimuksissaan, että paikannimet ovat muuttuneet melko paljon. Aiemmin oli oletettu, että nimistö säilyy suurin piirtein samanlaisena. Näyttäisi kuitenkin siltä, että aika iso osa paikannimistöstä muuttuu tai katoaa jo muutamissa kymmenissä vuosissa. Esimerkiksi viljelysnimiä katoaa jo senkin vuoksi, että vaikkapa peltoja yhdistetään toisiinsa tai viljely tilalla lopetetaan. Kuitenkin esimerkiksi Ainialan väitöskirjan mukaan maastonimistäkin on voinut 1900-luvun kuluessa hävitä jopa yli puolet (Ainiala 1997: 224).

1.3. Muutostutkimus käytännössä

Terhi Ainialan tutkimukset ovat ensimmäisiä, joissa on selvitetty suomalaisen paikannimistön muutosta. Niissä on selvitetty tiettyjen kylien koko nimistön säilymistä ja muuttumista. Tässä tutkielmassa taas keskitytään vesistönimiin, jotka ovat luontonimistäkin vain pieni osa. Myös tutkimusalueet ovat toisistaan poikkeavat: Ainialan tutkimusalueet ovat sisämaan kyliä, kun tämän tutkielman alue sijaitsee rannikolla maankohoamisalueella. Maankohoaminen vaikuttaa jo tutkimusalueen maantieteeseen siten, että nimistö muuttuu joka tapauksessa. Maan kohotessa nimien tarkoitteet vaihtuvat, joten nimetkin muuttuvat ihmisen toimista riippumatta. Tätä aihetta lähimmät paikannimitutkimukset ovat esimerkiksi maankohoamisalueella tehdyt pro gradu -tutkielmat. Niiden ongelmana on, että töiden päätarkoitus on ollut tutkia nimistöä staattisena järjestelmänä, ei sen muuttumista. Siksi tutkimusten sisällysluetteloissa tai kuvauksissa ei mainita muutoksesta mitään riippumatta siitä, onko asiaa käsitelty tutkimuksessa edes sivujuonteena. Mahdollisia teorioita

muuttumisesta on siten vaikea löytää. Yksi aihetta sivuava tutkielma on Tuula Kaijasen pro gradu -tutkielma Hailuodon sisäosien nimistä (Kaijanen 1982). Siinä on pohdittu hieman entisiä vesistönimiä, joiden tarkoitteet ovat nykyään saaren keskiosissa. Ainakin osassa nimistä ulkoasu on säilynyt ennallaan tarkoitteen muuttumisesta huolimatta (Kaijanen 1982: 115). Tällaiset huomiot tulevatkin helposti sivuhuomioina nimistöä tutkittaessa. Sen sijaan muuttuneet tai kadonneet nimet jäävät huomaamatta.

Ongelmallista nimistön muuttumisen tutkimuksessa on jokaisen tutkimusalueen omaleimaisuus. Jokaisella alueella on erityispiirteensä, jotka piirtävät merkkinsä myös nimistöön. Kaikkien eri tavoin rajattujen alueiden maantiede on erilainen, vaikka keskenään samantyyppisiä ympäristöjä onkin olemassa. Maantieteellisistä seikoista johtuvia nimistöön vaikuttavia tekijöitä ovat mm. maankohoaminen, joenuomien siirtyminen ja muut vastaavat tekijät. Yksi suuri nimistöönkin ulottuva tekijä on ihmisen toiminta. Esimerkiksi maalaiskylät ovat muuttuneet viimeisten vuosikymmenten aikana valtavasti. Pientilat ovat kasvaneet, pelloja yhdistelty, tiloja on autioitunut, ja ihmisiä muuttanut kaupunkeihin. Lisäksi soita on kuivattu, järviä on saatettu ensin kuivata ja myöhemmin taas täyttää, jokia on padottu ja tekojärviä rakennettu. Tällaisen toiminnan seurauksena esimerkiksi vesistöjen ja metsien rajat ovat muuttuneet täysin. Vanhoja nimettyjä paikkoja on jäänyt vesimassojen alle, ja vanhat vesistöalueet voivat olla täysin kuivillaan. Suosta on tullut metsä, vanha niitty metsittynyt ja niin edelleen. Oman lisänsä asioihin tuovat kielelliset paikannimien muuttumistavat. Jokaisen alueen paikannimistön muuttumisessa on siis hyvin monta vaikuttavaa tekijää. Pelkän muuttumisen havaitsemisen lisäksi pitää kyetä analysoimaan muutokseen vaikuttaneita tekijöitä ja huomaamaan mahdollisesti sellaisia syitä, joita kukaan ei ole aikaisemmin analysoinut. Nimistön muuttumisessa on otettava huomioon myös mm. nimen käyttäjien määrä ja se, kuinka laajalla alueella nimi on tunnettu. Nykyään esimerkiksi karttoihin painaminen saattaa laajentaa huomattavasti aluetta, jossa nimi tunnetaan. Ilman karttaa monikaan ei varmasti tiedä esimerkiksi oudossa vesistössä liikkueensa saarten nimiä. Jos kulkijalla on alueesta kartta, hän osaa nimetä suurimman osan saarista. Täten aiemmin vain pienellä alueella tunnetut nimet ovat nykyään useamman ihmisen saatavilla. Karttoihin painetut tiedot saattavat myös säilyttää nimen, vaikka tarkoite sijaitsisikin paikassa, jossa kulkijoita on hyvin

vähän. Vaikka maaseudulta tyhjeneekin pieniä kyliä, niiden nimistö jää elämään karttoihin, jos niissä on joskus ollut niin paljon asukkaita, että nimiä on kerätty paljon. Näin jopa pienen piirin tuntemat ns. mikrotoponyymit voivat levitä laajankin käyttäjäkunnan keskuuteen ja säilyä hyvin pitkään.

2. TERMEJÄ JA MÄÄRITELMIÄ

2.1. Keskeisiä termejä

<i>Appellatiivi</i>	Yleisnimi (KS 2020 s.v. appellatiivi)
<i>Propri</i>	Erisnimi (KS 2020 s.v. propri)
<i>Toponyymi</i>	Paikannimi (KS 2020 s.v. toponyymi)
<i>Perusosa</i>	Yhdysnimen lajia ilmaiseva osa (Kiviniemi ym. 1974 s.v. perusosa), esim. <i>paavon/letto</i> .
<i>Määriteosa</i>	Yhdysnimen perusosaa määrittävä osa (Kiviniemi ym. 1974 s.v. määriteosa) , esim. <i>paavon/letto</i> .
<i>Ellipsi</i>	Nimen lyheneminen yhdellä tai useammalla elementillä, esimerkiksi <i>Kylmänpojanletto</i> > <i>Kylmäpoika</i> (Kiviniemi ym. 1974 s.v. ellipsi) .
<i>Epeksegeesi</i>	Paikannimen muuttuminen siten, että siihen liittyy sekundaarina perusosana paikan lajia luonnehtiva appellatiivi (esim. <i>valkeajärvi</i> > <i>valkeinen</i> > <i>valkeisjärvi</i>) (Kiviniemi ym. 1974 s.v. epeksegeesi).
<i>Liitynnäinen</i>	Kaksiosainen nimi, jonka perusosassa on toinen paikannimi tai sen osa. (esim. <i>Tiurasen/krunni</i>)
<i>Määriteliitynnäinen</i>	Perusosa sisältää kantanimen määriteosan (esim. <i>Tiuronhieta</i>).
<i>Perusosaliitynnäinen</i>	Sisältää kantanimensä perusosan (esim. <i>Lahdenranta</i>).
<i>Kokoliitynnäinen</i>	Perusosassa on koko kantanimi (esim. <i>Nikinkarinkalliot</i>). (Kiviniemi ym. 1974 s.v. liitynnäinen.)
<i>Nimiryvä</i>	Kantanimi liitynnäisineen (esim. <i>Tiuranen</i> , <i>Tiurasensalmi</i> ja <i>Tiurasenkrunni</i>) (Kiviniemi ym. 1974 s.v.nimiryvä).
<i>Analogia</i>	Nimenmuodostusmalli, jossa paikka nimetään olemassa olevan nimistön mallin mukaisesti

2.2. Mikä on paikannimi?

Jotta voidaan sanoa jotain paikannimien tai nimistön muuttumisesta, täytyy määritellä termi **paikannimi**. Tässä tutkielmassa käsittelen nimiä kulttuurisena ilmiönä ja tulkitsem kielen ennen kaikkea puheeksi. Uusimman aineiston kohdalla olen asettanut puhutun kielen etusijalle niin, että tutkimuskohteena ovat pelkästään keruussa mainitut nimet, eikä lainkaan sellaisia nimiä, jotka on mainittu vain kartoissa. Vanhemmissa keruissa mukana saattaa olla myös karttanimiä, joita ei ole käytetty yleisesti.

Nimi voi olla joko eris- tai yleisnimi eli **propri** tai **appellatiivi**. Niiden eroa on hyvin vaikea määritellä tarkasti. Tässä tutkielmassa määritelmäksi riittää, että appellatiivi nimeää tarkoitteen yleisesti, propri taas yksilöi tarkoitteen. Olennaista on, että nimi tarkoittaa yhtä tiettyä paikkaa. On olemassa myös useita samoin nimettyjä paikkoja. Tällöin jokainen propri katsotaan omaksi nimekseen, vaikka ulkoasu olisikin sama.

Toponyymiksi voisi kelvata miltei mikä tahansa ilmaus. Riittää, että sana yksilöi tarkoitteen. Paikannimiä ei kuitenkaan muodosteta mistä tahansa ilmauksista, vaan ne ovat yleensä jo ulkomuodostaan tunnistettavissa toponymeiksi. Suomessa tyypillisimpiä paikannimiä ovat yhdyssanan muotoiset, kaksiosaiset nimet, joiden perusosa ilmaisee paikan lajin ja määriteosa paikan erityispiirteen (Ainiala ym. 2008: 91–92). Tällainen nimi on esimerkiksi *Saikanselkä*. Eero Kiviniemen teoksessa *Perustietoa paikannimistä* (1990) on selvitetty tarkkaan, millaisista aineksista suomalainen paikannimistö koostuu. Myöhemmissä tutkimuksissa tulokset ovat olleet vastaavia. Yleensä paikannimen perusosa on muodostettu appellatiivista, määriteosana yleisimpiä taas ovat propriit (Ainiala ym. 2008: 92).

Terhi Ainiala (1997:21) on määritellyt paikannimen seuraavasti: ”Toponyymi on yksilöivä ilmaus, joka on muodostettu kielessä vallitsevien nimenmuodostussääntöjen mukaan ja jonka puhuja on tarkoittanut ja kuuliija ymmärtänyt toponymiksi. Toponyymien pääfunktio on yksilöinti. Sen ohella toponymiltä voidaan toivoa kuvaavuutta, ja monesti kuvaavuudella on jopa keskeinen asema nimen käytössä.” Keskeistä on, että puhuja tarkoittaa ja kuuliija ymmärtää ilmauksen paikannimeksi.

Mitään yleisesti pätevää ja yksinkertaista määrittelyä tuskin on olemassa, vaan toponyymien käsite on aina riippuvainen kontekstista. Täysin sama sana voi olla toisessa tapauksessa toponyymi ja toisessa appellatiivi. Kyse on aina tulkinnoista. Nimistöntutkimuksessa ongelmana on lähinnä, että tulkitsee jonkin paikallisesti käytetyn appellatiivin propriiksi, jolloin saattaa näyttää esimerkiksi, että lähekkäin on useampi samoin nimetty paikka. Olen jättänyt tutkielmasta pois joitain alueelta kerättyjä nimiä, jotka on kerätty propreina, mutta ovat luultavasti appellatiiveja. Esimerkiksi *Marttilanlahden* molemmin puolin on kerätty nimi *Vänttämö*, jonka nimilipussa mainitaan, että kaikkia pieniä lammikoita on kutsuttu *vänttämöiksi* (NA Juvonen 1987).

2.3. Nimen säilyminen, muuttuminen, vaihtuminen ja katoaminen

Tutkimuksen vähyyden vuoksi vakiintunutta järjestelmää nimistön muutoksen tutkimiseen ei ole ollut ennen Terhi Ainialan vuonna 1997 julkaistua teosta *Muuttuva paikannimistö*. Sen sijaan useissakin tutkimuksissa on puhuttu yleisesti nimien säilymisestä, muuttumisesta, katoamisesta, häviämisestä, elämisestä ja kuolemasta. Termejä ei kuitenkaan ole määritelty tarkasti. (Ainiala 1997: 25–26.)

Ainialan tutkimuksessa määrittely on tarkka ja harkittu, minkä vuoksi määritelmä kelpaa osin tämän tutkielman määritelmän pohjaksi. **Säilyneitä** nimiä ovat sellaiset, joissa ei ole tapahtunut mitään muutoksia tai jotka ovat muuttuneet siten kuin paikan murre on muuttunut (Ainiala 1997: 24). Tähän ryhmään sisältyvät myös sellaiset nimet, jotka on yleiskielistetty karttoihin. Esimerkki tällaisesta nimestä on *Varisletto* eli *Varesletto*, joka on todennäköisesti muutettu karttaan yleiskieliseksi murteellisen asun sijasta, mutta josta on esimerkiksi vuoden 1987 nimilipun mukaan käytetty kumpaakin varianttia.

Muuttunut nimi on sellainen, jonka asussa on tapahtunut muutos tai muutoksia, jotka eivät johdu murteen muuttumisesta. Muutokset voivat olla rakenteellisia ja äänteellisiä. (Ainiala 1997: 24.) Joillain paikoilla voi olla useampiakin nimiä. *Moffenkalla* on sama

paikka kuin *Korkiankalla*, ja muutos nimessä ei johdu murteen muuttumisesta. Erilaiset muutostyypit on syytä käsitellä erikseen, sillä nimien rakenteellisia muutoksia on käsitelty nimistöntutkimuksessa jo aiemmin. Nimien muuttumisen muita tyyppejä ovat esimerkiksi jo vanhastaan mainitut ellipsi ja epeksegeesi. Myös näitä perinteisesti tunnettuja muutostyyppejä on tutkimusalueella, kuten missä tahansa missä paikkoja on nimetty.

Kadonnut nimi on sellainen, jota ei käytetä lainkaan. Joku ihminen voi muistaa nimen, mutta jos kukaan muu ei tunne nimeä, hän ei voi käyttää sitä. Tällöin nimi on kadonnut. Kadonneita ovat tietysti myös nimet, joita kukaan ei muista eikä siten voi käyttääkään. Vanhoissa asiakirjoissa, arkistoissa ja kartoissa voi olla nimiä, joita kukaan ei enää nykyään muista. Kadonneisiin nimiin ei oikeastaan pääse käsiksi muulla tavoin.

Nimi voi säilymisen, katoamisen ja muuttumisen lisäksi myös vaihtua. Määrittelen nimen vaihtuneeksi, jos se on vaihtunut kokonaan toiseksi. Pelkkä perus- tai määriteosan vaihtuminen ei riitä. **Vaihtunut** nimi on sellainen, joka vaihtuu kokonaisuudessaan toiseksi. Noudattelen tässä tapauksessa Terhi Ainialan (1997: 27–28) luokittelua, sillä se on tältäkin osin perusteltu kokonaisuus. Toisenlainenkin tulkinta on mahdollinen, sillä useimmiten on mahdoton sanoa, onko nimestä vaihtunut pelkkä määriteosa vai sekä perus- että määriteosa. Tämä johtuu siitä, että useimmiten nimen perusosa kertoo paikan lajin. Täten lahtea nimettäessä perusosaksi tulee usein *-lahti* tai tämän tutkielman tutkimusalueella myös *-perä*. Jos paikka nimetään uudelleen, nimeäjä valitsee melko todennäköisesti nimityypiksi yhdysnimen, jonka perusosa kertoo paikan lajin. Näin vaihtuneen nimen perusosa olisi hyvin mahdollisesti sama kuin aiemmankin nimen, vaikka se olisi syntynyt spontaanisti, eikä vaihtamalla vain määriteosan toiseksi. Tällaisissa tapauksissa on mahdotonta sanoa, miten nimeäminen on tapahtunut, joten kyseiset nimet tulee sijoittaa johdonmukaisesti johonkin luokkaan ja tiedostaa useamman tulkinnan mahdollisuus.

Tutkimusalueella on maantieteestä johtuen poikkeava piirre, jossa muutokseen ei ole valmiita malleja. Alue on voimakasta maankohoamisaluetta, joten meri muuttuu hitaasti kuivaksi maaksi. Tällöin nimien tarkoitteet muuttuvat, sillä lahdet kuivuvat, niemet

katoavat ja saaret muuttuvat osaksi mannerta. Samoin matalikoista tulee saaria, ja saaret yhdistyvät ja muuttavat muotoaan. Jos esimerkiksi kaksi saarta yhdistyy, toisen nimi saattaa kadota. Silloin vaikutus nimistöön on toisen nimen katoaminen. Jos lahti muuttuikin kuivaksi maaksi nimen ulkoasun pysyessä samana, tilanne on toinen. Nämä poikkeustapaukset täytyy luokitella omaan ryhmäänsä, sillä nimien tarkoitteen muuttuminen vaikuttaa väistämättä nimistöön. Tällöin nimen voi ajatella pysyneen täysin samana, jos sen ulkoasu on sama. Toisaalta jos kaksiosaisen nimen perusosa *-matala* on tarkoittanut matalikkoa ja tarkoite muuttuu saareksi, voidaan ajatella nimen vaihtuneen täysin. Aiemminhan nimi on kertonut tarkoitteen lajin, nyt se vain nimeää paikan. Kumpikin tulkinta on täysin mahdollinen, joten tällaiset tapaukset kannattaa käsitellä erillään. Tässä tutkielmassa olen luokitellut tällaiset nimet muuttuneiksi.

Nimistön muuttumisessa on vielä yksi tyyppi, joka tulee määritellä. Kyseessä ovat **rinnakkaisnimet** ja saman nimen **rinnakkaismuodot**. Samaa saarta voidaan kutsua *Varisletoksi* ja *Varesletoksi*, jolloin kyseessä on selkeästi sama nimi eri muodoissa. Toisaalta erästä lahtea on vuonna 1952 kutsuttu sekä *Vuolevinlahdeksi* että *Pahnilanlahdeksi*, jolloin samalla tarkoitteella on samaan aikaan kaksi erilaista nimeä. Tällöin puhutaan rinnakkaisnimistä. Terhi Ainialan (1997: 30) mukaan ”Saman nimen rinnakkaismuotoja ovat ne samantarkoitteiset ilmaukset, joiden yksilöivä merkitys on sama” ja ”rinnakkaismuotoja ovat ne samantarkoitteiset ilmaukset, joissa erityispiirrettä ilmaisevaan nimenosaan sisältyy sama tai (lähes) samanmerkityksinen lekseemi”. Määritelmän mukaan esimerkiksi kaksiosaisesta nimestä ellipsin kautta yksiosaiseksi muuttunut nimi on edelleen sama nimi kuin vanha, jolloin kyse on rinnakkaismuodosta eikä rinnakkaisnimestä. Esimerkiksi samaa saarta tarkoittavat *Kylmänpojanletto* ja *Kylmäpoika* ovat tämän tulkinnan mukaan sama nimi. Vanha nimi ei ole varsinaisesti kadonnut muutoksen yhteydessä. Nimi ei silloin ole kadonnut vaan muuttunut. Jos taas paikalla on kaksi rinnakkaisnimeä, joista toista lakataan käyttämästä, tulkinta riippuu kadonneen nimen iästä. Nimi on vaihtunut tai muuttunut, jos kadonnut nimi oli vanhempi kuin jäljelle jäänyt. Jos rinnakkaisnimien iästä ei ole tietoa eli samalla paikalla on kaksi samanikäistä nimeä ja toista lakataan käyttämästä, kyseinen nimi tulkitaan kadonneeksi ja toinen nimi säilyneeksi. Siinä tapauksessa mikään nimi ei muutu tai vaihdu.

3. TUTKIMUSALUE JA AINEISTO

3.1. Tutkimusalue

Tutkimusalue sijaitsee Simonkylällä Simon kunnassa, joka on Lapin maakunnan eteläisin kunta ja rajoittuu lounaassa Perämereen. Simonkylä on yksi kunnan kolmesta vanhimmasta kylästä, jotka kaikki sijaitsevat meren rannalla. Rannikkokylistä kaksi pohjoisinta, Maksniemi ja Simoniemi, on rajattu tämän tutkielman ulkopuolelle. Simoniemi ja Simonkylä ovat naapurikyliä, joiden rajaa on nykyään hieman vaikea määritellä, mutta jotka ovat vanhastaan olleet selkeästi erillisiä asutusalueita. Olen rajannut kylät tutkielmaa varten sen perusteella, miten ne on määritelty esimerkiksi vanhoissa nimilipuissa. Rajausta on kartalla liitteessä 1.

Tutkielman kohteena olevat alueet ovat olleet asuttuina jo pitkään. 1540-luvun verotiedoista käy ilmi, että Simossa on ollut kolme asuttua kylää: Simoniemi, Simonkylä ja Maksniemi. Simonkylällä on ollut 11 asuttua taloa. Aiemmasta historiasta tietoa on vähän ja se on epävarmaa. (Hiltunen 1986: 21–22.) Joka tapauksessa tutkimusalue on siis Simon kunnan vanhinta asuttua aluetta. Sekä asutuksen suhteellisen pitkän historian että elinkeinojen vuoksi nimenomaan vesistöalueilla on paljon nimettyjä paikkoja. Vielä 1800-luvulla rannikkokyläiden pääasiallinen elinkeino on ollut kalastus, vaikka maatakin on jo viljelty (Hiltunen 1986: 65). Kalastajat ovat liikkuneet vesillä ja nimenneet paikkoja jo pitkään, joten ainakin sen vuoksi nimien mahdollisen muutoksen voi huomata.

Simonkylän itäraja on kohtalaisen helppo määritellä: Se kulkee Simojoessa tai hieman sen kaakkoispuolella Simon ja Iin kuntien rajalla. Aiemmin rajan toisella puolella oli Kuivaniemen kunta, joka liittyi Iin kuntaan vuonna 2007. Lännessä Simoniemen ja Simonkylän rajana on pidetty mm. Marttilanlahtea. Toinen tulkinta lähes kaksinkertaistaa kylän pinta-alan: Joissain nimilipuissa kaikki paikat Lintukkalahdesta itään ovat Simonkylää. Tämä on laajin tulkinta. Missään aineistossa rajaa ei ole määritelty tarkasti. Tarkin rajausta on Anne Juvosen keräämässä vuoden 1987 aineistossa, jossa rajat ovat Simojoki ja Marttilanlahti. Maan muotojen perusteella Marttilanlahti

lienee ollut aiemmin selvempi raja kuin nykyään, sillä sen kohdalla on alava alue, joka on ollut aiemmin suuri lahti. Alavan alueen nimi on nykyäänkin *Simonlahti*, vaikka se on ollut kuivaa maata ainakin 150 vuotta. Laaja merenlahti on ollut todennäköisesti selvä luonnollinen raja kahden kylän välissä. Nykyisin Marttilanlahtea rajana käytettäessä kylien väliin jää kuitenkin alue, jossa on asutusta ja jonka rantoja on käytetty ja myös nimetty jo pitkään. Simonlahden länsipuolella on ollut hyvin pitkä ja kapea asumaton niemi, jonka kärjessä on nykyisin Hepolanperä, Paikalliset sanovat nykyään sen kuuluvan Simonkylään. Hepolanperän alueella on ollut taloja jo ainakin sata vuotta. Paikallisten mukaan siellä on ollut aiemminkin mm. vene- ja verkkovajoja. Lintukkalahti on nykyään Marttilanlahtea luonnollisempi raja, koska sen kohdalla yhtenäinen asutus katkeaa ja koska paikalliset pitävät Hepolanperää osana Simonkylää. Siksi määrittelen tässä tutkielmassa Simonkylän länsirajaksi Lintukkalahden. Itse Lintukkalahti ja sen lähiympäristö jäävät pois tutkielmasta, koska vuoden 1987 aineistossa ei ole nimiä sitä alueelta. Todennäköisesti kerääjä on jättänyt ne pois, koska on määritellyt alueen olevan Simonkylän ulkopuolella.

Merellä raja on vielä epämääräisempi kuin mantereella, mutta tässä tutkielmassa olen määritellyt rajan kulkemaan suunnilleen Lintukkalahdesta lounaaseen, jolloin raja on Montajan ja Tiurasen saarten välissä. Joissain nimilipuissa Tiuranen määritellään kuuluvaksi Simoniemeen ja toisissa Simonkylään. On mahdollista, että historiallisesti kylät ovat esimerkiksi jakaneet Tiurasen, mutta varsinaista rajakarttaa ei ilmeisesti ole saatavilla. Montajan ja Tiurasen välissä on kuitenkin leveähkö selkä, joka on maantieteellisesti selkeä raja sellaisillekin, jotka eivät liiku aktiivisesti saaristossa tai omista sieltä maata. Siksi tässä tutkielmassa Tiuranen määritellään osaksi Simonkylää, Montaja Simoniemeä.

Etelässä, tai oikeammin lounaassa, kylä ulottuu johonkin saakka merelle, mutta tarkempia rajoja ei ole määritelty. Tässä tutkielmassa määrittelen rajan kulkemaan hieman Tiurasenkrunnista ulkomerelle päin. Kauempaa nimistön muuttumista ei ole mahdollista tutkia tarkoin, koska nimiä ei ole merkitty karttoihin. Kaikki nimien kerääjät eivät myöskään ole keränneet ulkomeren nimiä, ja esimerkiksi Tuovi Kittelä on vuonna 1952 kerännyt ulkomeren nimistöä Iistä saakka, vaikka nimiliput

sijaitsevatkin arkistossa Simon kohdalla. Koska tutkielma keskittyy vesistönimiin ja maan kohoamiseen, aluetta ei ole tarpeen laajentaa kovin pitkälle mantereen puolelle. Jos käytössä olisi tarkkoja aineistoja satojen vuosien takaa, sekin olisi kiinnostavaa, mutta sellaisia aineistoja ei ole saatavilla. Isojaon aikaiset asiakirjat ovat hyviä lähteitä tutkittaessa esimerkiksi viljelysnimiä, mutta ulkomerellä ei ole viljelysmaata.

Pohjoisessa raja on kaikkein epätarkin: toisissa aineistoissa jokisuun nimetkin sijoitetaan Alajokikylään, toisissa Simonkylään sijoitetaan sellaisetkin nimet, jotka ovat kilometrejä jokisuulta ylävirtaan. Marttilanlahteen laskee Simojoesta Sinihaara, joka on joen kuivunut sivu-uoma, jossa virtaa vesi nykyään vain tulva-aikana. Sinihaara on selkeä maantieteellinen raja, eikä sen pohjoispuolella ole perinteisesti ollut asutusta. Simon kunnan nykyinen keskusta eli asemakylä on muodostunut sille paikalle vasta junanradan rakentamisen jälkeen. Siksi määrittelen Simonkylän pohjoisrajaksi Sinihaaran. Koska tutkielma käsittelee merialuetta, ja kylän pohjoispuoli on kaukana mantereella, pohjoisrajan määrittämisellä ei ole tutkielman kannalta juuri merkitystä.

Tutkimusalueen maasto on joko vesistöjä tai vanhaa merenpohjaa. Alue kuuluu voimakkaaseen maankohoamisalueeseen. Simonkylän merialue on enimmäkseen jokisuistoa, joten saaria on paljon. Jokisuiston ja meren tarkkaa rajaa on mahdotonta määrittää. Joen virtaus heikkenee vähitellen merta kohti kuljettaessa ja humuspitoinen jokivesi muuttuu selkävesillä kirkkaaksi merivedeksi. Tämä tapahtuu asteittain, mutta ihmisten liikkumiseen tai paikkojen nimeämiseen sillä ei liene juurikaan merkitystä. Paikalliset pitävät joen ja meren rajana Suukoskea, ja raja on meren samoin tässä tutkielmassa.

Maannousu vaikuttaa alueeseen useallakin tavalla. Vesistöjen rajat muuttuvat koko ajan, koska meren rantaviiva liikkuu maan noustessa. Merelle muodostuu uusia saaria, ja osa vanhoista saarista yhdistyy toisiinsa. Saaret myös yhdistyvät mantereeseen. Joen virtauskin vaikuttaa saariston muotoihin, koska virta kuljettaa maata mukanaan ja muovaa saaria ja pohjaa sekä muodostaa matalikoita, saaria ja uomia.

Suurin osa alueen vesistöistä on jokea tai merta. Muutamia pieniä lampia on siellä

täällä, ja jokunen puro laskee mereen. Lisäksi joki on muuttanut joskus virtaustaan, ja vanha uoma näkyy lampien ja pienten järvien jonona. Vanhoja uomia pitkin virtaa vesi vain tulva-aikana. Osa alueen vanhoista vesistöistä on kuivattu viljelysmaaksi.

Tutkimusalue on kuvattuna kokonaan liitteenä olevissa kartoissa. Liite 1 on yleiskuva tutkimusalueesta vuonna 2018. Kartassa olevat punaiset rajat merkitsevät tutkimusalueen rajoja. Siniset laatikot näyttävät paikat, joista on tarkempia kartoja eri ajalta. Alueesta A on karttakuva vuosilta 1870, 1952, 1983 ja 2018. Alueesta B on kartta vuodelta 1870 ja 2018. Väliin jäävällä alueella on enimmäkseen avomerta, joten en katsonut tarpeelliseksi sisällyttää sitä liitteisiin. Liite 2 on vuoden 1870 kartta alueesta A. Liitteessä 3 on alue B samalta vuodelta. Liite 4 on vuoden 1915 lauttauskatselmuskartta aivan rannan tuntumasta. Liite 5 on ote vuoden 1952 keruukartasta alueelta A. Ulkomeren alue on kyseisessä kartassa sen verran epäselvä, että se ei tuo lisäinformaatiota. Liitteessä 6 on alue A vuoden 1983 kartassa. Vuoden 1987 keruukarttana on käytetty samaa karttapohjaa. Liitteessä 7 on alue A vuodelta 2018 ja liitteessä 8 alue B samalta vuodelta. Karttaliitteestä saa käsityksen siitä, kuinka alueen maasto on muuttunut 150 vuoden kuluessa. Kaksi vanhinta karttaa olen kuvannut kansallisarkistossa ja vuoden 1952 keruukartan nimiarkistossa. Vuosien 1983 ja 2018 kartat ovat maanmittauslaitoksen maastokarttoja, jotka ovat vapaassa käytössä. Ajantasainen jatkuvasti päivitettävä maanmittauslaitoksen maastokartta on internetissä osoitteessa <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>.

3.2. Tutkimuksen rajaus

Tarkoitukseni oli tarkastella kaikkia tutkimusalueen vesistönimiä. Rajasin alueen ensin pelkkään Simonkylään, jotta tutkielmasta ei tulisi liian laaja. Ongelmaksi kaikkien vesistönimien tutkimisessa muodostui kuitenkin vanhojen aineistojen saatavuus. Mantereen nimistöä ei ole kerätty niin laajasti ja tarkasti kuin merialueen.

Koska alueen asutus on keskittynyt rannikolle, sisämaasta ei ole juurikaan vanhoja karttoja. Kartat ovat oikeastaan vain hallinnon tarpeisiin tehtyjä tiekarttoja. Lisäksi

isojaon ajalta on tehty kartat viljelysmaista. Mereltä karttoja on tehty laivaliikenteen tarpeisiin aiemminkin. Lisäksi 1800-luvulla on tehty lohenkalastuksen suunnitteluun erittäin tarkka kartta, joka kattaa koko tutkimusalueen. Laivojen väyläkartat ovat sen verran suuremmassa mittakaavassa, että koko Simon alueelta niihin on nimetty vain muutama saari.

Merialueen nimien tutkimusta helpottaa sekin, että vuonna 1952 Simosta kerätyistä nimistä Tuovi Kittelän Simonkylän alueelta keräämät nimet on merkitty tarkasti merikarttaan. Merialueelta on siis olemassa tarkat kartat kartoille sijoitettuihin paikannimien sekä vuodelta 1870 että vuodelta 1952, joten tutkittavan alueen rajaaminen Simonkylän merialueeseen on tarkoituksenmukaista niin tutkielman laajuuden kuin saatavilla olevan aineiston laadunkin vuoksi. Käsittelen tutkielmassa siis Simonkylän merialueen vesistönimiä.

3.3. Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto kattaa ajanjakson vuodesta 1870 vuoteen 2018. Näin saadaan selville, kuinka tutkimusalueen nimistö on muuttunut noin 150 vuodessa. Toki täytyy pitää mielessä, että yksikään aineisto ei kata koko nimistöä, vaan jotain jää aina puuttumaan. Kerätty aineisto riippuu aina siitä tarkoituksesta, johon nimiä kerätään. Kerääjät voivat keskittyä hieman eri seikkoihin, jolloin nimeämisen tarkkuus vaihtelee. Informantti voi myös epähuomiossa nimetä paikan epämääräisesti tai kerääjä ymmärtää väärin. Nimistöntutkimukselle on kuitenkin ominaista, että täyteen tarkkuuteen ei päästä koskaan.

Vanhin tutkimusaineisto on peräisin kartasta vuosilta 1869–1870. Kyseessä on ”Kartta sisä ja ulkomeren saaristosta karineen, matalikkoineen, lohi- ja taimenkalastuspaikkoineen Kemin ja Simon pitäjien edustalla Kemin kihlakuntaa Oulun läänissä”. Kartan on piirtänyt vuosina 1869–1870 C.G.W. Claudelin ja jäljentänyt vuonna 1896 Otto Hackzell. Samalla on lisätty tiedot apajapaikoista, sillä kartta on tehty lohenkalastuksen suunnitteluun. Kartassa saaret ja rannikko on nimetty

tarkoin, minkä lisäksi sekä mantereelle että saariin on merkitty eri talojen omistamat alueet. Kalastusjuonet on piirretty tarkoin, mutta niiden nimiä ei ole kirjattu kartalle. Veden syvyys on mitattu hyvin tarkasti koko kartoitetulta alueelta, mutta matalikkoja tai syvänteitä ei ole nimetty. Luultavasti niilläkin on ollut nimet, mutta ne eivät ole olleet kenenkään omistuksessa ja jääneet mahdollisesti siksi nimeämättä. Kartta ulottuu vain hivenen mantereen puolelle, joten sisämaan vesistöjä siinä ei ole nimettynä aivan rannassa sijaitsevia lampia lukuun ottamatta. Näin vanhan kartan nimeämistarkkuudesta ei voi olla varmuutta, mutta kartta vaikuttaa olevan hyvin huolellista työtä. Ei kuitenkaan voida tietää, millä perustein kukin nimi on karttaan valittu. Rinnakkaisnimiä kartassa ei ole, joten aineisto ei varmastikaan kata alueen kaikkia vesistönimiä tuolta ajalta. Kartta on kuitenkin erittäin tarkka verrattuna muihin saatavilla oleviin aineistoihin, jotka ovat peräisin ajalta ennen 1900-lukua. Tarkkuudeltaan se on ainakin samaa luokkaa kuin isojaon kartat alueelta, mutta isojaon kartat eivät sisällä juurikaan vesistönimiä. Jatkossa viitataan tämän kartan nimiin merkinnällä 1870.

Mukana on toinenkin vanha kartta-aineisto: vuonna 1915 on tehty Oulunsalon ja Torniojokisuun välisen merenrannikon lauttauskatselmus. Sen yhteydessä lauttausalueista on piirretty erittäin tarkat kartat. Simojokisuulta on piirretty kartta, jonka mittakaava on 1:4000. Mittakaavan vuoksi kartoitettu alue on hyvin pieni. Se kuvaa alueen ainoastaan aivan rannan tuntumasta, ja esimerkiksi alue Vasankarista jokisuuhun puuttuu kokonaan. Rajatulla alueella näkyvät saaret on kuitenkin nimetty, ja se riittää antamaan lisätietoa osasta tutkittavia nimiä. Lahtia ei ole nimetty juurikaan, rantoja, salmia ja matalikkoja ei lainkaan. Vuoden 1915 kartan nimet ovatkin mukana lisäinformaation vuoksi, sillä ajalta ennen systemaattista nimistönkeruuta on vaikea saada nimitietoja. Vuoden 1915 aineisto täydentää vuoden 1870 aineistoa, sillä pohjakarttakin on kopioitu kyseisestä vuonna 1870 piirretystä kartasta. Osa paikoista on kuitenkin nimetty toisin, joten se antaa hivenen tietoa ajalta ennen systemaattista nimistönkeruuta. Käsittelen vuoden 1915 karttanimiä vuoden 1870 aineiston rinnalla siten, että tulkitsem toisistaan poikkeavat nimet rinnakkaisnimiksi. Tapaukset, joissa käytän vuoden 1915 karttanimiä, on mainittu erikseen.

Kotimaisten kielten keskuksen paikannimikokoelmassa on tutkimusalueelta kerättyjä nimiä vuosilta 1952 ja 1987. Lisäksi hajanaisia nimiä, jotka on varsinaisesti kerätty Simoniemestä, on vuodelta 1983. Vuodelta 1952 on useamman kerääjän aineistoja, joista Tuovi Kittelän keräämät nimet soveltuvat tämänkaltaiseen tutkimukseen, koska keruu painottuu Simonkylälle. Lisäksi liitteenä on merikartta, johon kaikki kerätyt nimet on merkitty. Muissa samana vuonna kerätyissä nimilipuissa paikat on merkitty ylimalkaisesti ja epätarkasti, joten suurimman osan sijoittaminen kartalle tarkasti on mahdotonta. Summittainen sijoittaminen kilometrin–kahden tarkkuudella onnistuisi kyllä, mutta se ei ole riittävä tarkkuus nimistön muutoksia tutkittaessa. Vuoden 1987 keruun nimet on myös merkitty kartalle ja mm. virheellisiksi tulkitut karttanimet on mainittu.

Tuovi Kittelän keräämistä nimistä vuodelta 1952 ainoastaan merikartalle sijoittuvat kohteet on merkitty tarkoin. Muista paikoista ei ole karttaa, vaan sijainti on kuvattu nimilipuissa suhteessa toisiin paikkoihin. Osa kohteista on paikannettavissa, mutta toisten sijoittaminen kartalle on hyvin vaikeaa. Lisäksi Kittelä on todennäköisesti hahmottanut rannan kulkevan pohjois-eteläsuunnassa, kuten perämeren ranta suuressa mittakaavassa kulkee. Simonkylän kohdalla rantaviiva on kuitenkin suunnilleen itä-länsisuuntainen. Näin esimerkiksi nimilipussa mainittu jonkin lahden pohjoispuolella oleva kohde onkin todellisuudessa länsipuolella. Samoin Simojoki laskee viimeiset kilometrit mereen lähes kohtisuoraan pohjoisesta etelään, mutta Kittelän nimilipuissa paikat sijoitetaan jokisuulla joen pohjois- tai eteläpuolelle, ja karttaa katsovan pitää huomata, että itse asiassa pohjoispuoli onkin länsipuoli ja eteläpuoli itäpuoli. Koska en ole tutkinut tarkasti sisämaasta kerättyjä nimiä, en tiedä, kuinka pitkälle sisämaahan tämä koordinaatiston kääntyminen jatkuu. Lähellä rantaa se ainakin on selvää. Viittaaan Tuovi Kittelän vuonna 1952 keräämiin nimiin jatkossa merkinnällä 1952.

Anne Juvosen keräämä aineisto vuodelta 1987 on merkitty karttaan tarkoin. Siksi nimistön sijoittamisessa kartalle ei ole ongelmia. Juvosen aineisto on ainakin vesistöalueen osalta yhtä kattava kuin Kittelän keräämä aineisto vuodelta 1952. Kummassakin aineistoissa on nimetty usean lajisia paikkoja, eikä kummassakaan ole jätetty pois esimerkiksi apajapaikkoja, joita ei ole virallisissa kartoissa tai kaikissa

nimiaineistoissakaan. Siksi nämä kaksi aineistoa ovat hyvin vertailtavissa keskenään. Viittaan Anne Juvosen keräämiin nimiin jatkossa merkinnällä 1987.

Uusimman aineiston olen itse kerännyt Simonkylältä kevättälvella 2018. Keräsin aineiston tietäen, mihin käyttöön se tulee ja mitkä ovat vanhemmat vertailuaineistot. Siksi aineisto kattaa hyvin sen alueen, josta varhaisemmat aineistot ovat. Pystyin keskittymään keräyksessä vesistönimiin, joten niiden kattavuus on todennäköisesti hyvä. Nimioppaat valitsin kyselemällä paikallisilta asukkailta henkilöitä, jotka tunsivat merialuetta. Kaikki nimioppaat ovat liikkuneet vesillä lapsesta saakka ainakin jonkin verran. Nuorin on syntynyt vuonna 1956 ja vanhin 1942. Kylän nuoremmalta polvelta nimiä ei kerätty, koska nuorta polvea on hyvin vähän ja koska nuorempi väki ei kulje merellä kuten ennen kuljettiin. Vesillä liikkuminen on satunnaista ja melko vähäistä, kun taas menneinä vuosikymmeninä se oli osa päivittäistä elämäntapaa. Luultavasti nimiä olisi saanut kerättyä enemmän lähtemällä nimioppaiden kanssa merelle kesäaikaan, mutta sellaiseen ei tällä kerralla ollut mahdollisuutta, koska keräystapa vaatisi paljon järjestelyjä ja aikaa. Viittaan itse keräämääni aineistoon jatkossa merkinnällä 2018.

Kaiken kaikkiaan tutkimusaineistoksi on valittu aineistot, jotka keruuajankohtien erot huomioiden ovat mahdollisimman hyvin vertailtavissa keskenään. Kaikkiin aineistoihin on kerätty mahdollisimman tarkasti nimiä Simonkylän edustan merialueelta. Sille ei voi mitään, että eri aikoina nimiä on kerätty hieman eri tavoin ja eri tarkoituksia varten. Aineistona on käytettävä sitä, mikä on saatavilla. Saatavuuteen nähden tämä aineisto on parasta mahdollista.

4. Tutkimusongelma ja metodi

4.1. Tutkimusongelma

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Simokylän vesistönimien muutosta. Tutkimusongelma on yksinkertaisesti, miten nimistö muuttuu aikojen saatossa, ja mitkä tekijät nimistön muuttumiseen vaikuttavat. Käytännön syistä olen rajannut tutkiuksen yhteen kylään ja siellä merialueen vesistönimiin. Tarkoitukseni on selvittää myös muutoksen mekanismeja, eikä pelkästään kadonneiden, muuttuneiden ja säilyneiden nimien lukumääriä.

4.2. Tutkimusmenetelmä

Koska nimistön muuttumista on tutkittu aiemmin vähän, valmiita menetelmiäkin on vähän. Terhi Ainialan metodit eivät kelpaa sellaisenaan, koska hänen tutkimuksissaan ei ole ollut sellaista tilannetta, joka tällä tutkimusalueella on: paljon paikkoja, jotka on mahdollisesti nimetty ja joiden tarkoite on muuttunut matkan varrella. Saarista on tullut niemiä, matalikoista saaria, lahdet ovat kuivuneet ja ikivanhat saaret ovat harjuja tai mäkiä. Lisäksi Ainialan aineisto kattaa koko nimistön, kun taas tässä tutkielmassa aineistona ovat ainoastaan vesistönimet.

Tähänastisissa tutkimuksissa on vertailtu eri ikäisiä nimiaineistoja ja saatu siten selville, kuinka moni nimistä on kadonnut tai muuttunut. Samalla on selvitetty, kuinka eri tavoin esimerkiksi kulttuuri- ja luontonimet säilyvät. Hienojakoisempaa mallia, joka kertoisi esimerkiksi erityyppisten luontonimien muutoksesta, ei kuitenkaan ole olemassa muuten kuin pieninä mainintoina. Kun tutkimuskohteena ovat pelkästään luontonimet tai vain rajattu osa niistä, kuten vesistönimet, pelkkä nimiaineistojen vertailu ei riitä muuhun kuin kertomaan muuttuneiden, kadonneiden ja uusien nimien lukumäärän. Tarkemmin rajattu aineisto vaatii tarkemman analyysin, jolla voidaan selvittää, kuinka nimistö muuttuu muuten kuin koko paikannimistön tasolla, nimien alakategorioiden sisällä.

Koska soveltuva menetelmä ei ole olemassa, minun täytyi kehittää sellainen. Menetelmäksi sopii sellainen, jonka avulla nimet saadaan luokiteltua ryhmiin, jolloin voidaan tarkastella muutosten eroavuuksia eri ryhmien välillä ja selvittää, vaikuttaako kyseinen luokittelu nimien muuttumiseen. Luokittelua ei voi kehitellä tyhjästä, vaan sen täytyy perustua johonkin. Lisäksi halusin menetelmän soveltuvan ainakin toisten samankaltaisten alueiden nimistön tutkimiseen. Mallilla pitäisi siis voida analysoida ainakin muita vesistönimiä ja vertailla tutkimusten tuloksia keskenään.

Yleisen soveltuvuuden kannalta on hyvä, jos menetelmä tarkentuu aineiston mukana. Koko paikannimistöä analysoitaessa riittää, että yhtenä muutoksen alaluokkana ovat luontonimet. Jako luonto- ja kulttuurinimiin perustuu siihen, että nimet jaetaan tarkoitteiden mukaan. Luontonomiä tutkittaessa alaluokkia voivat olla esimerkiksi vesistö- ja maastonimet. Vesistönimissäkin on alaluokkia. Ne voidaan jakaa muun muassa tarkoitteidensa mukaan, jolloin alaluokkia ovat tutkimusalueesta riippuen esimerkiksi niemet, lahdet, karit, matalikot, saaret, syvänteet, salmet ja niin edelleen. Luokittelu täytyy tehdä aineiston ja alueen mukaisesti siten, että alaluokkien koko pysyy mielekkäänä. Jos jokaisessa luokassa on esimerkiksi vain viisi nimeä, yhden nimen katoaminen vaikuttaa kadonneiden nimien määrään 20 prosenttiyksikköä, jolloin vertailu ei anna luotettavia tuloksia.

Tarkoitteen mukaan luokitteleminen kertoo kuitenkin ainoastaan, miten nimen tarkoite, sen viittauskohde reaali maailmassa, vaikuttaa nimen muuttumiseen. Se ei kerro mitään siitä, mikä vaikutus nimillä itsellään on. Niillä voi olla vaikutusta aivan kuten tutkimusalueella, alueen maantieteellä tai nimitykselläkin. Nimistön muuttumista on tutkittu sen verran vähän, että on vaikea sanoa, mitkä kaikki seikat siihen vaikuttavat. Nimien rakenne on kuitenkin tutkimisen arvoiselta vaikuttava tekijä, sillä yleensäkin kielen muutoksissa sanojen rakenne vaikuttaa siihen, kuinka ne muuttuvat. Paikannimistön tapauksessa rakenteen analysointiin ei tarvitse kehittää uusia työkaluja, sillä Suomessa on vankka nimistöntutkimuksen perinne. Paikannimien rakenteen tutkimiseen on kehitetty syntaktis-semanttinen rakenneanalyysi, jota on käytetty vuosien varrella erittäin laajasti nimistöntutkimuksessa. Kyseinen malli on

luonnollisesti ainoastaan yksi tapa analysoida paikannimien rakennetta. Se on kuitenkin poikkeuksellisen hyvin testattu ja todettu toimivaksi. Lisäksi sen avulla nimet saadaan luokiteltua erilaisiin luokkiin hyvin ja kattavasti. Myös perustelut luokittelulle ovat vankat ja testatut.

Tutkittaessa nimien rakenteen vaikutusta nimistön muutokseen kokeiltu ja kattava analyysimalli on hyvä apuväline. Paikannimien syntaktis-semanttisen analyysin tuloksena miltei jokainen nimi on jossain tietyssä ryhmässä syntaktis-semanttisen funktionsa, nimeämisperusteensa sekä sanasemanttisen merkityksensä perusteella. Muutosta voidaan analysoida sen mukaan, muuttuvatko nimet eri tavoin esimerkiksi jos niiden sanasemanttinen merkitys poikkeaa toisistaan.

Aiemmin mainittujen ominaisuuksien lisäksi syntaktis-semanttisen analyysimallin vahvuuksiin kuuluu mukautuvuus. Siitä voidaan rakentaa niin tarkka kuin tarvitaan. Jos jossain pienemmässä luokassa on vain yksi nimi, voidaan esimerkiksi kaikki etu- tai sukunimen mukaan nimetyt paikat luokitella ainoastaan ylempään luokkaan eli henkilöiden nimen mukaan nimetyiksi. Jos taas esimerkiksi sukunimen mukaan nimettyjä paikkoja on valtavasti ja kategoriasta halutaan saada tarkempia tietoja, kyseinen kategoria voidaan jakaa pienempiin alaluokkiin. Näin kaikki nimet saadaan muutoksen tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisiin luokkiin. Toisin sanoen menetelmää voi muokata aineiston mukaan. Omia kategorioita tuskin tarvitsee tai kannattaa luoda, sillä järjestelmä kattaa hyvin paikannimet. Sen sijaan esimerkiksi nimeämisperusteisiin voi olla tarpeen lisätä alakategorioita, eli jakaa olemassa olevia kategorioita pienempiin osiin. Näin jokainen uusikin luokka kuuluu johonkin valmiin järjestelmän luokkaan ja toiset samalla tavalla analysoidut aineistot ovat vertailtavissa keskenään, vaikka alemmat kategoriat poikkeaisivatkin toisistaan. Kategorioiden jakaminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa tietyn kategorian nimiä on valtavasti ja halutaan saada selville, mitä vaikuttavia tekijöitä kyseisen kategorian sisällä on. Muuten tutkimukselle ei ole haittaa aineiston suuresta koosta, vaan se tekee tuloksista varmempia. Tässä tutkielmassa käytän perusmallia ilman uusia luokkia tai jakoja.

Syntaktis-semanttisella rakenneanalyysillä saadaan aineistosta niin paljon dataa, että melko pienessäkin aineistossa riittää paljon analysoitavaa. Kun rakenneanalyysiin yhdistetään nimien tarkoitteiden analyysi, tuloksia voi saada vieläkin enemmän. Pelkästään jokaisen rakenteellisen seikan arviointi erikseen kertoo paljon, ja eri piirteiden yhdistelmistä saa analysoitavaa miltei loputtomasti. Silloin aineistoakin on oltava paljon, koska luokkien yhdistelmistä syntyviä uusia luokkia on myös hyvin paljon. Tähän tutkielmaan eri piirteiden vertaileminen erikseen on riittävä ja osin liian suurikin aineiston koon ja tutkimuksen laajuuden huomioiden.

4.3. Metodin kuvaus

Tutkimusmenetelmä jakautuu kiteytettynä kahteen osaan: ensin tehdään kvalitatiivinen analyysi, minkä jälkeen seuraa kvantitatiivinen analyysiin pohjautuva laskenta. Analyysiosuudessa selvitän jokaisen nimen tarkoitteen ja teen nimelle syntaktis-semanttisen rakenneanalyysin.

Laskentaosuuden aluksi lasketaan kunakin vuonna kerätyn aineiston muutos tiettyyn ajankohtaan mennessä. Tässä tutkielmassa olen tarkastellut pääasiassa vanhempien nimiaineistojen muutosta vuoteen 2018 mennessä, mutta samalla aineistolla voidaan laskea myös esimerkiksi vuoden 1870 karttanimien muuttumista vuosiin 1952 ja 1987 mennessä. Kokonaislaskennan jälkeen nimet ryhmitellään tarkoitteidensa mukaan ja lasketaan muutos ryhmittäin. Sitten verrataan muuttumisen eroja ryhmien välillä, jolloin saadaan selville, kuinka tarkoite vaikuttaa muuttumiseen. Seuraavaksi nimet ryhmitellään syntaktis-semanttisen rakenneanalyysin tuloksena saatujen koodien mukaan. Muutos lasketaan silloinkin ryhmittäin ja vertaillaan muutoksen eroja ryhmien välillä. Näin saadaan selville, miten nimen rakenteelliset tekijät vaikuttavat muuttumiseen. Aineisto on koko ajan sama, mutta sitä vain ryhmitellään eri tavoin.

4.4. Syntaktis-semanttinen analyysimalli

Tutkimusmenetelmän pohjana on 1970-luvulla kehitetty nimien syntaktis-semanttinen luokittelumalli (Kiviniemi ym. 1974), jota on tarkennettu muutamaan otteeseen myöhemmin (mm. Kiviniemi 1975, 1990). Tässä tutkielmassa käytetään teoksessa Nimistöntutkimuksen perusteet esiteltyä muotoa. Seuraavassa listauksessa näkyvät analyysin tuloksena saatavat koodit, joita käytetään apuna ryhmiteltäessä nimiä laskentaa varten.

Luokittelumallissa jokainen nimi saa koodin, jossa kerrotaan aluksi nimenosien lukumäärä. Seuraavaksi ilmoitetaan nimenosien syntaktis-semanttinen funktio ja tieto nimeämisperusteesta. Viimeisenä on erityispiirrettä ilmaisevan nimenosan sanasemanttinen luokittelu, eli se leksikaalinen kategoria, johon kuuluvalla ilmauksella nimeämisperuste on ilmaistu.

Nimenosan syntaktis-semanttiset funktiot:

A = paikan lajin ilmaiseva (*Paavon/letto*)

B = nimittävä (*Pikku Nikinkari, Tiuranen*)

C = erityispiirrettä ilmaiseva (*Pitkä/letto*)

Nimeämisperusteet:

10. Paikan sijainti, asema

11. Täsmällinen sijainti

12. Suhteellinen sijainti

20. Paikan (luonnollinen) ominaisuus

21. Topografinen ulottuvuus tai hahmo

22. Maaperän, veden, materiaalin laatu tai ominaisuus

23. Muunlainen ominaisuus

30. Paikalla oleva, esiintyvä

- 31. Yksilöllinen tarkoite
- 32. Kollektiivinen tarkoite

- 40. Paikan suhde ihmiseen
- 41. Omistus, nautinta, asuminen
- 42. Käyttö, tekeminen, alkuperä
- 43. Tapahtuma

Ylemmän tason numerokoodeja (10, 20, 30, 40) käytetään, jos voidaan päätellä nimeämisperusteeksi esimerkiksi paikan suhde ihmiseen, mutta ei tiedetä, onko se esimerkiksi paikan omistus vai tapahtuma.

Leksikaalinen analyysi eli sanasemanttinen luokittelu:

S substantiivi

N propri

NP paikannimi

NK koko paikannimi

NO paikannimen osa

NH henkilönimi

NHE etunimi

NHS sukunimi

NHL lisänimi

NM muu propri

SA ei-proprinen substantiivi
tarkoitteena:

SP paikka, artefakti yms.

PL luonnonpaikka

PK kulttuuripaikka, artefakti

PM PL/PK

MVI luonnonaines (maa, vesi, lumi, jää; säätelmiöt)

SK kasvikunta

KL luonnonkasvi

KK viljelykasvi

KP paikka flooran perusteella

SL eläinkunta

EL luonnonfauna

EK kotieläimet

EY EL/EK

SH ihminen, yhteisö

HK kulttuurituote (esine, väline ym.)

HE sosiaalinen elämä (työ, huvi, uskomukset jne.)

D adjektiivi(n yhdyssanamuoto)

B paikan adverbien tai lokaalipostposition yhdyssanamuoto

V verbin yhdyssanamuoto, partitiippi

X numeraali, prepositioilmaus

SS sijaintia ilmaiseva sanaliitto

SM muu sanaliitto

(Ainiala ym. 2008: 98–101, 108–110.)

Samoin kuin nimeämisperusteissa, ylemmän tason koodia voidaan käyttää alemman sijasta sellaisissa tapauksissa, joissa asiasta ei ole täyttä varmuutta.

Syntaktis-semanttisessa rakenneanalyysissä tehdään aina tulkintoja nimistä. Joissain tapauksissa tulkinnat eivät ole yksiselitteisiä. Jotkin nimet voidaan siis tulkita useammalla kuin yhdellä tavalla. Tällaisissa tapauksissa nimen perään on merkitty useampia kuin yksi koodi. Tuloksia laskettaessa jokaisella nimellä on kuitenkin oltava vain yksi koodi, joten olen merkinnyt laskennan ulkopuolelle jätetyt vaihtoehtoiset tulkinnat sulkuihin varsinaisen koodin perään.

4.5. Aineiston erityispiirteitä ja tarkennuksia käytännön analyysiin

Aineistoista ja analyysin valinnoista on syytä mainita muutamia seikkoja, jotka helpottavat analyysin ymmärtämistä. Ensimmäinen on esitystapa. Analyysiosan alussa on jokainen aineiston nimi omassa nimiartikkelissaan, jossa on nähtävissä nimi, keruuvuosi ja nimen tarkoite. Sen jälkeisessä tekstiosuudessa on nimilippuihin tai karttoihin perustuva kuvaus paikasta. Tekstissä on viitteet kuten muuallakin, mutta artikkeleissa pääosa viittauksista on nimiarkiston nimilippuihin. Ne osat tekstissä, joissa ei ole viitettä ovat oma tulkintani nimestä tai esimerkiksi maastokartasta tai paikan päällä nähtävä ominaisuus. Olen pyrkinyt laittamaan artikkelin alkuun mahdollisimman yleisen kuvauksen, joka olisi yhteinen kaikille nimilipuille. Erityisesti vuonna 1952 on kuitenkin kirjoitettu paljon nimilippuja, joissa on vain nimi, sijainti, paikan laji ja ääntäminen. Silloin kuvausta ei voi laittaa artikkeliin. Artikkelin lopussa on syntaktis-semanttisen rakenneanalyysin tuloksena saatava koodi.

Nimiä on enemmän kuin nimettyjä paikkoja, koska osalla paikoista on rinnakkaisnimiä, ja joidenkin paikkojen nimi on aikojen saatossa vaihtunut. Nimiartikkelien ja analyysin jälkeen olevassa taulukossa (taulukko 1) aineisto on lueteltuna tarkoitteiden mukaisesti eli jokaista paikkaa vastaa yksi rivi. Samalla rivillä on lueteltu kaikki rinnakkaisnimet sekä saan paikan nimi eri aikoina.

Simonkylällä on useita taloja, joiden nimet näkyvät paikannimissä. Paikkoja on nimetty sen mukaan, kenen karja on laiduntanut jossain saarella, kenen omistuksessa jokin juoni on ollut tai kenen mailla paikka sijaitsee. Jos jostain käy ilmi paikan saaneen nimensä talon mukaan, olen merkinnyt sanasemanttiseksi luokaksi ”muu nimi” eli NM. Jotkin nimet ovat ongelmallisia, kun jottain taloa asuvat ihmiset, joiden sukunimi on toinen kuin talon nimi. Näin on esimerkiksi talossa, jonka virallinen nimi on ollut pitkään *Kekonen*, mutta asukkaiden sukunimi on ollut melko pitkään *Junes*. Taloa on sanottu siis *Kekoseksi*, mutta näiden aineistojen keruun aikaan yleensä *Junekseksi*. *Juneksen* talosta on myös peräisin asukkaita, joiden sukunimi on *Junes* ja jotka asuvat jonkin muun nimistä taloa. Tällaisissa tapauksissa on siis hyvin vaikea sanoa, onko nimettäessä käytetty suku- vai talonnameä. Ainoa mahdollisuus on luottaa nimilipuissa

kerrottuihin tietoihin. Jos nimilipussa on kerrottu paikan saaneen nimensä talonnimien sijaan sukunimestä, koodi on NHS eli sukunimi. Selvästi sukunimiksi tulkittavat määräteosat ovat luonnollisesti samassa luokassa.

Maankohoamisen vuoksi ongelmia tuottavat nimet, joiden tarkoite on ajan saatossa muuttunut. Esimerkiksi yhdysnimien perusosat *kari* ja *matala* tarkoittavat sanakirjamääritelmiensä mukaan kohdetta, joka sijaitsee joko osin tai kokonaan veden alla. Tutkimusalueella sijaitsevat kuitenkin mm. *Penttilänmatala* ja *Nikinkari*, jotka ovat saaria. Haastattelujen perusteella *kari* mielletäänkin alueella yhtä hyvin saaren nimen perusosaksi kuin vaikkapa *letto*. Tässäkin tutkielmassa olen tulkinnut siten. Alueen nimistössä *saari* tarkoittaa yleensä esimerkiksi metsäsaareketta. Veden ympäröimät saaret ovat *lettoja*, *kareja*, *kalloja* tai *krunneja*. *Matala* on ongelmallisempi, koska se tarkoittaa useimmiten matalikkoa. Olenkin tulkinnut mm. *Penttilänmatalan* yksiosaiseksi, sillä yleensä nimi saa uuden perusosan tarkoitteen muuttuessa. Näin on käynyt mm. *Juneksenmatalalle*, joka on nykyisin *Juneksenletto*.

Toinen ongelmallinen tilanne syntyy, kun saari maanpinnan kohotessa yhtyy mantereeseen. Milloin se lakkaa olemasta saari? Aika pitkään saareen voi kävellä kuivin jaloin matalan veden aikaan, mutta veden ollessa korkealla saari on edelleen saari. Olen tulkinnut paikat saariksi siinä vaiheessa, kun kartan tai ilmakuvan mukaan niihin on selvä, leveä kulkuyhteys eli ne ovat selvästi nähtävissä osaksi rantaviivaa. Ne voivat edelleen pistää veteen jonkinlaisena niemenä. Lisäksi rannikolla on lammeksi tai lahdeksi nimettyjä kosteikkoja tai jopa niittyjä. Näissä tapauksissa olen tulkinnut paikan kuivaksi maaksi sitten, kun se ei enää ole edes kosteikko vaan selvästi kuivaa maata. Muussa tapauksessa vesi nousee paikalle useamman kerran vuodessa, ja paikka on hyvinkin tulkittavissa lammeksi tai lahdeksi. Lajiaan vaihtaneen paikan nimi voi pysyä samana kuin ennenkin, mutta kun tarkoite ei ole enää sama kuin ennen, nimi on yksiosainen. Tässä noudattelen Eero Kiviniemen linjausta, jonka mukaan nimen osiin luetaan ainoastaan osat, joilla on paikkaa luonnehtiva tai yksilöivä tehtävä (Kiviniemi 1990: 92–93). Näin esimerkiksi niitty nimeltä *Ahvenapaja* ei voi olla kaksiosainen, koska siellä ei esiinny ahvenia eikä se ole apaja. Se on tulkittava yksiosaiseksi, vaikka nimi kertookin edelleen paikan historiasta. Niityn nimi tarkoittaa ”niitty, jossa oli ennen ahvenapaja” eikä ”apaja, josta pyydetään ahventa”.

Missään keruussa ei saada kerättyä keruualueen nimistöä täydellisesti. Nimistöön jää aina useista syistä johtuen aukkoja. Siksi jokin nimi voi näkyä vanhassa aineistossa, puuttua välillä ja näkyä taas uudemmassa. Näissä tapauksissa nimi on tulkittava säilyneeksi. Kaikki kadonneilta näyttävät nimet eivät siis ole välttämättä kadonneet, vaan niitä ei vain ole saatu kerättyä uudessa keruussa. Samoin uudelta näyttävä nimi voi olla vanhakin, mutta sitä ei ole saatu kerättyä vanhemmissa keruissa.

Muutamia vuonna 1952 kerättyjä nimiä olen jättänyt pois siksi, että niiden sijaintia ei ole mainittu tarkemmin kuin kylän tarkkuudella. Esimerkiksi nimiarkistossa oleva *Humalasaari* on mainittu entiseksi saareksi ja nykyiseksi rannaksi, mutta sijaintia ei ole kerrottu. Nimi on merkitty Simonkylälle, joten se kuuluisi mukaan tutkielmaan, mutta sijainnin puuttumisen vuoksi on mahdoton sanoa, mikä paikan nimi on ollut aiemmin tai myöhemmin. Siksi niin *Humalasaari* kuin muutkin vastaavat nimet on pakko jättää tarkastelun ulkopuolelle. Samoin vuonna 1952 kerätyistä nimistä jätin tutkielman ulkopuolelle esimerkiksi vesistönimiltä näyttävät *Ahvenapajan* sekä *Haminansalmen*, jotka ovat keräysajankohtana olleet niittyjä. Kummastakaan ei ole merkintää aiemmissa kartoissa, joten niitä ei ole kerätty lainkaan vesistöniminä vaan ainoastaan siinä vaiheessa, kun paikat ovat jo olleet kuivaa maata. Muutenkin olen jättänyt vesistönimiltä näyttäviä nimiä tutkimuksen ulkopuolelle, jos niitä ei ole kerätty vesistöniminä, sillä silloin ei voida tietää, onko nimi koskaan ollutkaan vesistönimi. Kaikki paikat ovat kyllä entisiä vesistön osia, koska meri on aikoinaan peittänyt koko kylän alueen. Vesistönimiltä näyttävät kuivan maan nimet voivat kuitenkin olla aivan hyvin analogian kautta syntyneitä. Kun jokin kari kuivuu saareksi ja muuttuu myöhemmin osaksi mannerta, sitä voidaan edelleen nimittää kariksi. Silloin paikan nimeäjä saattaa aivan hyvin alkaa kutsua vieressä olevaa samanlaista muodostelmaa myös kariksi, vaikka sitä ei olisi vesistöpaikkana nimetty. Tulkintakin on tuolloin toinen, eikä kyseessä ole vesistönimen muuttuminen.

Kerätyissä nimissä on yksi piirre, joka on silmiinpistävä erityisesti nimistön muutoksen tutkimuksessa: nimet vaikuttavat toisinaan vaihtavan paikkaa. Jokin nimi voi olla vanhemmassa kartassa eri paikassa kuin uudessa. Usein ilmiö on selitettävissä melko

helposti. Jos paikka on esimerkiksi nimetty viereisen suuremman saaren mukaan, ja saaret maan kohotessa yhdistyvät, koko aluetta saatetaan alkaa kutsua suuremman saaren nimellä. Näin toinen nimi jää vapaaksi ja sitä voidaan käyttää jonkin muun paikan nimeämiseen. Esimerkiksi *Junkileton* vieressä on aiemmin ollut pienempi saari, jonka nimi on ollut *Junginletonmatala*. Saaret ovat yhdistyneet ja suuri saari on nimeltään *Junkiletto*. Jos vieressä olisi huomattava matalikko, sitä voitaisiin alkaa kutsua nimellä *Junkiletonmatala*, sillä vanha nimi on jo poistunut käytöstä, jolloin kaikki tietäisivät mihin uusi nimi viittaa. Erityisesti sijainnin mukaan nimettäessä tämä on toimiva nimeämismalli. Muutosta tutkittaessa täytyykin olla tarkkaavainen ja sijoittaa nimet tarkoin kartalle. Voi nimittäin näyttää siltä, että jokin nimi on pysynyt pitkään samana, mutta se tarkoittaakin eri aikoina eri paikkaa.

Maankohoamisalueella paikkojen lajit muuttuvat aikojen saatossa ja se on otettava tutkimuksessa huomioon. Lajia vaihtaneiden paikkojen luokittelu on merkittävä kysymys, vaikka tärkeintä onkin, että ne luokitellaan kaikki samoilla kriteereillä. Aiemmissa tutkimuksissa ei ole suoraa mallia juuri tähän tapaukseen, mutta seuraan Eero Kiviniemen mallia, jossa *Saarijärvi*-niminen talo luokitellaan yksiosaiseksi ja sijainnin ilmaisevaksi (Kiviniemi 1990: 92– 93). Nimi siis ilmaisee pelkän erityispiirteen ja saa koodikseen 1 C 11 NK. Jos nimen ulkoasu pysyy samana tarkoitteen vaihtumisesta huolimatta, nimi ei enää ilmaise paikan lajia. Kuitenkin se kertoo sijainnin entisen tarkoitteen paikalla ja sisältää vanhan nimen kokonaan. *Ruohokari* metsäalueen nimenä merkitsee 'metsää paikassa, joka oli ennen saari nimeltä *Ruohokari*'. Merkitys on lähellä Kiviniemen luokittelua, jossa talo nimeltä *Saarijärvi* merkitsee 'taloa *Saarijäven* lähellä'. Kummankin tyyppiset nimet saavat saman koodin, mutta niiden muuttuminen voi poiketa toisistaan, koska nimet ovat muodostuneet eri tavoin. Siksi voi olla tärkeää erottaa ne toisistaan. Tässä tutkielmassa ongelmaa ei kuitenkaan ole, sillä ensimmäisen tyyppin nimiä ei ole joukossa lainkaan. Jos hieman erityyppisiä samoin luokiteltavia nimiä olisi aineistossa paljon, niiden muuttumista kannattaisi tarkastella erikseen, jolloin voisi saada selville, muuttuvatko ne eri tavoin.

Analyysiosuudessa kaikki ranta-alueet ovat yksinkertaisesti rantoja, vaikka nimilipussa

olisi merkintä esimerkiksi rantakalliosta tai -hietikosta. Lasken ne samaan ryhmään kuin muutkin rannat, sillä paria rannassa sijaitsevaa hietikkoa ei kannata sijoittaa omaan pieneen ryhmäänsä. Nimiartikkelissa on mainittu, jos kyseessä on nimenomaan rantahietikko, mutta artikkelin alussa se on merkitty rannaksi.

Tutkimuksessa ei yleisesti ottaen voi muuta kuin luottaa saatavilla olevaan aineistoon, eikä keruu ole koskaan täydellinen, joten virheiden mahdollisuus on tiedostettava. Muutaman selkeän keruuvirheen olen korjannut. Lisäksi olen jättänyt joitain nimiä tarkastelun ulkopuolelle epäselvän sijainnin tai muun epäselvyyden vuoksi. Selitän kaikki erityistapaukset tulososuudessa.

5. ANALYYSI

5.1. Aineistossa esiintyviä appellatiiveja

hieta veden ympäröimä matala hietikko tai rantahietikko (2018).

kalla saari, kari tai luoto (SMS s.v. *kalla*)

kari kivi tai kivikko, joka on juuri veden alapuolella tai toisinaan pinnalla ja toisinaan alla; veden pinnalla oleva luoto tai pienehkö saari (NA Nyman 1983, 2018).

krunni sanakirjamääritelmä on 'matalikko, kari, luoto' (SMS s.v. *krunni*). Alueen asukkaat pitävät yleisenä ulkosaaren nimityksenä (2018).

letto Saari, erityisesti rannikon lähellä (1987, 2018, NA Nyman 1983).

liete jokisuun saarten repaleisten rantojen matalin, liejuinen ja rehevä alue, johon joen virtaus tuo korkean veden aikaan lisää maata. Lietteissä kasvaa heinä, ja niitä on käytetty karjan laidunmaana. (2018.)

pankki hiekasta muodostunut kohouma (NA Pirneskoski 1980). Hiekkasärkkä (2018).

reikä salmi tai muu kapeahko väylä, josta pääsee kulkemaan veneellä (2018).

suo tavanomaisen merkityksen lisäksi kostea ranta-alue, rantaniitty (2018).

5.2. Nimiartikkelit

Aitta/ranta ranta 1952, 1987, 2018

Marttilanlahden pohjoispuolella sijaitseva ranta, jossa on useita kalastusaittoja (1952, 1987, 2018). Nimeämisperusteena ovat paikalla sijaitsevat rakennukset.

2 CA 32 PK

Anteroisen/lahti lahti 1987, 2018

Merenlahti, johon on aikoinaan tuotu lautalla puita jokea pitkin. *Pahnilan* talon pikkupoika *Antero* on hukkunut lahteen. (1987.) Varsinainen lahti on täytetty uiton ruoppauksen lietteellä, joten jäljellä on vain pieni poukama, joka on oikeastaan kahden vanhan lahden suu: *Anteroisenlahden* ja pidemmän *Pahnilan-/Vuolevinlahden* (2018). Nimeämissyy on tapahtuma ja nimi merkitsee 'lahti, johon Anteroinen hukkui'.

2 CA 43 NHE

Anteroisen/lampi lampi 1987, 2018

Pieni heinittynyt lampi lähellä *Anteroisenlahtea* (1987). Lammesta johtaa pieni oja *Anteroisenlahteen*. Lahti on aiemmin ulottunut nykyisen lammen paikalle saakka, mutta lahti on täytetty uiton ruoppauksissa nostetulla lietteellä ja jäljelle on jäänyt kosteikko ja pieni lampi. (2018.) Lahden paikalle jäänyt lampi on nimetty samalla määriteosalla kuin lahtikin. Nimi on *Anteroisenlahden* määriteliitynnäinen ja tarkoittaa 'lampea, joka sijaitsee *Anteroisenlahden* lähellä (tai joka oli ennen osa *Anteroisenlahtea*)'. En tulkitse paikkaa lajia vaihtaneeksi, vaikka se olikin ennen lahden perä, koska entisen lahden suulle jäänyttä osaa nimitetään edelleen samoin kuin koko lahtea aiemmin.

2 CA 11 NO

Anteroisen/perä lahti 1952, 2018

Ranta, joka on ollut ennen "kalastussatama" (1952). Paikka on sama kuin *Anteroisenlahti*, ja nykyään nimiä käytetäänkin rinnakkain (2018). Sanalla *perä* on alueella useita eri käyttötarkoituksia, ja nykyisin esimerkiksi lahtia sanotaan usein *peräksi*. Luokittelen samoin kuin *Anteroisenlahden*, koska ainoastaan perusosa on toinen. Variantti on poikkeuksellisesti puuttunut vuoden 1987 aineistosta, mutta käytössä vuonna 2018, joten laskelmissa se luokitellaan muuttuneeksi vuonna 1987, mutta säilyneeksi vuonna 2018.

2 CA 43 NHE

Hakan/nokka niemi 1987

Niemi *Tiurasessa Hakasalmen* kohdalla. Vanhemmat ihmiset ovat käyttäneet varianttia *Hakasalmen/nokka*. (1987.) Nimi on elliptinen muoto pidemmästä variantista, joten sen merkitys on 'nokka (niemi), joka on *Hakasalmen* vieressä', ja määriteosa viittaa sijaintiin. Vuoden 1952 aineistossa mainitaan latoalana *Hakanokanala*, mutta itse *Hakannokka* puuttuu. Nykyisin nimeä ei enää muisteta, mahdollisesti siksi, että salmi on miltei kuiva, joten nokankin hahmottaminen on vaikeaa.

2 CA 11 NO

Haka/salmi salmi 1987

Salmi *Tiurasen* ja *Paskaleton* välissä (1987). Nykyisin salmi on kuiva, eikä sitä ole nimetty (2018). Viereinen niemi on nimetty salmen mukaan, joten salmen nimi on varhaisempi. Perusosan merkitys on joko aidattu laidunmaa tai metallinen koukku, tappi tai kärki (SMS s.v. *haka*). On mahdollista, että salmen kohdalla saarella on ollut eläinten haka, koska *Tiurasessa* on ollut mm. *Sonnikuja*-niminen polku (1987). Yhtä mahdollista on, että nimeämisperuste on salmen ominaisuus, kuten muoto. Tarkempien tietojen puutteessa jätän nimen luokittelematta ja tulkiten määriteosa nimittäväksi.

2 BA 00 –

Halko/kari saari 1870, 1952

Pieni saari *Simonkylällä* (1952). Vuoden 1987 aineistossa samassa paikassa on *Nuottaletto*. Vuoden 1870 kartassa taas *Halkokari* on paikassa, jossa nykykartoissa on *Varesletto*. Todennäköisesti vuonna 1952 nimet ovat lipsahaneet pykälän verran pohjoiseen, jolloin tulos on virheketju. Virhe on korjattu ja selitetty tuloksissa. *Halko* on perinteisesti merkinnyt Simossa polttopuun lisäksi halkiota (SMS s.v. *halko*). Perusosa voi siten viitata joko karin ulkomuotoon tai käyttötarkoitukseen. Maksniemestä kerätyssä *halkokari*-nimessä on mainittu kyseisen nimen johtuvan polttopuista (NA Pirneskoski 1980). Ulkomuodon mukaan nimeämiselle ei löydy tukea sen paremmin maastosta kuin nimilipuistakaan, joten tulkitaan todennäköisemmän vaihtoehdon mukaisesti.

2 CA 42 HK

Hamina ranta 1915, 1987, 2018

Puomikarvon länsipuolella oleva entinen satama (1987). *Haminan* länsipuolella oleva lahti on *haminanlahti*, johon laskee *heimarinoja* (1987, 2018). *Hamina* on nimirypään kantanimi. *Hamina* merkitsee yksinkertaisesti satamaa tai venevalkamaa (SMS s.v. *hamina*), joten nimi lienee alkuaan kertonut paikan lajin. Alue on vuoden 1870 kartassa lahti, jota suojaa mereltä päin *Haminasaari*, mutta itse lahtea ei tuolloin ole nimetty. Nimi *Hamina* esiintyy ensimmäisen kerran vuoden 1915 kartassa, jossa se tarkoittaa niemeä, joka oli vuonna 1870 *Haminasaari*. Nykyään se tarkoittaa suunnilleen samaa aluetta, joskin rajat mantereeseen suuntaan ovat hieman epämääräiset. Tulkiten nimittäväksi, koska paikka ei ole satama eikä ominaisuuksiensa vuoksi sellaiseksi sovi. Voidaan tulkita muuttuneeksi nimestä *Haminasaari*, jolloin nykyinen nimi olisi syntynyt perusosan ellipsin kautta. Toisaalta on loogista, että *Haminasaaren*

takana olisi sijainnut **Hamina* jo nimeämisajankohtana, jolloin tarkoite olisi vain laajentunut saaren muuttuessa niemeksi. Kumpikin tulkinta on mahdollinen, mutta koska nimi on merkitty kartoissa samaan paikkaan, eivätkä *Haminasaari* ja *Hamina* esiinny samoissa kartoissa, tulkitsemme muuttuneeksi ja elliptiseksi nimeksi.

1 B 00

Haminan/lahti lahti 1987, 2018

Lahti *Haminan* länsipuolella (1987, 2018). Lahteen laskee *Heimarinoja* (1987). Lahti on se, mitä on jäljellä mantereen ja *Haminasaaren* erottavasta vesialueesta. Nimi on *Haminan* kokoliittynäinen ja ilmaisee sijainnin.

2 CA 11 NK

Hamina/saari saari 1870

Saari nykyisen *Haminan* kohdalla. Nykyään saari on osa mannerta ja paikalla on niemi, jonka molemmiin puolin sijaitsevat kapeat lahdet. (2018.) *Hamina* merkitsee venevalkamaa tai satamaa (SMS s.v. *hamina*). Nimi ilmaisee saaren sijainnin *Haminan* lähellä tai merkitsee 'saarta, jossa on satama'. Koska saaren käytöstä satamana ei ole viitteitä ja koska sen ja mantereen välissä sijainnut suojaisa lahti on sijaintinsa vuoksi soveltunut satamaksi, tulkitsemme ensimmäisen vaihtoehdon mukaisesti. Vuonna 1915 saari on ollut jo niemi, joka on nimetty *Haminaksi*.

2 CA 11 NK

Hannulan/niemi niemi 1987

Niemi *Simojoen* suulla. Niemessä otettiin aiemmin kiinni joessa uitetut tukkilautat. Nimenantoperustetta ei muisteta. (1987.) Niemi on jokisuun ja *Anteroisenlahden* välissä (2018). Määriteosana on selvästi suku- tai talonnimi, mutta on vaikea sanoa, onko kyseessä omistussuhde, tapahtuma vai jokin muu, joten luokittelen ylemmän luokan mukaan. Leksikaaliseksi kategoriaksi merkitsen NH, koska ei ole varmaa, onko kyse suku- vai talonnimestä.

2 CA 40 NH

Harva/kari saari 1870, 1952, 1987, 2018

Saari, joka on nykyään yhtä saarta *Tiironkarin*, *Laitakarin* ja *Kumuraisen* kanssa (1952, 1987, 2018). Vuoden 1987 nimilipun mukaan jossain käytetään samaa nimeä myös *Penttilänmatalasta*, mutta kyseiselle tiedolle ei ole muita lähteitä, ja 1987 se on mainittu virheellisenä nimenä. Perusosaa *harva* on käytetty murteissa suurisilmäisestä verkosta tai rysästä (SMS s.v. *harva*). Simossa on käytetty hyljeverkosta nimitystä *hylkiharva* (SMS s.v. *hylkiharva*). Saarta on todennäköisesti käytetty verkkojen säilytykseen, kuivaukseen tai vastaavaan. Jos nimi on erittäin vanha, se voi kertoa

myös, että saaren ympäristöstä on kalastettu verkoilla poikkeuksellisen paljon.

2 CA 42 HK

Harvakarin/reikä salmi 2018

Väylä jokisuulta *Harvakarin, Tiironkarin ja Kuralanleton* vierestä *Saikanselälle*. Reikä on kaivamalla syvennetty vesialue saarten välissä ja se pysyy nyt kuljettavana joen virtauksen voimasta. Vuosikymmeniä sitten salmi on ollut suurempi, ja se on ollut yleinen väylä ulkomerelle. (2018.) Nimi on *Harvakarin* määriteliittynäinen ja saanut nimensä sijainnin mukaan.

2 CA 11 NO

Heimari niitty/suo 1987

Heinikkoinen kosteahko suo Hietalan mailla. Sieltä on leikattu korteheinää, koska paikalla ei muuta kasva. Rinnakkaisnimi *Heimarinsuo*. (1987.) Paikka on kostea, soinen rantaniitty aivan merenrannassa. Todennäköisesti vesi peittää alueen korkean veden aikaan. (2018.) Vuoden 1952 aineistossa yksiosaista nimivarianttia ei mainita. Nimelle ei löydy selitystä, joten tulkiten nimittäväksi.

1 B 00 –

Heimarinsuo niitty 1952, 1987

Niitty merenrannassa huomattavasti alempana kuin Hietalan talo. Paikalta on pyydetty kalaa vielä 1800-luvulla. (1952.) *Heimarin* rinnakkaisnimi (1987). Vuoden 1870 kartassa paikalla on *Hejmarlahdenjärvi*. Kosteaa rantaniityn nimittäminen suoksi on ymmärrettävää, joten nimi voidaan tulkita yhtä hyvin niin yksi- kuin kaksiosaiseksikin. On mahdollista esimerkiksi, että nimi on ollut kaksiosainen vuonna 1952, mutta yksiosainen vuonna 1987.

1 B 00 –

Heimarlahden/järvi järvi 1870

Järvi alueella, joka uudemmissa aineistoissa on *Heimari* tai *Heimarinsuo*. Järvestä laskee oja *Haminaan*. Alue on luultavasti ollut aiemmin lahti, jonka muututtua järveksi on voinut tapahtua muutos **Heimarlahti* > *Heimarlahdenjärvi*. Voi myös olla, että järvestä lähtevän ojan laskukohta on ollut ennen **Heimarlahti*. Varmuutta ei ole, koska mihinkään ei ole tallennettu nimeä **Heimarlahti*. Nimi tarkoittaa 'järveä entisen Heimarlahden lähellä/kohdalla'. Toinen vaihtoehto on tulkita määriteosa nimittäväksi.

2 CA 11 NK (tai 2 BA 00 –)

Hepokari niemi 1952

Niemi *Hepolanperällä*. Ollut ennen korkea kivikkokari. (1952.) Niemi sijaitsee *Hepolahden* tienoilla, mutta tarkkaa sijaintia ei ole merkitty karttoihin. Vuoden 1987 lipuissa nimeä ei ole, ja alueen niemet ovat toisennimisiä, joten nimi on kadonnut.

1 C 11 NK

Hepo/lahti lahti 1987

Heinittynyt lahti, joka rajoittuu *Ruohokarinnokkaan* ja *Onkalonnokkaan*. Lahteen laskee *Ruonaoja*. (1987.) Lahti sijaitsee *Hepolanperällä*. Nimi kertoo paikan sijainnin.

2 CA 11 NO

Hepolan/ranta ranta 2018

Ranta-alue *Hepolanperällä* suunnilleen samassa paikassa kuin *Hepolahti* aiemmassa aineistossa. Rannassa on aiemmin pidetty veneitä, mutta nykyään rantaan pitäisi kulkea yksityisten maiden poikki, joten uusi veneranta on vieressä *Hietalanrannassa*. (2018.) Nimi on *Hepolanperän* määriteliitynnäinen ja paikka on nimetty sijainnin mukaan.

2 CA 11 NO

Hepo/niemi niemi 1952

Niemi, entinen saari, Simonkylällä. Paikassa on vanhoja venevalkamia, ja rantatörmä on ollut korkeahko. Niemellä on *Hepolan*, *Laurilan* ja *Niemelän* talot. (1952.) Vuoden 1987 aineistossa mainitaan *Hepolanperän* kohdalla, että alueella on aiemmin sijainnut *Heponiemi*, jossa kylän hevosia on pidetty laitumella ja josta kulmakunta on saanut nimensä. Nykyinen *Hepolanranta* on tämän entisen niemen ranta-alueetta. Nimirypään kantanimi, joka tarkoittaa 'niemeä, jossa hevoset ovat laitumella'.

2 CA 32 EK

Hevosenkengän/matala matalikko 1952, 1987, 2018

Hevosenkengän muotoinen matala *Tiurasen* eteläpuolella (1987, 2018). Lohen ja silakan kalastuspaikka (1952). Toisinaan esiintyy myös ilman perusosaa muodossa *Hevosenkengi* (2018). Paikka on nimetty muodon mukaan.

2 CA 21 HK

Hevosenkengi matalikko 2018

Hevosenkengänmatalan rinnakkaismuoto (2018). Nimetty muodon mukaan.

1 C 21 HK

Hevos/kari saari 1987

Pieni hietikkoinen saari *Paavonleton* ja rannan välissä. Saaressa on joskus ollut hevoshaka. (1987.) Nimi tarkoittaa 'karia, jossa on hevoshaka'. Paikalla ei ole ollut saarta aiempien aineistojen karttojen piirtämisen aikana. Vuonna 1987 tarkoite on ollut *Palokarinleton* länsipuolella sijaitseva pieni saari. Nykyään saarella ei ole nimeä, ja nimioppaat epäilevät syyksi sitä, että kyseessä on enemmänkin hiekkasärkkä kuin varsinainen saari (2018). Vuoden 1952 aineistossa samoin kuin nykyisinkin *Palokarinletto* on nimetty *Hevossaareksi*, joten jonkinlainen nimen siirtyminen tai karttanimien sekoittuminen on mahdollista. Siihen viittaa myös saaren pieni koko – se on oikeastaan vain hiekkasärkkä, ja sellainen ei ole todennäköinen sijoittamispaikka hevoshalle. Vedenalaisiakaan hiekkasärkkiä ei paikallisten mukaan nimitetä *kareiksi* (2018), eli sekin viittaa virheelliseen sijoittamiseen tai tulkintavirheeseen. Nimeen ja sen tulkintaan kerääjän mahdolliset virhetulkinnat eivät kuitenkaan vaikuta, vaan sillä on merkitystä ainoastaan nimen hetkelliseen ilmestymiseen ja katoamiseen.

2 CA 32 EK

Hevos/saari saari 1952, 2018

Saari (1952). Saaressa on kesäisin lampaita, ja ennen siellä on pidetty hevosia (2018). Vuonna 1952 ja 2018 nimi tarkoittaa saarta, joka on vuoden 1987 ja 2018 maanmittauslaitoksen kartassa *Palokarinletto*. *Palokarinletto* on mahdollisesti ollut jonkin aikaa saaren rinnakkaisnimi. Vuonna 2018 haastateltujen paikallisten mukaan *Palokarinlettoa* ei ole koskaan käytetty muuten kuin karttanimenä. Vuoden 1987 keruussa viereen merkitty *Hevoskari* on mahdollisesti sama nimi väärin sijoitettuna.

2 CA 32 EK

Hietalan/ranta ranta 2018

Ranta *Hepolanperällä* *Hietalan* talon kohdalla (2018). Aiemmissa keruissa nimeä ei ole kerätty, vaikka vuonna 1952 rannan edustalle on merkitty samanniminen juoni. Luultavasti rannasta on alettu puhua laajemmin vasta, kun veneitä on alettu pitää siellä *Hepolanrannan* sijasta. Alueen rannat ovat nykyisin jakokunnan yhteisömuutoksessa, joten nimeämissyy on sijainti: 'ranta, joka on *Hietalan* talon kohdalla'.

2 CA 11 NM

Hieta/perä lahti 1870, 1952, 2018

Rantahietikko *Juneksen* eli *Kekosen* kohdalla merenrannassa (1952, 2018). Nimen perusosa merkitsee lahtea, määriteosa kertoo paikan ominaislaadun. Vuoden 1870 kartassa talon maiden molemmin puolin on lahti, joista toinen on *Hietaperä* ja toinen *Kekosenperä*. Nykyään lahtea ei juuri huomaa, sillä se on täytetty uiton ruoppauksissa nostetulla hiekalla ja lietteellä (2018). *Hietaperän* merkitys on 'hietikkoinen lahti'.

2 CA 22 MVI

Hietaperän/letot saari/saaria 1870

Ryhmä pieniä saaria paikassa, jossa myöhemmissä kartoissa on *Paavonletto*. Samalla kohdalla mantereella on *Hietaperä*, joten saaret on nimetty kohdalla olevan lahden mukaan. Nimi on *Hietaperän* kokoliitynnäinen. Nimi lasketaan myöhemmissä aineistoissa vaihtuneeksi, koska perusosakin on monikosta yksikköön.

2 CA 11 NK

Hopiaseppä saari 1952, 1987, 2018

Saari, nykyään kiinni *Lammasletossa* (1952, 1987, 2018). Sanaa *hopeaseppä* käytetään eräistä vedessä elävistä kovakuoriaisista (SMS s.v. *hopeaseppä*, NS 1967 s.v. *hopea*-). Vuoden 1987 aineistossa jälkitavun *eA*-vokaaliyhtymä esiintyy muodossa *iA*, mikä on odotuksenmukaista murrealueella (Kettunen 1940: 191). Nimi on mahdollisesti elliptinen. Saari on voitu nimetä paikalla esiintyvien eläinten mukaan, vaikka muutkin selitykset ovat mahdollisia. Pieni saari voi nimenantajan mielestä esimerkiksi näyttää kyseiseltä kovakuoriaiselta. Tähän mahdollisuuteen viittaa yksiosaisuus ja se, että hopeaseppiä on luultavasti kaikkialla ranta-alueilla. Nimi tarkoittaa siis joko 'saari, jossa on hopeaseppiä' tai 'saari, joka on kuin hopeaseppä'. Hyönteisen yleisyyden ja saaren korkean muodon vuoksi tulkitseen jälkimmäisen vaihtoehdon mukaisesti, vaikka toinen vaihtoehto on myös mahdollinen, eikä varmuutta ole.

1 C 21 EL (tai 1 C 32 EL)

Hurtin/nokka niemi 2018

Niemi jokisuulla. Paikassa on asunut *Hurtti*-niminen mies. (2018.) Niemen nimeämisperuste on paikalla asunut henkilö.

2 CA 41 NM

Hylki/letto saari 1952, 1987, 2018

Pieni saari *Riippanan* eteläpuolella (1952, 1987). Nykykartassa nimi on eri saaren kohdalla kuin aiemmin kerätyissä aineistoissa. Aiemmin *Hylkiletoksi* nimetty saari on nykyisin osa *Riippanaa*, kun taas nykyinen *Hylkiletto* on aiemmin ollut *Kumuraisenletto* (2018). Vuosien 1952 ja 1987 nimi on nykyisin kadonnut. Karttanimien kaltainen muutos on tapahtunut myös nimen käytössä. Nimioipas on epäillyt perusosan tulevan sanasta *hylky* (1987). Rannikolla on kuitenkin käytetty sanaa *hylki*- yhdyssanojen määräiteosassa merkityksessä 'hylje'. Simosta on merkintä sanasta *hylkiharva* 'hyljeverkko'. (SMS s.v. *hylki*-, *hylkiharva*). Täten nimi lienee peräisin paikalla esiintyneistä hylkeistä. On myös mahdollista, että paikalla on pyydetty hylkeitä, mutta se tarkoittaa samalla, että niitä esiintyy paikalla. Nykyinen *hylkiletto* on saatettu nimetä analogian kautta, koska nykyisin alueella ei metsästetä hylkeitä. Uuden nimen tulkinta voi siis olla nimittäväkin.

2 CA 32 EL (tai 2018 kerätty nimi: 2 BA 00 –)

Härkäleton/kivi kivi 1870

Karikkoinen alue tai saari *Härkäleton* ja *Saapaskarin* eteläpuolella. Paikka on nimetty läheisemmän saaren mukaan. Kartan perustella on vaikea sanoa, onko kyseessä saari vai karikko. Nimi viittaa kiveen, joten tulkitsen yksittäiseksi kiveksi. Nykyään sama alue on saarta nimeltä *Härkäletto*. *Härkäletonkivi* tulkitaan kadonneeksi nimeksi, sillä saari on tarkoitteena huomattavasti laajempi alue kuin yksittäinen kivi.

2 CA 11 NK

Härkä/letto saari 1870, 2018

Saari *Tiurasenkrunnista* etelään. Aikoinaan saaressa on kuljettu kalassa ja siellä on kämpä. Aiemmin siellä on ollut mm. kalakellareita. (2018.) Vuoden 1870 *Härkäletto* on nykykartoissa *Pikku-Leipäre*, kun taas nykyinen *Härkäletto* on paikalla, joka vuonna 1870 on merkitty *Härkäletonkiveksi*. Vuoden 1870 nimi on kadonnut, koska saarta ei ole myöhemmissä keruissa nimetty. Nykyinen *Härkäletto* on uusi nimi. Nimeämisyyttä on vaikea sanoa, sillä pienellä ja kivisellä ulkoluodolla tuskin on pidetty härkiä laiduntamassa. Koska nimeämisyyttä ei ole selvästi huomattavissa, tulkitsen määriteosan nimittäväksi. Vuoden 2018 *Härkäleton* rinnakkaisnimi on *Härkönen*.

2 BA 00 –

Härkönen saari (1952,) 2018

Pieniä saaria ulkomerellä (1952). Ilmeisesti kyse on saariryhmästä, jolla on kollektiivinen nimi. Vuonna 2018 *Härkönen* on *Härkäleton* rinnakkaisnimi. Vuoden 1952 *Härkönen* jää laskennan ulkopuolelle, koska paikkaa ei ole sijoitettu kartalle. Tulkitsen nimen nimittäväksi

1 B

Iso/hieta ranta/hiekkasärkkä 1870, 1987

Hietikko *Marttilanlahden* suulla. Lampaiden laidunalue. (1987.) Vuoden 1870 kartassa sijainti on sama, mutta paikka on vielä veden saartama särkkä, kun vuonna 1987 se on hietikko lahden rannassa. Nimen tarkoite voidaan kuitenkin tulkita muuttumattomaksi, sillä rannassa kiinni oleva hiekkasärkkä ei juuri poikkea veden saartamasta särkästä. Kasviton hiekkasärkkä on kaiken lisäksi veden liikuteltavissa, joten paikka saattaa vaihdella jatkuvasti. Nimi kertoo paikan suhteellisen koon verrattuna muihin vastaaviin paikkoihin.

2 CA 21 D

Iso/kumurainen saari 1870, 1915

Lähellä jokisuuta sijaitseva saari, jonka nimi on uudemmissa aineistoissa *Kumurainen*. Tämä nimimuoto lienee erottamassa saarta *Kumuraisenletosta* ja mahdollisesti muista

pienemmistä saarista. Kartassa on saaren ympärillä useampia nimeämättömiä pikkusaaria. Nimen merkitys on 'suurin Kumuraisista'. Myöhempiin aineistoihin nimi on muuttunut erityispiirrettä ilmaisevan nimenosan poistuttua.

2 CB 21 D

Joki/letto saari 1915, 1952, 1987, 2018

Pieni saari *Syvänlahdessa*, *Tiironkarin* eteläpäässä keskellä joen laskukohtaa (1987, 2018). Vuonna 1952 saari on merkitty paikkaan, jossa lukee *Jokiletto* maanmittauslaitoksen vuoden 2018 kartassa. Vuoden 1987 aineistossa saari on sijoitettu keskelle joen entistä laskukohtaa. Paikallisten mukaan jälkimmäinen sijainti on oikea (2018). Todennäköisesti karttanimien kerääjällä on ollut ongelmia sijoittaa paikoilleen pienet saaret, joita on joen laskukohdassa paljon ja jotka muuttavat muotoaan sekä maankohoamisen että joen virtauksen kuljettaman maa-aineksen vuoksi. Tulkitsen vuoden 1952 merkinnän virheelliseksi ja nimen samaksi kaikissa keruissa. Saari on nimetty sijainnin mukaan ja tarkoittaa 'letto, joka on keskellä joen virtausta'.

2 CA 11 PL

Juneksen/letto saari 1987, 2018

Pieni, kivikkoinen saari *Lammasleton* kaakkoispuolella (1987). Nykyisin paikalla ei ole nimeä, koska pienempi saari on yhdistynyt *Lammaslettoon*. Nyt samaa nimeä käytetään saaresta, joka on vuoden 1987 *Juneksenleton* eteläpuolella. (2018.) Aiempien keruiden aikaan paikalla ei ole vielä ollut saarta, mutta vuonna 1952 paikalla ollut matala on nimetty *Juneksenmatalaksi*. Samoin vuonna 1952 paikalla on ollut *Juneksenmatala*-niminen juoni. Nimeämisperusteena on mahdollisesti nautintasuhde, mutta koska nimilipuissa ei ole asiaa selitetty, luokittelen yläkategorian mukaan.

2 CA 40 NM

Juneksen/matala matalikko 1952

Matalikko ja juoni (1952). Keruukartan mukaan matalikko on *Lammasleton* eteläpuolella. Vuonna 1987 paikalla on ollut saari, jonka nimi on yhden nimioppaan mukaan *Pöyry*, mutta yleisesti nimeä ei ole tunnettu eikä paikkaa nimetty. Nykyisin saarta sanotaan *Juneksenletoksi* (2018). Koska missään ei ole määritelty onko kyseessä omistussuhde vai jokin muu suhde *Junekseen*, luokittelen nimen yläkategoriaan.

2 CA 40 NM

Juneksen/ranta ranta 1987, 2018

Vasankarin vanhan sahan lähellä oleva ranta, jonka omistaja on Junes (1987). Paikalliset yhdistävät nimen taloon, jota sanotaan nykyisin yleisesti *Junekseksi* (2018). Nimi merkitsee omistussuhdetta. Vuoden 1870 kartassakin alue on merkitty *Kekosen* eli *Paavon* alueeksi. Saman tilan omistaja on ollut *Junes*, mutta rantaa ei ole kartassa

nimetty. Viereinen lahti sen sijaan on nimetty *Kekosenperäksi*.

2 CA 41 NM

Junginletonmatala saari 1870

Pieni saari *Junginleton* eteläpuolella. Myöhemmissä aineistoissa nimeä ei ole – luultavasti siksi, että saari on yhdistynyt suuremman saaren kanssa, jolloin molempien yhteiseksi nimeksi on muodostunut *Junkiletto*. Matalikon nimi on ilmaissut sijainnin ja saarennimenä se kertoo sijainnin entisen matalikon paikalla.

1 C 11 NK

Junki/letto eli *jungin/letto* saari 1870, 1915, 1952, 1987, 2018

Saari, vanha nimi *Junginletto*. Jälkimmäistä muotoa ei käytetä, mutta muistetaan. (1952, 1987.) Vuoden 1870 kartassa nimi on genetiivialkuinen. *Junki* on murrekana, joka merkitsee 'puukkoa' tai 'neulaa' (SMS s.v. *junki*). Sana on ruotsalainen laina (SSA s.v. *junki*) ja alueella on ruotsalaisperäisiä nimiä, joten lainautuminen on mahdollista. Toinen vaihtoehto on, että määriteosa tulee sanasta *jungmanni*, jonka rinnakkaismuoto on myös *junki* ja joka tarkoittaa ensimmäisellä matkallaan olevaa merimiestä (SMS s.v. *jungmanni*). Kumpikin murrekana on tallennettu naapurikunnasta, mutta ei Simosta. Sijainti merellä tukee merimiessanaston käyttöä nimistössä, ja erilaisia puukkoja on luonnollisesti käytetty kaikissa töissä. Vanhan genetiivialkuisen variantin asun voisi myös tulkita viittaavaksi *jungmanniin*. Jouko Vahtola mainitsee talonnimien *Jungila* olevan saksalaisperäinen (Vahtola 1980: 426). Vuonna 2018 yksi nimiopas kyseli, olisiko saari saanut nimensä siitä, että '*sielä kasvaa isoja katajajjunkeja*'. Sanalla *junki* on siten alueella ilmeisesti muitakin merkityksiä ainakin yhdyssanoissa. Mahdollisia tulkintoja on siis useita, eikä yhdellekään ole saaren muotoon, maastoon, käyttöön tai hallintaan perustuvia perusteita. Siksi tulkitseen määriteosan nimittäväksi. Vuoden 1870 nimi on muuttunut, koska genetiivissä oleva määriteosa on muuttunut nominatiiviin.

2 BA 00 –

Juutisen/matala matalikko 1987, 2018

Karikko *Laivaleton* pohjoispuolella (1987, 2018). Nimiooppaan mukaan *Juutinen* on ajanut matalaan niin, että vene on kaatunut (1987). Nimeämissyy on siis tapahtuma. On epäselvää, onko nimi nykyään käytössä, mutta yksi nimiopas tunnisti sen vuonna 2018. Muut eivät nimenneet paikkaa. Tulkitseen kuitenkin säilyneeksi.

2 CA 43 NHS

Jäneskypälän/nokka niemi 2018

Niemi *Kiiskiskrunnin* ja *Kalkkikallion* välissä lähellä jokisuuta. Niemessä on kallio, jossa on jäniksen kypälänjälkeä muistuttava painauma. Kerrotaan jäniksen juosseen kalliolla silloin, kun se oli muotoutumassa. (2018.) Nimi on muodostettu paikalla

sijaitsevassa kalliossa olevan jäljen mukaan.

2 CA 31 EL

Kalkki/kallio ranta (-kallio) 1952, 2018

Rantakallio *Onkalosta* pitäjänrajalle päin. Vanha kalkinpolttopaikka (1952, 2018). Rantakalliolla on vieläkin jälkiä menneestä kalkinpoltoista (2018). Paikka on nimetty käyttötarkoituksen mukaan.

2 CA 42 MVI

Kalkki/nokka niemi 1987

Niemennokka *Haminanlahdensuun* itäpuolella. Paikalla on poltettu kalkkia. (1987.) Paikka on nimetty käyttötarkoituksen mukaan.

2 CA 42 MVI

Kani/letto saari 2018

Saari *Kuralanleton* ja *Pitkäleton* välissä. *Kaniletto* on nykyään jo samaa saarta kuin *Kuralanletto*, mutta erottuu edelleen ympäristöään korkeampana paikkana, kuten muutkin vanhat saaret. (2018.) Vanhemmissa aineistoissa paikkaa ei ole nimetty, vaikka se on karttojen mukaan erottunutkin ainakin osittain *Kuralanletosta*. Nimen alkuperästä paikalliset eivät osanneet kertoa, joten tulkitsen nimittäväksi.

2 BA 00 –

Kari/lahti lahti, niittyä 1952

Niittyjä ja lahti *Simojoen* eteläpuolella (1952). Lahti on luultavasti ollut laajempi veden ollessa korkeammalla. Maan kuivuessa nimellä on alettu viitata myös paljastuneisiin maihin, jotka ovat niittyjä. Nykyään paikalle laskeva oja tunnetaan edelleen *Karilahdenojana*, mutta lahtea ei enää ole, eikä nimeäkään muisteta (2018). Määriteosa ilmaisee lahden ominaisuuden: siinä on kari tai kareja. Vuoden 1870 kartassa nimenä on *Kivilahti*. Nimet ovat lähes synonyymisiä, mutta määriteosa on vaihtunut jossain vaiheessa ja merkitsee vedessä sijaitsevia karikoita, kun taas *Kivilahti* voi viitata rantojenkin ominaisuuteen.

2 CA 31 (tai 32) PL

Karinsuun/saari saari 1870

Saari *Kivilahdessa*, *Isokarijärvenojan* (nyk. *Karilahdenoja*) laskukohdassa. Kareilla ei ole suuta, kuten virroilla ja lahdilla, joten vaikka nimi vaikuttaa ilmaisevan saaren sijainnin, viittauskohde on hämärämpi. Todennäköisesti nimi viittaa sijaintiin ojan suulla, eli nimi tarkoittaa 'saarta, joka on Isokarijärvenojan suulla'. Kun ojan nimi on

pitkä, liitännäisnimi olisi odotuksenmukaisesti **Isokarijärvenojansuunsaari* tai pelkkä **Ojansuunsaari*. Ensimmäinen on niin pitkä, että vastaavia nimiä ei käytännössä ole. Toinen taas ei erottele sijaintia muiden ojien suista. Nimi voi olla elliptinen, mutta voi myös olla, ettei siitä ole kadonnut elementtejä, vaan se on muodostettu suoraan kyseiseen asuun. Toinen vaihtoehto on sijainti *Karilahden* suulla, mutta nimilipussa sijainniksi mainitaan nimenomaan ojan suu. Myöhempien aineistojen keruun aikaan paikalla ei ole saarta, vaan se on osa mannerta.

2 CA 11 NO

Kekosen/perä lahti 1870, 2018

Lahti *Kekosen* talon kohdalla (2018). Nimi viittaa todennäköisesti sijaintiin. Toinen vaihtoehto on omistus, sillä lahti sijaitsee Kekosen ja Lammassaaren maiden rajalla. Tulkitsen kuitenkin sijainnin mukaan nimetyksi, sillä vesialueet ovat yhteisomistuksessa. 1952 ja 1987 keruukartoissa paikalla on lahden tapainen, mutta sitä ei ole nimetty. Paikalliset kertovat, että aiempaan perään on uiton ruoppausten yhteydessä puhallettu imuruoppauksessa nostettua hiekkaa ja lietettä, joten lahti on paljon pienempi kuin aiemmin (2018). Nimeä käytetään edelleen, ja se viittaa sekä rantaan että yleisesti alueeseen *Kekosen* talon lähellä.

2 CA 11 NM (tai 2 CA 40 NM)

Kepulin/matala matalikko 1952

Matalikko, josta saadut lohisaaliit ovat olleet pieniä ja nimi johtuu siitä (1952). *Kepuli* on huonon synonyymi (SMS s.v. *kepuli*), joten nimi kertoo paikan luonteesta kalastuspaikkana. Vuonna 2018 nimeä ei edes muistettu. Katoaminen johtunee siitä, ettei paikalla ole huonojen kalastusominaisuuksiensa vuoksi ollut merkitystä. Se ei myöskään sijaitse kulkuväylällä, jossa sitä pitäisi väistää, joten matalasta ei ole ollut tarpeen puhua huonoksi kalastuspaikaksi toteamisen jälkeen.

2 CA 23 D

Keskireiän/letto saari 1987, 2018

Pieni saari *Junkileton* ja *Paskaleton* välisen väylän keskellä (1987, 2018). Nimioppaan mukaan ”se on keskelä reikää” (1987). Saari on nimetty sijainnin mukaan, koska se on keskellä salmea. ’Reikä’ on alueella yksi salmen tai muun kuljettavan väylän synonyymeistä. Aiempien aineistojen kartoissa paikalla ei näy saarta.

2 CA 11 B

Kiikeli matalikko 1952, 2018

Matalikko (1952, 2018). Huono hylkeenpyyntipaikka, mistä nimi johtuu (1952). Jouko Vahtolan mukaan nimi on mukaelma Västerbottenin murteen sanasta ’gikkel, gikkäl’, ja paikka olisi mahdollisesti hylkeenpyytäjien väliaikainen asuinpaikka (Vahtola 1980:

402). Tähän paikkaan teoria ei kuitenkaan sovi, sillä kyseessä on matalikko ja nimi vuoden 1952 nimilipun mukaan uusi. Yksi mahdollisuus on analogia eli paikka olisi nimetty aiempien hylkeenpyyntipaikkojen mukaan. Tarkempien tietojen puuttuessa tulkitsen nimen nimittäväksi. Nimi tunnetaan edelleen, mutta sen sijoittaminen maastoon tai kartalle on vaikeaa (2018).

1 B 00 –

Kiiskis/krunni saari 2018

Pieni saari aivan jokisuulla. Se olisi jo muuttunut osaksi mannerta, mutta ympärillä olevaa väylää on pidetty auki veneille, joten se on matala ja kosteahko saari. Saaren ympäri kulkevat väylät johtavat *Liisalanrantaan*. (2018.) Nimen erityispiirrettä ilmaiseva osa on saatu kalasta, mutta tarkempaa tietoa asiasta ei ole. Kyseisen tyyppisillä matalan veden alueilla kiiskiä esiintyy yleisesti.

2 CA 32 EL

Kivi/lahti lahti 1870

Lahti, joka vuoden 1952 aineistossa on nimeltään *Karilahti*. Määriteosa viittaa samaan lahden ominaisuuteen kuin uudempikin nimi, mutta ilmaus on toinen. Nykyään lahti on kuivunut. Lahteen laskeva oja on uudemmissa aineistoissa *Karilahdenoja*, vuonna 1870 *Isokarijärvenoja*.

2 CA 32 MVI

Klun/vun/hauta syväne 1952

10,9 metrin syvyinen kohta (1952). *Hauta* merkitsee syvännettä, joten perusosa ilmoittaa paikan lajin. *Klupu* taas merkitsee alueen murteessa esineen pään paksunnosta tai nuppia (SMS. s.v. *klupu*). Kerääjän merikarttaan paikaksi on merkitty pieni, pyöreä syväne. Pyöreä syväne vertautuu nuppiin, joten määriteosa ilmaisee paikan muodon. Nykyisin nimeä ei enää muisteta.

2 CA 21 HK

Konin/matala matalikko 1870, 1952, 2018

Matalikko ulkomerellä (1952, 2018). Matalan veden aikaan pinnassa näkyy konin selkää muistuttava kari (1952). Nimeämissyy on täten paikalla näkyvän kiven muoto ja nimi tarkoittaa 'matalikkoa, jossa on konin muotoinen kivi'.

2 CA 21 EK

Korkia/kari saari 1870, 1952, 1987, 2018

Pieni saari. Pohjoispäästään kiinni *Vailetossa*. (1952, 1987, 2018.) Toistettaessa

puheessa myös perusosaton muoto *Korkia* (2018). Vuoden 1952 lipussa muodossa *Korkeakari*, mutta lausuntaan on kirjattu odotuksenmukainen murremuoto, jossa yleiskielen eA edustuu iA:na. Myös 1870 saaren nimenä on *Korkeakari*. Saari on nimetty lähisaaria korkeampana topografisen ulottuvuutensa mukaan.

2 CA 21 D

Korkian/kalla saari 1952, 1987

Rinnakkaisnimi karttanimelle *Tiurasenkalla*. Paikalliset käyttävät nimeä *Moffenkalla*. (1987.) Saari, rinnakkaisnimet *Moffenkalla* ja *Pikkukalla* (1952). Tämä nimivariantti on määriteliittynäinen, sillä kyseessä on varsin pieni saari, jonka itäpuolella on huomattavasti suurempi *Korkiakari*. Perusosa *kalla* ilmaisee paikan lajin. Alueelta kerättyjen tietojen mukaan se on merkinnyt karia tai luotoa (SMS s.v. *kalla*). Vuoden 1870 kartassa nimenä on *Pikkukalla*. Nykyisin tunnistetaan karttanimenä, mutta saaresta puhuttaessa käytetään ainoastaan nimeä *Moffenkalla* (2018). Tulkitsen kadonneeksi, vaikka nimi on edelleen kartoissa, koska yksikään paikallinen ei muista nimeä käytetyn koskaan.

2 CA 11 NO

Korkian/salmi salmi 1987, 2018

Salmi *Korkiakarin* ja *Saikan* välillä (1987, 2018). Nimi on *Korkiakarin* määriteliittynäinen. Salmi on ollut jo vuonna 1987 todennäköisesti melko kuiva. Nykyisin se on kuivana enimmänsä osan ajasta, mutta paikalliset muistavat, että aiemmin salmesta on ajettu veneellä ja korkean veden aikaan se on edelleen veden alla (2018). Nimi määrittelee paikan sijainnin *Korkiakarin* vieressä. Luokittelen edelleen salmeksi, vaikka kuivaksi maaksi tulkintseminenkin on jo mahdollista.

2 CA 11 NO (tai 1 C 11 NK)

Kota/perä lahti (niittyä) 1952, 1987, 2018

Lahti *Tiurasen* itä- ja *Känileton* pohjoispuolella (1987). Niittyä *Tiurasessa*, nykyisin *Kärryperä* (1952). Nimi muistetaan, vaikka käyttöä on hyvin vähän (2018). Tarkoitteesta on vaikea sanoa mitään tarkkaa, koska vanhimmassa aineistossa nimen sanotaan tarkoittavan niittyä ja uudemmassa lahtea. Nimi viittaa mahdollisesti sekä lahteen että ympärillä olevaan niittyn, joka on aiemmin ollut lahtea. Vuonna 2018 nimioppaat puhuivat kuitenkin selvästi lahdesta, joten tulkitsen nimen kaksiosaiseksi. Perusosa tarkoittaa yksinkertaiseksi lahtea. *Kota* taas viittaa rakennukseen. Paikalla on voinut sijaita esimerkiksi verkkokota, vaikka sellaista ei nykyisin muisteta.

2 CA 31 (tai 32) HK

Krenkku/letto saari 1952

Saari jokisuulla. *Krenkku* on teline, jonka päällä säilytetään tukin uitossa tarvittavia

puomeja. (1952.) Vuoden 1987 aineistossa nimi on muodossa *Renkkuletto*. Kyse on saman nimen vaihtelevasta muodosta. Nykyisin *k:n* sisältävää muotoa ei muisteta (2018). Sanakirjamääritelmän mukaan *renkku* tarkoittaa 'jakkaraa' tai esimerkiksi laiturin alle asetettuja tukipuita ja yleisesti 'alustaa' (NS 1967 s.v. *renkku*, SSA s.v. *renkku*). Nimi on siis saatu kulttuurituotteesta. Saari sijaitsee aivan jokisuulla, joten uitossa tarvittavia telineitä on todennäköisesti säilytetty saarella. Vanhemmissa kartoissa paikalla ei ole vielä saarta.

2 CA 42 HK

Kumurainen saari 1952, 1987, 2018

Pieni *Harvakarissa*, *Laitakarissa* ja *Tiironkarissa* kiinni oleva saari *Syvälahden* länsipuolella (1952, 1987, 2018). Vesi erottaa saaren syysmyrskyillä (1952). Nykyäänkin saarten välissä voi nähdä entiset rajat. Paikalliset eivät ole osanneet selittää nimen syntyä. *Kumura* tarkoittaa murteissa 'epätasaista' tai 'rohjoa' (SMS s.v. *kumura*). Nimeämissyy on luultavasti ulkomuoto. Nimi voi olla elliptinen, jolloin jäljellä olisi alkuperäisen nimen määriteosa ja suffiksi *-inen*. On myös mahdollista, että adjektiivilla on kuvattu aluetta yleisesti sen ollessa vielä karikko, sillä vanhemmissa kartoissa vieressä on nimeämättömiä pieniä saaria. Vuoden 1870 kartassa saaren nimi on *Isokumurainen*, ja pohjoisen puolella oleva pienempi saari, joka on nykyään osa *Kumuraista*, on *Kumuraisenletto*.

1 C 21 D

Kumuraisen/letto saari 1870, 1952, 1987

Pienempi saari *Kumuraisen* länsipuolella (1952 1987). Vuonna 1870 *Kumuraisenletto* on ollut saari *Kumuraisen* pohjoispuolella eli nimellä on tarkoitettu eri saarta kuin myöhemmin. Kyseinen saari on nykyisin osa *Kumuraista* ja vuoden 1870 nimi siten kadonnut. Kuuluu nimirypääseen, jonka kantasana on *Kumurainen*. Nimi on *Kumuraisen* kokoliittynäinen ja ilmoittaa sijainnin suuremman saaren vieressä. Vuosien 1952 ja 1987 aineistoissa oleva *Kumuraisenletto* on muuttunut: saarta nimitetään nykyisin *Hylkiletoksi*.

2 CA 11 NK

Kumuraisen/salmi salmi 1987

Salmi *kumuraisen* pohjoispuolella (1987). Salmi on *Kumuraisen* ja *Laitakarin* välinen alue, joka on nykyisin salmi vain poikkeuksellisen korkean veden aikana, mutta vuoden 1987 keruukartassa se on vesialue. Nykyisin paikassa ei ole vettä juuri koskaan, mutta paikalliset muistavat edelleen ajan, jolloin saarten välistä ajettiin pikkuveneillä (2018). Nimi kuuluu samaan nimirypääseen, jonka kantanimi on *Kumurainen*. Nimi on *Kumuraisen* kokoliittynäinen ja ilmaisee salmen sijainnin.

2 CA 11 NK

Kupparin/letto saari/niemi 1915, 2018

Niemi *Syvälahden* eteläpuolella (2018). Vuonna 1915 paikka on ollut saari. Saarta ei ole nimetty muissa aineistoissa, vaikka paikalla on ollut pieni saari tai niemi jo vuonna 1915. Nykyisessä maanmittauslaitoksen peruskartassa paikka on nimetty. Kyseessä on niemi, mutta nimi ei ole tarkoitteen mukainen. Nimi tulkitaan muuttuneeksi. Vanhan nimen perusosa on läpinäkyvä, mutta mitään selitystä nimeämiselle ei ole, eivätkä nykyihmiset enää muista edes tarinoita nimestä. Perusosa tulkitaan täten nimittäväksi.

2 BA 00 – (nykyisin 1 C 11 NK)

Kuralan/letto saari 1870, 1987, 2018

Hietikkoinen matala saari *Tiironkarin* edustalla (1987, 2018). Tulvavesi on virrannut saaren lävitse ja tuonut mukanaan mutaa ja höyryäniittyä (1987). Ilmiö on tavallinen maankohoamisalueella jokisuistossa, jossa korkea vesi kuljettaa maa-ainesta alueille, jotka ovat enimmänsen osan ajasta niittyjä. Vuoden 1952 aineistossa saman saaren nimi on *Kurolat*, mutta 1870 käytössä on ollut *Kuralanletto*. Tulkitsen nimen vaihtuneeksi välillä. Genetiivimuotoinen määriteosa voisi viitata lähistöllä olevaan paikkaan tai esimerkiksi omistussuhteisiin, mutta lähistöllä ei ole **kurala*-nimistä paikkaa tai taloa. Siksi tulkitsen nimen juontuvan sanasta *kura* ja ilmaisevan maaperän laatua paikalla.

2 CA 22 MVI

Kuralan/liete saaren osa 2018

Liejuinen ja matala alue *kuralanleton* ympärillä joen suunnalla. Joen virtaus kuljettaa alueelle mutaa ja hiekkaa, mikä suurentaa *Kuralanlettoa*. Kyseessä on saaren osa, sillä ainoastaan pysyvästi kuivaa osaa sanotaan *Kuralanletoksi*. Nimioppaiden mukaan *lietteet* ovat matalia merestä paljastuvia alueita saarten ympärillä ja välissä. Niissä ei kasva muuta kuin heinää ja ennen karjaa on pidetty laiduntamassa lietteissä, minkä lisäksi niistä on niitetty heinää. Nykyisin lietteillä ei ole vastaavaa käyttöä, kun karjaa ei ajeta saariin ja heinät niitetään koneellisesti pelloilta. (2018.) Liete on siis paikan lajia ilmaiseva perusosa, ja määriteosa ilmaisee sijainnin *Kuralanleton* vieressä. Nimioppaiden mukaan lietteitä nimettiin aikoinaan toisinkin, esimerkiksi sen henkilön mukaan, jonka karja lietteessä laidunsi.

2 CA 11 NO

Kuralan/salmi salmi 1987, 2018

Kuralanleton ja *Paavonleton* välinen salmi (1987, 2018). Nimi on *Kuralanleton* määriteliitynnäinen ja ilmoittaa salmen sijainnin.

2 CA 11 NO

Kurolat saari 1952

Aiemmissa ja myöhemmissä aineistoissa saaren nimi on *Kuralanletto*. Selitystä nimelle ei ole, joten tulkitsemme sen nimittäväksi. Vuoden 1870 kartassa on nimi *Kuralanletto*, joten *Kurolat* on ollut nimenä ilmeisesti väliaikainen. Voi olla myös, että saaresta on puhuttu ilman perusosaa aivan kuten esimerkiksi *Korkiakaria* voidaan kutsua pelkästään *Korkiaksi* ilman että ymmärrettävyys kärsii.

1 B 00 –

Kyllikin/reikä salmi/väylä 2018

Väylä *Paavonleton* pohjoispuolella. Aiemmin paikasta ei ole voinut ajaa veneellä, mutta joen virtaus on kaivanut vastikään uuden uoman, josta veneellä pääsee kulkemaan. Väylä on nimetty reitin löytäjän mukaan. (2018.)

2 CA 40 NHE

Kylmäpoika saari 1952, 1987, 2018

Pieni saari *Junkileton maapään* itäpuolella (1952, 1987, 2018). Kartassa vuodelta 1915 saaren nimi on *Kylmänpojanletto* (1987). Kyseisessä kartassa saari on kuitenkin nimeämätön. Vuonna 1870 paikkaan on merkitty pieni nimeämätön saari. *Simoniemen* puolella on *Kylmänpojankorpi*, joten nimi voisi kuulua nimirypääseen, joka on joskus aiemmin ollut laajempi. Kyseessä voi olla myös vanha nimeämismalli. Vuonna 1987 nimiopas on epäillyt saaren nimen johtuvan sen kylmyydestä ja tuulisuudesta. Jokainen saari on kuitenkin tuulinen, eikä tämä ominaisuus liene riittävä erottelemaan saarta muista varsinkaan saarella, joka on lähellä mannerta ja ulkomeren puolelta suuremmat saaret suojaavat tuulelta. Suomen murteiden sanakirjan mukaan *kylmäpoika* viittaa joissain paikoissa aviottomana syntyneeseen poikaan (SMS s.v. *kylmäpoika*), mutta tämäkin tulkinta vaatisi taustatietoja. Ilman tarkempia tietoja nimeämissyy jää määrittelemättä, ja tulkitsemme nimen nimittäväksi. Nimessä on kuitenkin ilmeisesti ollut joskus perusosa, joten nykyinen nimi lienee elliptinen.

1 B 00 –

Käni/letto saari 1987, 2018

Tiurasen itäpuolella oleva pieni saari, joka on nykyään yhteydessä suurempaan saareen (1987, 2018). Joskus määriteosa on genetiivissä eli nimi on muotoa *Käninletto* (2018). Määriteosasta ei ole nimilipuissa enempää tietoa. Suomen murteiden sanakirjassa on sana *käni*, mutta havaintoja on vain muilta murrealueilta, eikä mitakaan *käni*-alkuisia sanoja ole ilmoitettu havaituksi lähialueilta. Tulkitsemme määriteosan nimittäväksi.

2 BA 00 –

Känin/lahti lahti 1987, 2018

Lahti *Känileton* ja *Tiurasen* välillä saarten välisen kannaksen eteläpuolella (1987, 2018). Nimi on *Känileton* määriteliitynnäinen ja ilmaisee lahden sijainnin *Känileton* vieressä.

2 CA 11 NO

Lahden/ranta ranta 1987, 2018

Vesijättömaata *Marttilanlahden* rannassa (1987, 2018). Nimi on *Marttilanlahden* perusosaliitynnäinen ja määrittelee sijainnin. *Marttilanlahti* on niin keskeinen paikka, että sen rantaa kuvaamaan riittää *Lahdenrannan* kaltainen miltei appellatiivinen nimi, joka on tunnistettavissa propriksi lähinnä kontekstista.

2 CA 11 NO

Lahdensuu matalikko (ja suota) 1952

Suota ja matalikkoa *Marttilanlahdessa* (1952). Maa-alue ja matalikko ovat lahden suulla, joten nimi on tyypillinen esimerkki nimestä, joka erottuu appellatiivista lähinnä sanapainon avulla (vrt. lahden suu) tai kontekstista. Nimi määrittelee paikan sijainnin.

1 C 11 B

Lahdensuun/kari kari 1952

Kari *Marttilanlahdessa* (1952). Perusosa kertoo paikan lajin, määriteosa sijainnin *Lahdensuussa*. Kyseessä on *Lahdensuun* kokoliitynnäinen.

2 CA 11 NK

Laita/kari saari 1870, 1915, 1952, 1987, 2018

Kuusta kasvava saari *Simojoen* suulla (1952, 1987, 2018). Yhteydessä *Tiironkariin*, *Harvakariin* ja *Kumuraiseen* (1952). Yhteydessä *Tiironkariin* (1987, 2018). Vuoden 1870 kartassa saari on erillään muista saarista. Paikallistenkin alkaa olla vaikea hahmottaa, missä saarten rajat kulkevat (2018). Nimioipas epäilee saaren saaneen nimensä siitä, että molempia laitoja pitkin virtaa vesi (1987). Nimi ei kuitenkaan olisi erottava, sillä jokisuulla miltei jokaisen saaren laidoilla on virtaavaa vettä. Etenkin merenkulkutermiinä määriteosa *laita* on tarkoittanut kulkuväylää (SSA s.v. *laita*). Saari sijaitsee virtauksen muovaamalla, ympäristöään syvemmän väylän reunalla, joten nimi ilmaisee sijainnin. Väylä ei ole ihmisen tekemä vaan joen virtauksen muovaama, eli kyseessä on luonnonpaikka.

2 CA 11 PL

Laiva/kari saari 1915

Pieni saari *Paskaleto*sta luoteeseen. Saaren nimenä on myöhemmissä aineistoissa *Laivaletto*. Saari on nimetty käyttötarkoituksensa mukaan, sillä jyrkkärantaan saareen on aikoinaan rantauduttu laivoilla, joilla ei ole päässyt mantereelle saakka.

2 CA 42 HK

Laivaletton/reikä salmi 1987

Salmi *Laivaletton* ja *Paskaleton* välissä (1987). Määriteosa ilmaisee salmen sijainnin, perusosa *reikä* kertoo paikan lajin. Nimi on *Laivaletton* kokoliittynäinen ja kuuluu tämän kanssa samaan nimirypäeseen.

2 CA 11 NK

Laiva/letto saari 1952, 1987, 2018

Rannat ovat jyrkät, joten rantaan pääsee laivalla (1952). Pieni, kivikkoinen saari hieman *Paskaleto*sta luoteeseen (1987, 2018). Saaresta on joskus lastattu laivoja (1987). Vuoden 1915 kartassa nimi on *Laivakari*. Saari on nimetty käyttötarkoituksensa mukaan.

2 CA 42 HK

Lammasleton/reikä salmi/väylä 2018

Salmi *Lammasleton* ja *Paavonleton* välissä, tai laajemmin saarten välinen kapea väylä rannasta *Saikanselälle* (2018). Paikka on nimetty sijainnin mukaan, kuten muutkin salmet alueella ja merkitsee '*Lammasleton* vierestä kulkevaa vesireittiä'.

2 CA 11 NK

Lammas/letto saari 1870, 1915, 1952, 1987, 2018

Lehtipuuta kasvava saari *Junkileton* ja *Paavonleton* välissä (1987, 2018). Saaressa on pidetty kesäisin lampaita (1987). Sijaitsee *Lammassaaren* tilan edustalla (1952). Paikalliset muistelevat, että saaressa on pidetty lampaita aina (2018). Kyseeseen tulee joko käyttötarkoituksen tai sijainnin mukaan nimeäminen, sillä omistussuhteesta ei ole merkintää. Määrittelen käyttötarkoituksen mukaan nimetyksi, koska se mainittiin nimiä kerätessä (2018).

2 CA 42 EK

Leipäre saari 1870, 1952, 2018

Saari ulkomerellä (1952). Saari *Tiurasenkrunnista* etelään. Toisinaan myös *Leipäreet*, jolloin tarkoitetaan saaren lisäksi ympäröiviä karikoita tai luotoja. Kuten muistakin

kauempana ulkona sijaitsevista saarista, *Leipäreestäkin* puhutaan edelleen, vaikka siellä ei kuljeta nykyisin juurikaan. (2018.) Vuoden 1870 kartassa paikalla on useampia pieniä kohteita, joten tarkoite on joko saari tai karikko. Nimelle ei ole selitystä, joten tulkitsen nimittäväksi.

1 B 00 –

Liisalan/ranta ranta 2018

Ranta jokisuulla joen itäpuolella. Rannan edustalla on *Kiiskiskrunni*, joka on pysynyt saarena, kun rantaan on kaivettu veneitä varten uoma. (2018.) Perusosan pääte *-la* viittaa talonnimeen, mutta varsinaista selitystä ei ole, joten tulkitsen nimittäväksi.

2 BA 00 –

Lissabon saari 1952, 1987, 2018

Pieni saari *Korkiakarin* ja *Selkäkarin* välillä (1987, 2018). On erillään *Korkiakarista*, koska väli on pidetty veneiden kuljettavana kaivamalla (2018). Saaren sanotaan nousseen pintaan Lissabonin maanjäristyksen aikaan (1952). Nimi on siis annettu sellaisen tapahtuman mukaan, joka on tapahtunut hyvin kaukana ja joka on yhdistetty paikan kuivumiseen, vaikka tapahtumilla ei luultavasti ole yhteyttä toisiinsa. Vuoden 1870 kartassa paikalla ei vielä ole saarta. Lissabonin maanjäristyksellä tarkoitettaneen vuoden 1755 poikkeuksellisen tuhoisaa järistystä. Nimi lienee siten myöhempää perua kuin itse maanjäristys. Luultavasti järistyksestä on kuultu tarinoita ja päätelty huomattavasti myöhemmin saaren nousseen merestä samoihin aikoihin.

1 C 43 NK

Lissabonin/hieta saari 1952, 1987, 2018

Pienempi saari *Lissabonin* vieressä (1952, 1987, 2018). Maininta myös muodossa *Hietalissabon*, mutta sama nimiopas käytti muutoin *Lissaboninhietaa* (2018). Nimettäessä paikka on luultavasti ollut pelkkä hiekkasärkkä. Nimi on säilynyt saaren kuivuessa ja kasvillisuuden ilmestymisen jälkeen. Aiempi merkitys 'hietikko Lissabonin vieressä' on korvautunut uudella merkityksellä 'saari, joka sijaitsee entisen Lissaboninhietan-nimisen hietikon paikalla'. Nykyisin nimessä on siis pelkkä erityispiirteen ilmaiseva nimenosa ja nimi on yksiosainen. Oletan paikan olleen vielä vuonna 1987 hietikko, vaikkakaan varmuutta ei ole, koska karttojen perusteella ei voi tehdä kovin tarkkoja päätelmiä.

2 CB 11 NK (nykyään 1 C 11 NK)

Lojola matalikko 2018

Matalikko 3 kilometriä *Härkösestä* ulkomerelle (2018). Ilmeisesti kyseessä on sama matala, joka vuoden 1952 aineistossa on nimellä *Plojolanmatala*. Varmuutta ei ole, koska vuonna 1952 nimeä ei ole merkitty karttaan. Käyttö on nykyisin hyvin vähäistä

kuten muillakin ulkomeren nimillä.

Lotisko lahti 1987

Pieni poukama *Tiurasenkrunnin* eteläpuolella. Kalastajat ovat pitäneet siinä veneitään. Nimioipas uskoo nimen johtuvan sanasta 'lotista'. (1987.) Nimi on johdos ja kuvaa veden ääntä paikalla.

1 C 23 V

Länki/letto saari 1952

Saari Marttilanlahden suulla (1952). Nimen määriteosa on kulttuurituote, mutta nimeämissyytä ei ole mainittu nimilipussa. Se voi olla niin saaren käyttötarkoitus kuin esimerkiksi muotokin, joten syy jää määrittämättä.

2 CA 00 HK

Länsi/matala matalikko 1870, 1952, 2018

Matalikko (1952, 2018). Sijaitsee lähellä *Tiurasenkrunnia* sekä Simon ja Kuivaniemen rajaa. Matalikolta on vaikea kalastaa, koska siinä käy kova virtaus, joka särkee pyydöt. (2018.) Määriteosa ilmaisee suhteellista sijaintia verrattuna paikkaan, jota nimilipuissa ei ole kerrottu. Viittauskohde on kuitenkin luultavasti *Tiurasenkrunni*.

2 CA 12 B

Maa/väylä väylä 2018

Veneväylä, joka kulkee lähellä mannerta jokisuulta *Montajaan* (2018). Väylä on nimetty sijainnin mukaan, koska sen lähempää mannerta ei veneellä voi ajaa.

2 CA 11

Maisterin/matala matalikko 1952, 2018

Matalikko (1952, 2018). Sijaitsee *Tiurasen* ja *Tiurasenkrunnin* välillä tutkimusalueen rajoilla. Matalassa on nykyään pintakiviä ja se on keskellä syvempiä vesiä, joten se on veneilijöille vaarallinen. (2018.) Lisätietoja nimestä ei nimilipussa ole, joten tarkempi nimenantoperuste jää hämärän peittoon. Paikallisetkaan eivät tiedä nimenantoperusteista enempää. Määriteosa kertoo jotain paikan suhteesta ihmiseen, mutta tarkempaa tietoa asiasta ei ole.

2 CA 40 SH

Mansikka/niemi niemi 1870, 1952

Niemi ja talo Lammassaareissa. Niemessä on kasvanut mansikoita. Rinnakkaisnimi on

Mansikkanokka. (1952.) Niemi on nimetty paikalla esiintyvän marjan mukaan. Perusosa vaihtelee muodoissa *niemi* ja *nokka*, mikä on odotuksenmukaista, sillä sanat ovat paikkakunnalla synonyymejä. Nykyisin niemistä puhuttaessa käytetään ainoastaan sanaa *nokka*, joten tulkitsem nimen muuttuneeksi vuodesta 1987 alkaen.

2 CA 32 KL

Mansikka/nokka niemi 1952, 1987, 2018

Mansikkaniemen rinnakkaisnimi (1952). Hietikkoinen ranta-alue (1987, 2018). Paikassa on kasvanut metsämansikoita (1952, 1987). Nykyisin perusosavarianttia *niemi* ei enää käytetä. Niemi on nimetty paikalla esiintyvän marjan mukaan.

2 CA 32 KL

Marttilan/lahti lahti 1870, 1915, 1952, 1987, 2018

Lahti *Sinihaaran* suulla (1952, 1987, 2018). Rannalla on *Marttilan* talo. Lahti on ulottunut aiemmin kilometrin kauemmas mantereelle. (1952.) Aiempi nimi on *Parpalaanlahti* (1952, 1987, 2018). Aiemmissä aineistoissa tätä varianttia ei kuitenkaan mainita, joten se on voinut olla lyhytaikainen tai vain pienen piirin käytössä. Nykyinen nimi on todennäköisesti saatu taloista eikä niin, että talo olisi nimetty lahden mukaan, sillä *Marttilan* taloja on ollut Simonkylällä jo ainakin vuonna 1800 (Hiltunen 1986: 65–66). Nimi viittaa sijaintiin.

2 CA 11 NM

Matala/kari saari 1952

Saari, yhteydessä *Vailettoon* ja *Korkeakariin*. Rinnakkaisnimi *Penttilänmatala*. Saaressa on niittyä ja kivikkoa. (1952.) Vuoden 1987 nimilipussa mainitaan ainoastaan rinnakkaisnimi, ei *Matalakaria*. Määriteosa voi olla adjektiivi matala, mutta toisaalta samalla sanalla on alueella appellatiivinen merkitys 'matalikko'. Lisäksi nimi voi olla syntynyt vastakohtana viereiselle *Korkeakarille*. Vuoden 1870 kartassa saari on pienempi ja nimenä on *Tiurasenmatala* ja saaren on merkitty olevan *Penttilän* talon maita. Täten perusosa *matala* viitanee paikan aiempaan luonteeseen matalikkona.

2 CA 23 PL (tai 2 CA 21 D)

Moffen/kalla saari 1952, 1987, 2018

Saari, jossa on yksi kalastuskämpä (2018). Karttanimet *Tiurasenkalla* ja *Korkiankalla*, joita paikalliset eivät käytä (1987). Saari, rinnakkaisnimet *Korkiankalla* ja *Pikkukalla* (1952). Nykyiseen sähköiseen karttaan nimi on muutettu uuden keräyksen ja vanhempien nimilippujen perusteella, mutta vuoden 2018 kartassa mainittiin vain rinnakkaisnimet, jotka kyläläiset tunnistivat karttanimiksi, mutta eivät käyttäneet niitä (2018). Vuoden 1870 kartassa nimenä on *Pikkukalla*. Nimenantoperusteita ei ole mainittu nimilipuissa. Paikalliset uskovat *Moffen* olevan henkilö, mutta kukaan ei tiedä,

kenestä on kysymys (2018). Määriteosa on genetiivissä, mikä on tavallista henkilönimen sisältävissä määriteosissa. Asiasta ei kuitenkaan ole varmuutta, joten nimenantoperuste jää selvittämättä. Perusosa ilmaisee paikan lajin.

2 BA 00 –

Muna/kari saari 1952, 1987, 2018

Kaksi kivikkokaria (1952). Pieni kivikkoinen saari reilut kaksi kilometriä *Tiurasenkrunnin* eteläpuolella (1987, 2018). Nimioppaan mukaan ”muurahaiskevon näkönen korkia pylläs” (1987). Saaressa on kalastuskämpä (2018). Vuoden 1870 kartassa samalla alueella on kolme pientä saarta nimellä *Leipäre* samassa paikassa, jossa nykyisin on mm. *Munakari*. Paikka on nimetty muodon mukaan.

2 CA 21 SE

Munkin/hieta ranta 1870, 1952, 1987, 2018

Suojaisa hietikkoalue rannassa Simonkylän ja Simoniemen rajan lähellä (1952, 1987, 2018). Rinnakkaisnimet *Munkki* ja *Munkinnokka* (1952). Laajempi alue ympärillä *Munkki* (1987, 2018). Viereinen niemi *Munkinnokka* (1987). Todennäköisesti myös vuonna 1952 tämä nimi on yksilöinyt hietikkoisen poukaman *Munkin* alueella. Nimi kuuluu nimirypääseen, jonka kantanimi on *Munkki*, ja tarkoittaa 'munkin alueella olevaa hiekkarantaa'.

2 CA 11 NK

Munkin/nokka niemi 1952, 1987

Niemi *Munkinhiedan* itäpuolella (1987). *Munkinhiedan* rinnakkaisnimi (1952). Luultavasti vuonna 1952 on tapahtunut jokin sekaannus, koska perusosa ei viittaa poukamaan. Tulkitsen nimen tarkoittavan samaa niemeä kumpanakin ajankohtana. Kuuluu samaan nimirypääseen kuin muutkin *Munkki*-nimet ja merkitsee nientä *Munkin* alueella.

2 CA 11 NK

Munkin/perä lahti 1987

Poukama *Munkinhiedan* edustalla (1987). Nimi on kaksiosainen, jonka perusosa *perä* ilmaisee paikan lajin. Nimi kuuluu samaan rypääseen kuin muutkin *Munkki*-nimet, on *Munkin* kokoliittynäinen ja tarkoittaa lahtea *Munkin* alueella.

2 CA 11 NK

Munkki ranta 1952, 1987, 2018

Munkinhiedan rinnakkaisnimi (1952). Ranta-alue *Lintukkalahden* ja *Haminanlahden*

välillä. Alueella on mm. *Munkinhieta*, *Munkinperä* ja *Munkinnokka*. (1987.) Nykyisin *Munkilla* viitataan isoon ranta-alueeseen, mutta myös pelkkään lahteen (2018). Nimeen liittyy tarinoita rannalle haaksirikkoutuneesta munkista, *Munkki*-nimisestä laivasta ja haaksirikkoutuneiden munkkien aarteesta (1987). Merellä hiedan kohdalla Simonien puolella on *Montaja*-niminen saari, joka on ollut Naantalin birgittalaisluostarin verotusalue 1500-luvulla, jolloin asiakirjoissa on nimenä ollut *Nunnaluoto* (Anttonen 1986: 296–297). Tällöin nimi *Munkki* olisi analogian kautta syntynyt *Nunnaluodon* vastakohta. Viimeinen selitys on uskottavin, sillä muiden tarinoiden tueksi ei ole muuta tietoa, ja ihmisillä on tapana kehittää tarinoita kiehtovien nimien ympärille. Nimi tarkoittaa aluetta, jossa on useita *Munkki*-nimiä, eli kyseessä on nimirypään kantanimi.

1 B 00 –

Möyly saari 1870, 1952, 1987, 2018

Pieni, kivikkoinen ja pensaikkoa kasvava saari pari kilometriä *Tiurasenkrunnista* kaakkoon (1987, 2018). Saari (1952). Vuodelta 1952 on myös appellatiivilippu, jossa kerrotaan *möylyn* tarkoittavan yleensä pientä saarta, mutta naapurikylistä kerätyissä aineistoissa samalla sanalla on selkeästi propriasia merkityksiä ja appellatiivilipuissa merkitys on eri kerääjästä riippuen (NA Kittelä 1952, Pirneskoski 1980, Leskinen 1973, Tuomi 1980). Siksi kerättyä tietoa ei voi pitää luotettavana tai ainakaan kovin yleisenä alueella. Jo vanhastaan on tunnettu appellatiivi *möyry*, joka tarkoittaa 'pauhua' eli veden synnyttämää ääntä (NS 1963 s.v. *möyry*). Se sopisi hyvin kuvaamaan pientä ulkosaarta. Tulkitsen kuitenkin nimittäväksi, sillä poikkeavan äännerakenteen vuoksi toinen selitys on melko epävarma.

1 B 00 –

Möylyn/hauta syväne 1952

Syväne *Möylyn* vieressä (1952). Keruukartassa *Möylynhauta* on merkitty *Möylyn* itäpuolelle paikkaan, jossa kartassakin näkyy syväne. Nimi tarkoittaa *Möylyn* vieressä olevaa syvännettä ja on *Möylyn* kokoliitynnäinen.

2 CA 11 NK

Nikin/kari saari/niemi 1952, 1987, 2018

Melko kookas saari *Syvänlahden* eteläpuolella. Vieressä sijaitsevat *Pikku Nikinkari* ja *Nikinkarinkalliot*. (1987, 2018.) Kuulunut *Nikkilän* talolle, joka on nykyään *Onkalo* (1987). Saari, vanha nimi *Nikkilänkari* (1952). Vanhemmissa kartoissa nimi on *Nikkilänkari*. Simojoen pohjoispuolella on edelleen *Nikkilä*-niminen talo, joka on eri talo kuin tässä tarkoitettu. Nimi sisältää talonnimen ja viittaa omistussuhteeseen. Nykyään kyseessä on enemmänkin niemi kuin saari, sillä se on jo selvästi kiinni mantereesta. Kannas on kuitenkin niin kapea ja vetinen, että paikka voidaan luokitella saareksikin ja nimi siten kaksiosaiseksi.

2 CA 41 NM (tai nyk. 1 C 11 NK)

Nikinkarin/kalliot kallioluoto 1987, 2018

Pienet, sileät kalliot *Nikinkarin pohjoispuolella* (1987, 2018). Nimi on *Nikinkarin* kokoliittynäinen ja nimenantoperusteena kallioiden sijainti *Nikinkarin* vieressä. Lasken saareksi, koska kalliot ovat kokonaan veden ympäröimät. Toinen vaihtoehto olisi tulkita tarkoite karikoksi.

2 CA 11 NK

Nikkilän/kari saari 1870, 1952

Saari, rinnakkaisnimi *Nikinkari* (1952). Vuoden 1870 kartassa rinnakkaisnimeä ei ole. Vuodesta 1987 alkaen nimenä on pelkästään *Nikinkari*. Lähellä saarta on ollut aiemmin talo nimeltä *Nikkilä*, joka on eri talo kuin joen pohjoispuolella sijaitseva. Nimeämissyynä on omistus. (1987.) Nykyään kyseessä on enemmän niemi kuin saari, mutta vuoden 1870 kartassa kari on selvästi erillään *Sahkaraniemestä*.

2 CA 41 NM

Nikkilänkarin/lahti lahti 1915

Lahti *Nikinkarin* ja *Sahkarinniemen* pohjoispuolella. Muissa aineistoissa lahtea ei ole nimetty, mutta nykyään lahtea sanotaan *Sahkarinperäksi*. Nimi on *Nikkilänkarin* kokoliittynäinen ja ilmaisee paikan sijainnin.

2 CA 11 NK

Nikkilänkarin / pikkuletot saariryhmä 1915

Ryhmä saaria paikassa, jossa myöhemmissä aineistoissa sijaitsevat *Pikku Nikinkari* ja *Siimaletto*. Nimi on käyttöä varten poikkeuksellisen pitkä, joten muuttuminen on odotuksenmukaista. Nimi ilmaisee paikan tarkan sijainnin *Nikkilänkarin* vieressä.

2 CA 11 NK

Norssi/matala matalikko 1952, 1987, 2018

Matala ja entinen nuotta-apaja (1952). Matalikko *Selkäkarin* länsipuolella (1987, 2018). Kyläläiset yhdistävät nimen kalaan (1987). Norssi eli kuore on melko yleinen kala Perämerellä, joten sitä on todennäköisesti pyydetty nuotalla useastakin paikasta. Matalikko on mahdollisesti ollut paikka, jossa norssia esiintyy poikkeuksellisen paljon tai siellä ei ole esiintynyt juuri muuta kalaa. Kolmas vaihtoehto on, että paikalta on pyydetty erityisesti norssia, mutta se liittyy tiiviisti kahteen edelliseen: kalaa ei voi pyytää paikasta, jossa sitä ei ole. Siksi luokittelun paikan paikalla esiintyvän eläimen mukaan nimetyksi.

2 CA 32 EL

Nuotta/letto saari 1915, 1952, 1987, 2018

Saari lähellä *Hepolahtea* (1952, 1987, 2018). Saaren luona on vedetty nuottaa (1952, 1987). Saari on lähes kiinni mantereessa (2018). Nimenantoperusteeksi sopisi nuotan vetäminen tai esimerkiksi nuottien kuivatus tai säilytys, mutta koska nimioppaat ovat muistaneet nuotanvedon, järkevintä on pitäytyä ensimmäisessä vaihtoehdossa. Vuoden 1952 aineistossa *Nuotanleton* sijainniksi on merkitty *Hepolanperä*. Keruukarttaan ei ole merkitty saaren paikkaa, mikä johtunee virheketjusta muutaman nimen kohdalla. Vuoden 1870 kartassa saman saaren nimi on *Warisletto* ja myöhempien karttojen *Varis-/Varesletto* on tuolloin ollut *Halkokari*. Sen sijaan vuonna 1915 saari on nimetty *Nuottaletoksi*. Olen korjannut kyseisiä epäselvyyksiä ja selittänyt asian tuloksissa.

2 CA 42 HK

Ollin/matala matalikko 1987

Matalikko *Junkileton* länsipuolella (1987). Vuoden 1952 aineistossa on sama nimi, mutta se sijoittuu Simoniemeen eli eri paikkaan kuin vuoden 1987 nimi. Nimilipun mukaan kyläläiset eivät muista nimeämissyytä. Määriteosassa on selvästi kyse etunimestä, mutta varsinainen nimeämissyys voi olla esimerkiksi omistus tai tapahtuma. Tarkempien tietojen puutteessa määrittelen nimeämissyyksi ylemmän kategorian eli paikan suhteen ihmiseen. Nykyään paikka on saari nimeltä *Ollinletto* (2018). Nimi on siten muuttunut.

2 CA 40 NHE

Ollin/letto saari 2018

Saari, joka on vuoden 1987 aineistossa matalikko nimeltä *Ollinmatala*. Nykyäänkin *Ollinmatala* tunnistetaan, mutta puhutaan *Ollinletosta*, mikä on ymmärrettävää, sillä paikka ei ole enää matalikko, vaan saari. (2018.) Tarkempi nimeämissyys jää tässäkin variantissa selvittämättä.

2 CA 40 NHE

Onkalon/nokka niemi 1987, 2018

Niemi *Ruonaojan* ja *Taivallahdenojan* välissä (1987, 2018). Paikalliset yhdistävät nimen *Onkalon* taloon (2018). Nykyisessä kartassa paikassa ei ole enää varsinaista niemeä, vaikka paikan voikin paikallistaa maan muotojen perusteella. Nimi voi viitata taloon kuten muutkin *Onkalo*-nimet, mutta niemi on eri puolella jokea ja useamman kilometrin päässä Onkalon taloista. Joku *Onkalo* on voinut asua niemessä tai omistaa niemen, mutta sellaisesta ei ole tietoa missään aineistoissa. Tarkempien tietojen puuttuessa luokittelen nimen yläkategoriaan. Paikallisen talon mukaan nimeäminen on todennäköistä ja paikalliset yhdistävät nimen taloon, joten leksikaaliseksi kategoriaksi saadaan muu nimi.

2 CA 40 NM

Onton/nokka niemi 1952, 1987, 2018

Pitkä kivikkoinen niemi *Juneksenrannan* ja *Vasankarin* välissä (1952, 2018). Nykyään niemi on lyhyehkö, mutta vielä jokin aika sitten se piti kiertää veneellä kaukaa (2018). Niemessä kasvaa kuusia, joista osa on onttoja ja vesi kastelee kuuset tuulella (1952, 1987). Ontot kuuset voisivat olla selitys nimeen, mutta nimi on pysynyt samana ainakin vuodesta 1952 vuoteen 1987. Samat ontot kuuset tuskin olisivat pystyssä 35 vuoden ajan. Jos kyse olisi puista, kyseeseen tulisi esimerkiksi elliptinen muoto **ontonkuusennokka* > *ontonnokka*. Viljo Nissilän mukaan *Ontto*-nimet ovat karjalaisperäisiä ja määriteosa peräisin henkilönnimestä *Ondrej* tai *Anton*, *Antonij* (Nissilä 1973: 261). Jouko Vahtola on tulkinnut *Ontonnokan* olevan karjalaisperäinen (Vahtola 1980: 364). Nissilän teoria on paljon todennäköisempi kuin ontot kuuset, joten nimeämissyy on paikan suhde ihmiseen. Tarkempi syy jää vajaiden tietojen vuoksi määrittelemättä.

2 CA 40 NHE

Paavon/letto saari 1915, 1952, 1987, 2018

Pitkähkö hietikkoinen saari lähellä jokisuuta (1987, 2018). Saaressa on muutamia mökkejä. Saari on nimetty todennäköisesti *Kekosen/Juneksen/Paavon* mukaan. (2018.) *Paavo* on paikallinen talonnimi (1952). Paikallisten mukaan saari on nimetty *Paavo Juneksen* mukaan (1987). Asioihin perehtyneet kyläläisetkään eivät tiedä, kuka kyseinen Paavo Junes on ollut (2018). Talon rinnakkaisnimenä on jo vuonna 1870 ollut *Paavo* eli kyseessä on ensisijaisesti talonnimi. Saaren nimessä kyseessä on luultavasti omistus- tai nautintasuhde. Vuoden 1870 kartassa paikalla on useita pieniä saaria, joiden yhteinen nimitys on *Hietaperänletot*.

2 CA 41 NM

Paavon/ranta ranta 1952

Ranta *Hietaperästä* pohjoiseen *Kekosen* eli *Juneksen* eli *Paavon* talon kohdalla (1952). Nykyisin alue tunnetaan *Juneksenrantana*, joka on lähes synonyyminen nimi, koska aiemmin enimmäkseen *Paavona* tunnettu talo on nykyisin puheessa yksinomaan *Junes* (2018). Nimeämissyy on joko omistus tai sijainti, mutta koska rannan ei sanota sijaitsevan talon mailla, tulkitsen nimeämissyyksi sijainnin.

2 CA 11 NM

Pahma/lahti lahti (vesijättömaata) 1952

Vesijättömaata, entinen lahti *Tiurasessa* (1952). *Pahma* merkitsee survinastiaa ja lahti lienee nimetty sen muodon herättämän mielleyhtymän mukaan (Vahtola 1980: 382, SSA s.v. *pahmas*). Vesijättömaat aivan rannassa ovat tulkittavissa joko vedeksi tai rannaksi, joten nimenkin voi tulkita joko yksi- tai kaksiosaiseksi riippuen siitä, tulkitaanko se tarkoite lahdeksi vai ei. Tulkitsen paikan lahdeksi ja nimen kaksiosaiseksi. Jos tulkinta olisi toinen, nimi ei olisi aineistossa, koska sitä ei ole

tallennettu aiempiin aineistoihin. Nykyisin nimeä ei enää tunneta tai osata sijoittaa kartalle.

2 CA 21 HK (tai 1 C 11 NK)

Pahnilan/lahti lahti 1952

Lahti joen pohjoispuolella *Pahnilan* ja *Vuolevin* kohdalla. Rinnakkaisnimi *Vuolevinlahti*. (1952.) Lahti on nykyään kuivunut, mutta vuonna 1952 siinä on ilmeisesti ollut vielä vettä. Talot näkyvät maastokartalla, ja niiden välissä on alava paikka, joka maan korkeudesta päätellen on kuivunut viimeisen 50 vuoden aikana. Nimetty sijainnin mukaan: 'lahti, joka on *Pahnilan* talon vieressä'. Vuonna 1987 lahti on ollut jo kuiva. Nimioppaiden mukaan lahtea on täytetty ruoppauslietteellä, kun uomia on ruopattu tukinuittoa varten (2018).

2 CA 11 NM

Palokarin/letto saari 1987

Saari *Palokarin* kohdalla merellä. *Palokari* on vanha talo ja uittokämppä mantereella. *Palokari* on ollut aiemmin korkea kivikkokari. (1987.) Ajasta, jolloin *Palokari* on ollut kokonaan veden ympäröimä, on maaston muotojen perusteella oltava satoja vuosia. Paikalliset tuntevat sen entisen uittokämpän nimenä (2018). Saari on nimetty sijainnin mukaan: 'letto, joka sijaitsee *Palokarin* edustalla'. Sama saari on useissa kartoissa ja vuoden 1952 keruussa nimellä *Hevossaari*. Vuoden 2018 maastokartassa nimi on *Palokarinletto*, mutta haastatellut paikalliset käyttävät saaresta vain nimeä *Hevossaari* (2018). Voi olla, että käyttö on ollut myös vuonna 1987 hyvin rajallista, sillä paikalliset eivät muista koskaan kutsuneensa saarta *Palokarinletoksi*. Siksi tulkinta nimen katoamisesta on myös epävarma, mutta aineiston perusteella kuitenkin ainoa mahdollinen. Nykyiseen maanmittauslaitoksen karttaan rinnakkaisnimeksi on lisätty *Hevossaari* tätä tutkielmaa varten kerätyn aineiston vuoksi. Koska *Palokari* ei ole enää aikoihin ollut karin tai saaren vaan rakennuksen nimitys, koodi on 'muu nimi'.

2 CA 11 NM

Palokarin/ranta ranta 2018

Ranta jokisuulta länteen. Aiemmin rannan kohdalla syvemmillä mantereella on sijainnut rakennus nimeltä *Palokari*. (2018.) Nimeämissyy on sijainti: 'ranta *Palokarin* kohdalla'.

2 CA 11 NM

Parpalan/ranta ranta 1952

Ranta *Aittarannan* pohjoispuolella *Marttilanlahdessa*. Rinnakkaisnimi *Pirsiranta*. (1952.) Nykyisin lahden rantoja kutsutaan yleisesti *Lahdenrannaksi* (2018). Vaikka vuoden 1952 kerääjä ei ole saanut nimilippuihin merkintää *Parpalanlahdesta*,

Parpalanranta on saatu saman lahden rannalta. Tämä viittaa siihen, että paikalla on ollut käytössä *Parpala*-nimiä ja niitä on mahdollisesti ollut enemmänkin – aivan, kuten *Marttila*-nimiä myöhemmin. Nimi juontuu *Parpalan* talosta ja on siten peräisin suhteesta ihmiseen, mutta tarkkaa nimeämissyytä on vaikea sanoa, sillä jo aiemmin, vuonna 1870, lahti on ollut *Marttilanlahti* ja sen rannassa *Marttilan* maita.

2 CA 40 NM

Paskaleton/salmi salmi 1987

Salmi *Paskaleton* ja *Töröleton* sekä *Pitkäleton* välissä (1987). Salmi on nimetty suuriman saaren mukaan, on *Paskaleton* kokoliittynäinen ja ilmaisee salmen sijainnin. Nykyisin nimi on kadonnut, koska entinen salmi on kuivaa maata.

2 CA 11 NK

Paska/letot saariryhmä 1870

Ryhmä saaria paikalla, jossa myöhemmin on yksi saari nimeltä *Paskaletto*. Saarten yhdistyessä yhdeksi nimi on tarkoittanut edelleen samaa aluetta, mutta muuttunut yksikköön tarkoitteenkin ollessa yksi. Nimi on mahdollisesti annettu paikan ominaisuuden mukaan. Pienten saarten ryhmä, jonka ympäristö on karikkoinen, on helposti 'paskamainen' (KS 2020 s.v. *paska*).

2 CA 20 SA

Paska/letto saari 1915, 1952, 1987, 2018

Saari *Tiurasesta* koilliseen. Ympäristö on melko karikkoinen. (1987, 2018.) Saaressa on kesäisin lampaita (2018). Nimi on luultavasti annettu paikan ominaisuuden mukaan, mutta tarkempaa perustetta on vaikea sanoa. Saari voi olla esimerkiksi likainen tai karikkoisuuden vuoksi vaikeasti rantauduttava, 'paskamainen' (KS 2020 s.v. *paska*). Luokitellaan nimi yläkategoriaan, joka merkitsee yleisesti paikan ominaisuutta. Vuoden 1870 kartassa paikalla on useita pieniä saaria, joiden nimenä on *Paskaletot*.

2 CA 20 SA

Pensas/letot saariryhmä 1987

Kolme pientä pensaikkoista saarta *Kumuraisen* eteläpuolella (1987). Vuoden 1952 aineistossa nimenä on *Pensasletto*. Tuolloin pinnalla on ehkä ollut vain yksi saari, koska saaret ovat hyvin matalia. Vuoden 2018 kartassa nimi on monikossa ja paikalla on useampi pieni saari. Saaret on nimetty kasvuston mukaan. Viereisillä suuremmilla saarilla kasvaa myös puita. Nykyisin nimi on appellatiivinen: Saaria ei nimetä pensasletoksi, vaan pienet pensaita kasvavat saaret ovat yleisesti pensaslettoja (2018). Koska saarilla ei ole käyttöä, niitä ei nimetä erikseen. Siten nimi on proprina kadonnut.

2 CA 32 KP

Pensas/letto saari 1952

Saari, joka on merkitty karttaan samaan paikkaan kuin *Pensasletot* 1987 keruussa ja vuoden 2018 kartassa. Kyseessä on siis sama paikka, ja vuonna 1952 pinnalla on ollut vain yksi saarista. Nimi on muuttunut ensin monikkoon ja sittemmin yleistynyt tarkoittamaan yleisesti pieniä pensaita kasvavia saaria.

2 CA 32 KP

Pensas/lissabon saari 1952

Pieni saari *Lissabonin* lähellä (1952). Saari on merkitty kartassa kohtaan, joka on *Lissabonin* pohjoispuolella ja nykyään osa *Lissabonia*. Erityispiirrettä ilmaisevana nimenosana on saaren kasvistoa kuvaava *pensas* ja nimi tarkoittaa 'sitä Lissabonia, joka kasvaa pensasta'. Nimi on kadonnut saaren yhdistyttyä suurempaan.

2 CB 11 KL

Penttilänmatala saari 1952, 1987, 2018

Saari *Vaileton* pohjoispuolella, kiinni *Vailetossa* (1952, 1987, 2018). Rinnakkaisnimi *Matalakari* (1952). Vanhoissa kartoissa nimenä on *Tiurasenmatala* (1987). Vuoden 1870 kartassa nimi onkin kyseisessä asussa. Saari on kuulunut *Penttilän* tilalle (1987). Tarkoite on saari eikä matalikko, joten nimi on yksiosainen.

1 C 11 NK

Perälän/perä ranta 1952

Ranta *Paavonrannan* pohjoispuolella. Alueella on ollut mökki, jonka asukkaan sukunimi oli Perälä. (1952) *Perä* tarkoittaa esimerkiksi rantaa tai aluetta. Usein se tarkoittaa lahtea, joten voi olla, että paikassa on aiemmin ollut lahti. Ilman varmaa tietoa tulkintaa ei kuitenkaan voida tehdä *perän* useiden merkitysten vuoksi. Tulkitsen sen tarkoittavan tässä nimessä aluetta. Määriteosa on saatu alueella asuneen henkilön sukunimestä.

2 CA 41 NHS

Pikku/kalla saari 1870, 1952

Saari, rinnakkaisnimet *Korkiankalla*, *Moffenkalla* ja *Tiurasenkalla* (1952). Nimilipuissa ei ole tietoa ensisijaisesti käytetystä nimestä tai nimeämisperusteista. Tämä variantti on kuitenkin selvästi muodostettu saaren koon perusteella.

2 CA 21 D

Pikku / Kumurainen saari 1915, 2018

Pieni saari *Kumuraisen* länsipuolella (2018). On samalla nimellä vuoden 2018 maastokartassa, mutta vuoden 1952 ja 1987 kartoissa sama saari on nimellä *Venäänletto*. Vuoden 2018 nimioppaiden mukaan *Venäänletto* sijaitsee hieman lähempänä jokisuuta ja on vaikea erottaa muista saarista, joihin se on yhdistynyt maan kohotessa (2018). Siksi tämän alueen nimiä on ehkä sijoitettu väärin paikkoihin joissain keruissa. Nimi merkitsee 'pienintä *Kumuraista*' erotuksena *Iso Kumuraiselle* ja *Kumuraisenletolle*. Vuosina 1952 ja 1987 merkitään kohtaan "ei merkintää".

2 CB 21 D

Pikku / Nikinkari saari 1987, 2018

Pienempi saari *Nikinkarin* pohjoispuolella (1987). Nimi on *Nikinkarin* kokoliitynnäinen ja ilmaisee suhteellista kokoa eli on 'pienempi *Nikinkareista*'.

2 CB 21 D

Pirsi/ranta ranta 1952

Ranta-alue *Marttilanlahden* pohjoispuolella. Rinnakkaisnimi *Parpalanranta*. (1952.) *Parpala*-nimiä alueella on muitakin, mutta tämä on alueen ainoa *pirsi*-nimi. Selitystä nimelle ei nimilipussa ole. *Pirssi* merkitsee halko-/lautatarhaa tai laivojen purku- ja lastinmyyntipaikka (SKES s.v. *pirssi*). Ranta on siis saanut nimensä käyttötarkoituksen mukaan: 'ranta, jossa on säilytetty halkoja (tai purettu laivoja)'. Laivojen purku on epätodennäköisempi vaihtoehto, sillä rannat ovat niin matalia, että rantautuminen onnistuu vain veneillä. Laivat on purettu kauempana rannasta oleviin saariin. Myöhemmissä aineistoissa koko alue on *Lahdenrantaa*.

2 CA 42 PK

Pirttikari niemi 2018

Niemi, joka sijaitsee *Syvälahden* ja *Nikinkarin* välisellä alueella. Kärki on korkea ja ollut aiemmin saari. Ympäristö on kosteikkoa. (2018.) Aiemmissä keruissa nimeä ei ole kerätty, vaikka ulkoasun ja muodon perusteella paikka on nimetty jo sen ollessa kari.

1 C 11 NK

Pitkä/letto saari 1915, 1987, 2018

Paskaletton pohjoispuolella olevan saaren länsipään nimitys. Itäpää on *Töröletto*. (1987, 2018.) Saaret ovat kiinni toisissaan ja *Paskaletossa* (2018). Länsipää on pitkän mallinen, joten nimeämissyy on saaren muoto. Alueella on toinenkin *Pitkäletto*, joka on eroteltu selvyiden vuoksi omaan nimiartikkeliinsa.

2 CA 21 D

Pitkä/letto saari 1952, 1987, 2018

Pitkänmuotoinen saari *Kuralanleton* länsipuolella (1987). Saari on pitkä ja kapea, joten saari on nimetty muotonsa mukaan.

2 CA 21 D

Plassin/ranta ranta 1952

Ranta Hietalan talon lähellä. Ranta on syvä ja siellä on tehty laivoja. (1952.) *Plassi* merkitsee kenttää, aukiota tai paikkaa (SSA s.v. *plassi*) tai asemaa (SKES III s. 586 s.v. *plassi*). Paikalla on todennäköisesti ollut jonkinlainen tasainen aukio laivojen tekoa varten. Luokittelen rannan nimetyksi ominaisuutensa eli tasaisuuden mukaan, vaikka myös käyttötarkoituksen mukaan nimeäminen olisi mahdollinen tulkinta.

2 CA 21 SP (tai 2 CA 42 HK)

Plojolan/matala matalikko 1952

Matalikko ulkomerellä (1952). Lausuminen on merkitty muotoon *(P)lojolammatala*, ja vuonna 2018 yksi nimiopas muisti paikan ja tunnisti nimen muodossa *Lojola* (2018). Nimeämissyystä ei ole tietoa, joten luokittelen nimittäväksi.

2 BA 00 –

Poro/kari saari 1987, 2018

Pieni saari *Kumuraisen* edustalla (1987, 2018). Vaikka nimiopas epäileekin nimen tulevan porokahveista (1987), Simon edustalla on mainittu olleen *Poroluoto* ja *Porolottöö* jo kauan sitten. Nimi onkin mahdollisesti viite saamelaisasutuksesta. (Vahtola 1980: 71–72.) Vanhemmissa aineistoissa ei kuitenkaan ole mainintaa *Poro*-alkuisista saarista. Kuitenkin muutkin kuin saamelaiset ovat hoitaneet alueella poroja näihin päiviin saakka. Eläimen mukaan nimeäminen on hyvin todennäköistä. Nykyiset nimioppaat eivät osaa sanoa tarkkaa paikkaa saarelle, sillä se sijaitsee alueella, jossa on useita pieniä saaria, joilla ei ole erityisempää käyttöä, eikä vieressä ole myöskään merkittäviä väyliä veneille (2018). Koska poro ei ole varsinaisesti koti- eikä luonnoneläin, luokittelen ylemmän kategorian eli yleensä eläinkunnan mukaan.

2 CA 32 SE

Puomin/karvo niemi 1987

Niemi, joka on ollut metsähallituksen lauttausalue (1987). Niemi on *Haminasaaren* itäkärki (2018). Vuoden 1987 kartassa paikalla on nimi *Onkalonnokka*. 2018 maastokartassa *Onkalonnokka* lukee keskellä viereistä lahtea. Määriteosalle ei ole uskottavampaa selitystä kuin nimilipussa mainitut uittopuomit. Vaikka suomen murteiden sanakirjan mukaan *karvolla* on muita merkityksiä, paikkakunnalta kerätyn appellatiivilipun mukaan *karvo* on saaren kärki tai niemi (1952). Täten *Puominkarvon*

perusosa ilmaisee paikan lajin. Nykyisin nimeä ei tunneta, vaikka uittoajat muistetaankin (2018). Aiemmissa aineistoista nimi puuttuu ymmärrettävästä syystä: uittokulttuuri syntyi selvästi alle sata vuotta sitten.

2 CA 42 HK

Pyttyletto niemi 1987, 2018

Taivallahdenojan suulla oleva nokan tapainen uloke (1987, 2018). *Pyttyletto* on ollut saari, jossa on kasvanut vaaraimia (vadelmia) ja sitä sanotaan letoksi, vaikka on rantaa (1987). Nykyisin ei muisteta aikaa, jolloin niemi oli saari (2018). Tarkoite on keräysvaiheessa ollut niemi, joten nimi on yksiosainen. Nimen muutos ei näy muutoslaskennassa, koska nimeä ei ole kerätty saarena.

1 C 11 NK

Pöyryn/hauta syväne 2018

Syväne *Juneksenmatalan/Juneksenleton* vieressä. Siitä on pyydetty aikoinaan hylkeitä. Toiset nimioppaat sijoittavat syväneen *Selkäkarin* maapuolelle. (2018.) Vuonna 1987 yksi nimiopas on kertonut isänsä sanoneen erästä pientä karia *Pöyryksi*, mutta tuolloinkaan kukaan muu ei ole tunnistanut nimeä, joten sitä ei voi tulkita käytössä olleeksi nimeksi (1987). *Pöyry* on suomalainen sukunimi ja vanha nykysuomen sanakirja kertoo merkitykseksi pystyssä olevan karvoituksen, samoin oravaa on kutsuttu *pöyryhännäksi* (NS 1963 s.v. *pöyry*, *pöyryhäntä*). Muut tarjotut merkitykset ovat samansuuntaisia: tukka, pellavan/hampun siemenkotelo, pörheä, pysty (SKES s.v. *pöyry*). Tämä ei kuitenkaan selitä Simonkylän *Pöyry*-nimeä tai yhdistä sitä hylkeenpyyntiin, johon nimioppaat nimen yhdistävät. Siksi nimi jää selittämättä, ja tulkitsen määriteosan nimittäväksi.

2 BA 00 –

Renkku/letto saari 1987, 2018

Pieni hietikko *Laitakarin* edustalla jokisuulla (1987, 2018). Muodostunut joen kuljettamasta hiekasta (1987). Sama saari on vuoden 1952 aineistossa muodossa *Krenkkuletto*. Nimilipun mukaan *krenkku* on teline, jonka päällä säilytetään tukin uitossa tarvittavia puomeja (1952). Sanakirjamääritelmän mukaan *renkku* tarkoittaa 'jakkaraa' tai esimerkiksi laiturin alle asetettuja tukipuita ja yleisesti 'alustaa' (NS 1967 s.v. *renkku*, SSA s.v. *renkku*). Nimi on saatu kulttuurituotteesta. Saari sijaitsee aivan jokisuulla, joten esimerkiksi uitossa tarvittavia telineitä on mahdollisesti säilytetty saarella. Käyttötarkoitusta ei enää muisteta, mutta nimi on edelleen käytössä (2018).

2 CA 42 HK

Riippana saari 1952, 1987, 2018

Pieni saari *Hylkileton* pohjoispuolella (1987, 2018). Saari on matala, eikä siellä ole

puita (1952). *Riippa* merkitsee 'ankkurikiveä' (SSA s.v. *riippua*). Alueella *riippa* esiintyy verkon, nuotan tai muun pyydyksen painokivenä tai veneen ankkurikivenä (SKES III: 787). Nimi voi olla elliptinen. Saaresta on voitu hakea ankkurikiviä veneisiin tai verkkoihin, sitä on käytetty veneiden tai lohirysien ankkuripaikkana tai ihmisille on tullut jostain saaren ominaisuudesta mieleen ankkurikivi, mutta varmaa tietoa ei ole, koska nimioppaat eivät ole kertoneet nimestä enempää. Nimenantoperuste jää selvittämättä, ja nimi on yksiosainen ja nimittävä.

1 B 00 –

Ruohokarin/nokka niemi 1987

Niemi *Ruohokari*-nimisen metsäalueen rannassa (1987). Nykyään niemen erottaminen rantaviivasta on jo vaikeaa, koska nokka ei pistä merelle. Vuoden 1987 kartassa paikalla on selvä niemi. Nimi merkitsee 'ruohokarin rannassa olevaa niemeä'.

2 CA 11 NK

Ruoho/lahti lahti 1952

Lahti ja niitty *Ruohokarinmetsän* lähellä (1952). Tarkkaa sijaintia ei ole merkitty karttaan, joten sijainti täytyy olettaa nykyisen kartan perusteella. Vuonna 1952 kyseessä on vielä ollut lahti, mutta jo vuonna 1987 paikka on ollut kuivatettu lampi. Maan muotojen perusteella lahti on todennäköisesti ollut *Ruohokarin* itäpuolella. Koska *Ruohokari* on oletettavasti nimetty jo sen ollessa saari tai kari, ja lahti taas on voinut muodostua maan kohottua ja saaren muututtua niemeksi, *Ruoholahden* on oltava uudempi nimi kuin *Ruohokarin*. *Ruoholahti* on siis *Ruohokarin* määriteliitynnäinen ja tarkoittaa lahtea *Ruohokarin* vieressä. On myös mahdollista, että lahti on nimetty ensin, ja *Ruohokari* analogisesti vasta, kun se on ollut kuivaa maata, mutta tulkitsem sen olevan epätodennäköisempi vaihtoehto.

2 CA 11 NO

Ruoholahti suo 1987

Ruohokarissa oleva suo, joka on joskus ollut lampi, mutta se on kuivatettu (1987). Tarkoite on muuttunut, nimen ulkoasu säilynyt. Se tarkoittaa edelleen paikkaa *Ruohokarin* lähellä, mutta tarkoitteen muututtua nimi on yksiosainen ja kertoo paikan erityispiirteen.

1 C 11 NK

Ruutti/letto saari 1870

Saari *Iso Kumuraisen* länsipuolella. Myöhempien keruiden aikaan alue on jo ollut osa *Harvakaria*, eikä paikalla ole omaa nimeä. *Ruutti* on merkinnyt ainakin tötteröä tai tuuttia (NS 1963 s.v. *ruutti*, SKES III: 891). Määriteosa voisi siis viitata esimerkiksi saaren muotoon, mutta muutkin selitykset ovat mahdollisia. Tulkitsem määriteosan

nimittäväksi.

2 BA 00 –

Ryti/letto saari 1987, 2018

Pitkähkö koivikkoa kasvava saari *Penttilänmatalan* itäpuolella (1987, 2018). Nykyään samaa saarta kuin *Junkiletto*, mutta ison veden aikaan saaret ovat erillään (2018). Ryti on 'järviruoko' (SSA s.v. *ryti*), joka on yleinen kasvi koko maassa. Nnimiopas epäilee nimeämisyyksi ryteikköisyyttä (1987). Se tai muu ominaisuus on myös mahdollinen, mutta ei ole syytä olettaa ettei nimeämissyy olisi ruokokasvi. Simoniemestä on kerätty vuonna 1983 nimilippuun appellatiivi *ryti*, joka merkitsee ruokokasvia, jota voi syöttää eläimille (NA Nyman 1983). Luultavasti sitä on kasvanut saaren lähistöllä tai saarella poikkeuksellisen paljon tai sitä on ollut helppo kerätä sieltä.

2 CA 32 KL

Saapas/kari saari 1870, 1952, 2018

Saari ulkomerellä (1952, 2018). Kari on saappaan muotoinen (1952). Paikka on nimetty topografisen ulottuvuutensa mukaan.

2 CA 21 HK

Sahkara/niemi niemi 1870

Niemi rannassa *Nikkilänkarin* eli *Nikinkarin* kohdalla. Uudempien aineistojen keruun aikaan *Nikinkari* on jo ollut yhteydessä mantereeseen niemen kautta, mistä syystä nimi on ehkä tuolloin jäänyt keräämättä. Vuoden 1915 kartassa nimenä on *Sahkarinniemi*. Nykyisin paikkaa sanotaan *Sahkariksi*. Paikalliset eivät osaa kertoa edes tarinoita nimen synnystä. (2018.) Viljo Nissilä on tulkinnut nimen karjalaisperäiseksi ja sen juontuvan venäjänkielisestä etunimestä *Zaharij* (Nissilä 1948: 233). Muita selityksiä ei ole tarjolla ja Nissilän tulkinta uskottava, joten nimi on muodostettu henkilön etunimen mukaan. Tarkempaa nimeämisperustetta ei kuitenkaan ole, joten luokittelen nimen yläkategoriaan, joka on yleisesti paikan suhde ihmiseen.

2 CA 40 NHE

Sahkari kannas 2018

Entinen niemi, nykyinen kannas, joka on *Nikinkarin* ja mantereen välissä (2018). Vielä 1870 välissä oli vettä. Nykyisin nimestä pääsee saareen enimmäkseen kuivaa maata pitkin, vaikkakin kuiva alue on kapea (2018). Nimi on aiemmin ollut *Sahkarinniemi*, joten nimi on elliptinen ja sisältää pelkän erityispiirrettä ilmaisevan nimenosan.

1 C 40 NHE

Sahkarin/perä lahti 2018

Lahti *Sahkarin* ja *Nikinkarin* pohjoispuolella (2018). Määriteosa kertoo lahden sijainnin *Sahkarin* vieressä.

2 CA 11 NK

Saikan/selkä selkä 1987, 2018

Selkä *Saikan* itäpuolella (1987, 2018). Selällä on kesäisin joitain kalaverkkoja vielä nykyäänkin, vaikka kalastus onkin vähentynyt paljon, eikä *Saikanselkä* siksi ole yhtä merkittävä kuin se ennen oli (2018). Alue on noin kilometrin–kahden levyinen selkävesi saarten välissä. Se rajoittuu *Saikkaan* länsipuolelta. Muualta se rajoittuu toisiin saariin, mutta sijainti suuren *Saikan* vieressä on selkeä nimeämissyy. Nimi on *Saikan* kokoliittynäinen ja kuuluu sen kanssa samaan nimirypäeseen.

2 CA 11 NK

Saikara saari 1870

Saari, jonka nimi on myöhemmin *Saikka*. *Saikara* merkitsee 'rimaa', 'puikkoa' tai muuta pitkänomaista esinettä (SSA s.v. *saikara*, NS 1967 s.v. *saikara*, SKES s.v. *saikara*). Nimi on täysin samassa muodossa kuin murrenakin. Sana myös kuvaa hyvin saaren aiempaa muotoa – erityisesti nykyinen viiden metrin korkeuskäyrän mukainen muoto on hyvin kapea ja pitkä, joten paikka on nimetty muodon mukaan.

1 C 21 HK

Saikka saari 1952, 1987, 2018

Saari *Saikanselän* ja *Korkiakaran* sekä *Vailetton* välissä (1952, 1987, 2018). Vanha karttanimi *Saikkara*. Kapea salmi erottaa saaren *Korkiakarista*. (1952.) Saari on kiinni *Vailetossa* (1987). Vuonna 1870 nimenä *Saikara*. Vuoden 2018 kartassa saari on piirretty yhteen *Vailetton* ja *Korkiakaran* kanssa. Myös *Penttilänmatala* on samaa saarta (2018). Saarten välinen alue on alavaa maata, joten korkean veden aikaan *Saikka* erottuu erilliseksi saareksi. Nimeämissyydestä nimilipuissa ei ole tietoa, mikä johtunee nimen muuttumisesta ja siitä, että aiempikin nimi on jo nykypuhujille hämärä. Luokittelen nimen muuttumisesta huolimatta etymologiansa mukaisesti.

1 C 21 HK

Savi matalikko 1952

Matalikko ulkomerellä *Tiurasenkrunnin* eteläpuolella. Matalasta pohjoiseen, *Saven* ja *Tiurasenkrunnin* välissä, on ollut vuonna 1952 pieni matalikko (nykyään pieni luoto), joka on kartan perusteella kivikkoinen. Todennäköisesti *Savi* on nimetty maalajin mukaan erotukseksi kivikkoisemmasta matalikosta. Vuoden 1870 kartassa matalalla on perusosallinen muoto *Savimatala*. Tässä variantissa jäljellä on vain erityispiirrettä

ilmaiseva osa. Nimi on siten elliptinen. Nykyisin nimi on jälleen perusosallinen.

1 C 22 MVI

Savi/matala matalikko 1870, 2018

Matalikko *Tiurasenkrunnista* etelään (2018). Nykyään nimivarianttina on myös genetiivialkuinen *Savenmatala*, mikä viittaa epeksegeesiin: *savimatala* > *savi* > *savenmatala*. Tulkinta voi olla vääräkin, sillä nominatiivialkuistakin varianttia käytetään edelleen. Lähellä on useampia kivikoita, joten matalikko on nimetty pohjan mukaan ja tarkoittaa 'savipohjaista matalikkoa'. Nimen muuttuminen edestakaisin johtaa muutoksen osalta mielenkiintoiseen lopputulokseen: nimi on muuttunut vuonna 1952, siitä ei ole merkintää vuonna 1987 ja vuonna 2018 se on säilynyt. Luultavasti sama nimi on ollut rinnakkaisena myös 1952, mutta sitä ei vain ole keruissa mainittu.

2 CA 22 MVI

Selkä/kari saari 1870, 1952, 1987, 2018

Suurehko saari *Korkiakarista* kaakkoon (1987, 2018). *Selkä* merkitsee suurempaa vesialuetta saarten välissä (1987). *Selkäkari* on todennäköisesti nimetty sijaintinsa perusteella, sillä se on *Saikanselän* eteläpuolella ainoa saari ennen kuin meri aukeaa suureksi seläksi, avomereksi. Se on voitu nimetä tosin jo silloinkin, kun lähisaaret ovat vielä olleet pinnan alla, ja se on ollut ainoa saari keskellä selkää.

2 CA 11 PL

Selkäkarinmatala saari 1870, 1952, 1987, 2018

Pienempi saari *Selkäkarin* pohjoispuolella (2018). Paikka on voitu nimetä sijainnin mukaan jo silloin, kun se on ollut vielä matalikko. Kartan korkeuskäyrien perusteella se on ollut kuivaa maata noin parin sataa vuotta, kun taas *Selkäkarin* korkeimmat kohdat ovat olleet pinnalla ainakin kaksinkertaisen ajan. Nimeä ei kuitenkaan ole kerätty matalikkona, joten se on voitu muodostaa myös muilla perusteilla, kuten analogian kautta. Siksi tulkitsemme nimittäväksi: 'saari, jonka nimi on *Selkäkarinmatala*'.

1 B 00 –

Selkä/matala matalikko 1952

Matalikko *Tiurasen* ja *Montajan* välisellä selällä. Kyseinen alue on suojaton paikka kahden suuren saaren keskellä Simoniemen ja Simonkylän rajalla, jossa mantereen ja ulkomeren välillä ei ole suojana yhtään saarta. Saarten välinen matka on lyhimmilläänkin miltei kaksi kilometriä, ja matalikko on keskellä selkää. Matalikko on nimetty sijainnin perusteella. Sijainti kylien rajalla voi selittää puuttumisen vuoden 1987 keruusta. Matalaa ei kuitenkaan nimetty myöskään vuonna 2018.

2 CA 11 PL

Siima/letto saari 1952, 2018

Kallioita *Nikinkarin* pohjoispuolella (1952, 2018). *Siima-Tuomaaksi* kutsuttu mies ajoi paikalla karille veneellään (1952). Sama paikka on vuoden 1987 aineistossa nimellä *Pikku Nikinkari*. Nykyisissä kartoissa *Siimaletto* on merkitty vuoden 1952 karttaan verrattuna hieman pohjoiseen, aivan *Pensaslettojen* eteläpuolelle. Nykyiset nimioppaat sijoittavat *Siimaletton* *Nikinkarin* länsipuolelle, jossa kartoissa on pieni nimetön saari (2018). Uusimman keruun nimi on siis uusi. Nykykarttojen *Siimaletton* kohdalla ei ole vuonna 1952 vielä ollut saarta. Paikan nimeämisperuste on tapahtuma, ja määriteosa tulee ihmisen lisänimestä. Vuoden 1952 *Siimaletto* on kahden uudemman keruun aikaan vaihtunut *Pikku Nikinkariksi*.

2 CA 43 NHL

Syvä/lahti lahti 1870, 1952, 1987, 2018

Melko matala ruohikkoinen lahti lähellä Simojoen suuta (1987). *Syvälahti* on nimirypään kantanimi. Vieressä on *Syvänlahdenoja*, *Syvänlahdenkallio* ja *Syvänlahdenjärvi*. Nimi vaikuttaa erikoiselta, koska lahti mainitaan erikseen matalaksi. Myös karttojen perusteella lahti on ennemmin matala kuin syvä. Ilmeisesti lahti on nimetty aikana, jolloin lähistöllä olevat lahdet olivat matalampia kuin *Syvälahti*. Matalammat lahdet vain ovat nykyään kuivaa maata, jolloin ainoa jäljellä oleva on sekin matala. Tähän viittaa vuoden 1870 kartta, jossa aivan vierekkäin ovat sijainneet *Syvälahti* ja *Kivilahti*. Nimet ovat siis toistensa vastakohtia ja määriteosa on aiemmin kertonut paikan ominaisuuden viereiseen samanlaiseseen paikkaan verrattuna.

2 CA 21 D

Syvänlahden/kallio kallio 1870, 1952, 1987, 2018

Kallio *Syvänlahden* vieressä (1987, 2018). Entinen nimi *Paavonkallio* (1952). Vuoden 1952 aineistossa määriteosan alku on nominatiivissa (*Syvälahdenkallio*). Nykyäänkin nimi on kartoissa, ja paikalliset yhdistävät nimen paljaaseen kallioon vähän matkan päässä rannasta, joten kyseessä ei ole enää vesistönimi. On tulkintakysymys, lasketaanko veden ympäröimä kallio karikoksi vai saareksi. Lasken vanhemmissa aineistoissa ryhmään 'muut nimet'. Nimi merkitsee kalliota *Syvänlahden* vieressä.

2 CA 11 NK

Syvänlahden/niemi niemi 1952

Niemi *Syvälahden* lähellä (1952). Tarkkaa sijaintia ei ole merkitty karttaan, kuten ei muitakaan merikartan ulkopuolisia kohteita vuoden 1952 aineistossa. Nimilipun mukaan niemi kuitenkin on *Syvälahden* vieressä, mihin nimikin viittaa. Nimi ilmaisee paikan tarkan sijainnin.

2 CA 11 NK

Taival/lahti lahti 1952

Lahti ja sen lähialue. Entinen nimi *Ruonanniskan perä*. (1952.) Määriteosa merkitsee yleisesti esimerkiksi vesien välistä kannasta tai veneen vetämistä maakannaksen yli (SSA s.v. *taipale*). Lahti on toinen puoli entisestä salmesta, joka on erottanut *Haminasaaren* mantereesta. Paikka on soveltunut kyllä veneen vetämiseen maitse lahdelta toiselle, mutta saaren on voinut kiertää helposti vesitse meren puolelta, joten veneen hilaaminen maitse tuskin on ollut yleinen tapa. Vesien väliseksi kulkuväyläksi soveltuvia paikkoja meren rannalla ei yleensä ole. Paikka on mahdollisesti nimetty kahden lahden välisen kannaksen mukaan siinä vaiheessa, kun lahdet ovat erottuneet toisistaan kannaksella, joka yhdistää *Haminasaaren* mantereeseen.

2 CA 23 PL

Taivallahti rantaniitty 1987

Vanha merenlahti, nykyinen maa-alue Hepolanperällä (1987). Nimen ulkoasu on pysynyt samana vuosien 1952 ja 1987 välillä, mutta tarkoite on muuttunut. Nimi, joka tarkoitti ennen lahtea, tarkoittaa nyt entistä lahtea ja nykyistä maa-aluetta. Siksi se on yksiosainen ja kertoo erityispiirteen. Vuonna 1870 paikalla ei ole ollut lahtea, vaan lahden toinen ranta on ollut *Haminasaari* ja toinen *Hamina*-niminen ranta. Nykyisin nimi on kadonnut.

1 C 11 NK

Tiiron/hieta saari 1987, 2018

Hietikkoinen saari *Tiironkarin* pohjoispuolella (1987). *Hieta* merkitsee hiekkaa tai hietikkoa, tutkimusalueella yleisesti rantahietikoita ja hiekkasärkkiä, joten perusosa on kertonut paikan lajin. Nykyisissä kartoissa kyseessä on selkeästi saari eikä pelkkä hietikko. Nimi ilmoittaa paikan lajin ja sijainnin *Tiironkarin* vieressä. Nykyisin nimen voisi tulkita myös yksiosaiseksi, sillä perusosa ei enää kerro paikan lajia tarkasti. Vaikka saaressa on kasvustoakin, se on kuitenkin hietikkoinen, joten tulkitsemme edelleen kaksiosaiseksi. Nimi on *Tiironkarin* määriteliitynnäinen.

2 CA 11 NO (tai 1 B 00 –)

Tiiron/kari saari 1870, 1952, 1987, 2018

Saari jokisuulla. Yhteydessä *Harvakariin* ja *Laitakariin*. (1952, 1987.) Vuonna 1870 *Tiironkari* on ollut erillinen saari. *Tiironkari* on osa hyvin suurta saarta jokisuulla. On vaikea sanoa, onko paikka merta vai jo osa jokisuista. (2018.) *Tiuro* tarkoittaa 'tiiraa' (SSA s.v. *tiira*), joten luultavasti saaressa on pesinyt poikkeuksellisen paljon tiuroja ja paikka on nimetty siellä esiintyvien eläinten mukaan. Kyseessä on nimirypään kantanimi.

2 CA 32 EL

Tiuranen saari 1870, 1915, 1952, 1987, 2018

Suuri saari *Simoniemen* ja *Simonkylän* rajalla (1987, 2018). 1987 nimilipussa on merkitty kuuluvaksi sekä Simoniemeen että Simonkylään (1987). Nimen taustalla on ruotsinkielinen nimi *Tjurö* 'sonnisaari' (Vahtola 1980: 402–403). Pohjautumista nimeen **diur* on myös esitetty (Nissilä, Kaleva 4.7.1956). Vahtolan selitys on kuitenkin uskottava esimerkiksi siksi, että saarella on polku nimeltä *Sonnikuja* (1987). Suomalainen nimi on äännemukaelma ruotsalaisesta nimestä ja nimeää tarkoiteen. Nimiryppään kantanimi.

1 B 00 –

Tiurasen/kalla saari 1987

Moffenkallan eli *Korkiankallan* rinnakkaisnimi (1987). Pieni saari *Tiurasesta* kaakkoon. *Tiuranen* on noin 2,5 kilometriä pitkä ja lähes kilometrin leveä, *Tiurasenkalla* vain parin sadan metrin mittainen. Tämä nimivariantti on muodostettu *Tiurasen* mukaan. Perusosa kertoo paikan lajin. *Tiurasenkalla* merkitsee kallaa *Tiurasen* lähellä ja on *Tiurasen* kokoliittynäinen.

2 CA 11 NK

Tiurasen/krunni saari 1870, 1952, 1987, 2018

Pienehkö saari ulkomerellä noin 8 kilometriä *Tiurasesta* lounaaseen (1952, 1987, 2018). Perusosa kertoo paikan lajin. Nimi on *Tiurasen* kokoliittynäinen ja nimetty lähimmistä saarista suurimman mukaan. Välimatka *Tiuraseen* on pitkä, mutta välillä ei ole muuta kuin avomerta, joten nimi on ymmärrettävä.

2 CA 11 NK

Tiurasenmatala saari 1870, 1915

Saari, joka on myöhemmissä aineistoissa *Penttilänmatala*. 1870 kyseessä on ollut hädin tuskin saari, sillä pinnalla on hyvin pieni alue. Matalan nimeämisperusteena on ollut suuremman saaren läheisyys. Koska kartan tekoaikaan tarkoite on ollut saari, nimi on yksiosainen. Matalikoksi tulkitseminenkin on mahdollista.

1 C 11 NK

Tiurasen/salmi salmi 1987, 2018

Salmi, joka erottaa *Tiurasen* *Penttilänmatalasta*, *Vailetosta* ja *Korkiakarista* (1987, 2018). Nimi on *Tiurasen* kokoliittynäinen ja ilmaisee sijainnin. Paikka on nimetty saarista suurimman mukaan, sillä toisella puolella on koko salmen pituudella *Tiuranen* ja toisella puolella kolme muuta saarta.

2 CA 11 NK

Törö/letto saari 1952, 1987, 2018

Paskaletton pohjoispuolella olevan saaren itäpään nimitys. Länsipää on *Pitkäletto* (1987, 2018). Saaret ovat olleet aiemmin erillisiä. Nykyisin rinnakkaisnimenä on *Törönnokka*. (2018.) Vuoden 1952 aineistossa saari on merkitty pohjoisemmaksi paikkaan, jossa kartoissa ja muissa aineistoissa on *Varesletto*. Nimestä ei todennäköisesti ole hahmottanut *Törölettoa* erilliseksi saareksi ja sijoittanut saaren siksi väärään paikkaan, sillä *Varesletto* on seuraava saari mantereeseen suuntaan. Olen korjannut nimen tarkoittamaan samaa saarta kuin myöhemminkin. Nykyisissä kartoissa sekä *Pitkäletto* että *Töröletto* ovat samaa saarta kuin *Paskaletto*. Törö on pieni kala (KS 2020 s.v. törö), mutta esiintyy vain makeissa vesissä maan eteläosassa (Koli 2001: 76), joten se ei sovi nimenantajaksi. Uskottavampi onkin deskriptiivinen 'törröttävä, törröllään oleva' (SMSA s.v. törö) tai 'ulkoneva, sojottava tai torvimainen asento tai esine' (SKES 5: 1507).

2 CA 21 D

Törön/nokka niemi 2018

Saaren kärki, joka on aiemmin ollut oma saari nimeltä *Töröletto*. Nykyisin *Törönnokka* on *Töröleton* rinnakkaisnimi. *Paskaletto* ja *Pitkäletto* ovat samaa saarta. (2018.) Määriteosan tulkinta on sama kuin *Töröletossakin*. Perusosa vain on vaihtunut paikan lajin muuttuessa.

2 CA 21 D

Ulko/matala matalikko 1870

Matalikko *Härkäletosta* länteen. Matalikko näkyy myös nykykartoissa, mutta jsitä ei ole kerätty myöhempiin aineistoihin. Yksi mahdollinen syy on, että matalikko ei osu yleisille kulkureiteille eikä sillä ole käyttöä kalastuspaikkana, jolloin siitä ei ole tarvetta puhua. Nimi ilmaisee paikan sijainnin saaristosta ulkomerelle, sillä se on Simon alueen matalikoista uloimpana merellä.

2 CA 12 B

Vaileton/reikä salmi 1987

Vaileton ja *Tiurasen* välisen *Tiurasensalmen* kapein kohta (1987). Usein salmet on nimetty vieressä olevan suurimman saaren mukaan, mutta *Tiurasensalmi* tarkoittaa jo koko aluetta *Tiurasen* ja sen itäpuolisten toisissaan kiinni olevien saarten välissä. *Vailetonreiän* kohdalla nimeämissyy on pienempi saari, jonka kohdalla kapea paikka on. Perusosa ilmaisee paikan lajin. Nimeämissyy on sijainti, ja nimi on *Vaileton* kokoliitynnäinen.

2 CA 11 NK

Vai/letto saari 1870, 1952, 1987, 2018

Saari, joka on kiinni *Korkiakarissa* ja *Penttilänmatalassa* (1952, 1987, 2018). Samaa saarta kuin *Saikka* (1987, 2018). Vuonna 1870 saari on ollut erillään muista, ja kirjoitusasuna on *Waietto*. Nimeä ei ole selitetty nimilipuissa, mutta *vai* on murteellinen ilmaus sanalle 'vaiti' (NS 1967 s.v. *vai*). Nimi on mahdollisesti annettu siksi, että saaren on ajateltu olevan hiljaisemman kuin muiden saarten. Sijainti tukee tätä tulkintaa, sillä *Vaietto* on muiden saarten keskellä, ja suuremmat saaret suojaavat sitä merenkäynniltä. Nimeämissyy on siis ominaisuus, kuviteltu tai todellinen.

2 CA 23 D

Vares/letto ~ Varis/letto saari 1870, 1952, 1987, 2018

Pieni kivikkoinen saari lähellä rannikkoa (1987, 2018). Saaressa ei ole asuinrakennuksia (2018). Vuoden 1952 keruussssa nimi on sijoitettu eri saarelle kuin myöhemmissä aineistoissa ja kartoissa. Oletan nimen tarkoittaneen myös vuonna 1952 samaa saarta kuin sitä ennen ja sen jälkeen. Toisaalta, kun nimet sijoitetaan oikein, vuonna 1870 *Varesletto* on tarkoittanut eri saarta kuin muissa aineistoissa. Muiden aineistojen *Varesleton* paikalla on tuolloin ollut saari nimeltä *Halkokari*. Säilyminen vuodesta 1870 vuoteen 2018 on siis varauksellinen. Nimen määriteosa esiintyy sekä muodossa *vares-* että *varis-*, joista edellinen jälkimmäistä useammin. Vähän kauempana mantereella on useita nimiä, joista on sama määriteosa, kuten *Varesharju*, *Varesmetsä* ja *Varesoja*. *Varesharjun* nimilipussa vuodelta 1983 mainitaan Simojokivarressa olevat *Vares*-nimiset talot (NA Nyman 1983). Myös *Varesletto* voisi olla osa samaa nimiryöstä, mutta nimet ovat hajallaan kohtalaisen suurella alueella. Ainoa selitys laajalla alueella oleviin saman nimiryypään nimiin voisi olla talo (tai talot), jonka aluetta paikat ovat olleet. Muissa tapauksissa on ainakin mahdoton määritellä kantanimeä ja liitynnäisiä. Todennäköisempää on, että nimet tai ainakin osa niistä on syntynyt itsenäisesti. Tällöin nimeämissyy on lintu. *Varis* on niin yleinen lintu, että sen mukaan nimeäminen erottaisi saaren muista vain, jos niitä on ollut poikkeuksellisen paljon tai jos saari on ollut varisten pesimäpaikka. Yksi mahdollisuus on, että nimi olisi ollut aiemmin **Vareletto*. Sana *vare* on merkinnyt kiviröykkiötä tai vastaavaa paikkaa (SSA s.v. *vare*). Jos nimi on ollut alkujaan **vareletto*, merkityksen hämärtyttyä se on voinut muuttua *varesletoksi*. Saari on korkeahko ja kivikkoinen, joten ominaisuudet mahdollistavat tämänkin tulkinnan. Koska yksinkertaisin vaihtoehto on linnun mukaan nimeäminen, tulkitsen nimen johtuvan siitä. Vuoden 1870 kartassa *Warisletto* on saari, jonka nimi myöhemmin on *Nuottaletto*.

2 CA 32 EL

Varkaanreikä saaren osa 2018

Entinen salmi *Lissabonin* eteläpäässä. Aiemmin nokassa on ollut karikko, ja reikä on ollut venereitti saaren ja karikoiden välissä. Nykyisin karikot ovat jo osa saarta. (2018.) Nimi on vain muistitietoa, eikä sitä ilmeisesti käytetä enää.

1 C 11 NK

Wenheen/letto saari 1870

Saari *Tiironkarin* etelä- ja *Harvakarin* länsipuolella. Nykyisin paikka on keskellä suurta saarta, eikä sillä ole ilmeisesti ollut omaa nimeä enää aikoihin (2018). Äkkiseltään nimi näyttää viittaavan veneeseen, mutta tuohon aikaan typografia oli toisenlaista kuin nykyisin. Viljo Nissilä on tulkinnut nimen viittaavan venäläisiin ja olevan osa karjalaista nimistöä (Nissilä 1948: 223). Lähellä on myöhemmissä aineistoissa *Venäänletto*, joten kyse on luultavasti samasta nimestä. Ero on vain typografinen. Nykykirjoitukselle muutettuna siis *Wenheenletto* olisi *Venhäänletto*, joka taas on yleiskielistettynä *Venäjänletto*. Vanha nimi on kuitenkin kadonnut, koska vuoden 1870 tarkoitteella ei myöhemmin ole nimeä, ja sama nimi on siirtynyt tarkoittamaan toista paikkaa lähistöllä.

2 CA 40 NM

Venään/letto saari 1952, 1987, 2018

Pieni saari *Kumuraisen* itäpuolella (1987, 2018). Kylälaisten kertovat tarinoita venäläisistä nimen yhteydessä (1987). *Venää* on murteellinen asu sanalle *Venäjä* (SSA s.v. *venäjä*). Viljo Nissilän mukaan tarinoissa ovat kyseessä myöhemmät kansanetymologiat vainovenäläisistä, jotka toistuvat useiden *Venäjä*-nimien yhteydessä. Hänen mukaansa kyseessä onkin merkki karjalaisperäisestä asutuksesta. (Nissilä 1948: 236.) Sama nimi on vuoden 1870 kartassa muodossa *Wenheenletto*, mutta paikka on hieman siirtynyt. Nimen merkitys on kuitenkin sama, eli perusosa viittaa venäläiseen. Nimi ilmaisee paikan suhdetta ihmiseen ja luokitellaan luokkaan 'muu nimi'.

2 CA 40 NM

Vuolevin/lahti lahti 1952

Lahti *Vuolevin* ja *Pahnilan* talojen kohdalla. Rinnakkaisnimi *Pahnilanlahti*. (1952.) Lahti on nykyään kuivaa maata, ja sen entisellä suulla olevan pienen pohjukan nimi on *Anteroisenlahti*. Ilmeisesti lahdessa on ollut vettä vielä vuonna 1952. Nykyiset nimioppaat kertovat, että lahti on täytetty uiton ruoppauslietteillä (2018). Nimi *Vuolevinlahti* on annettu sijainnin mukaan.

2 CA 11 NM

5.3. Nimet taulukkona

Taulukkoon on sijoitettu kaikki nimetyt paikat kaikissa tutkimusaineistoissa. Jokaisella vaakarivillä on yksi paikka, eli vaakariviä katsomalla näkee, kuinka tietyn paikan nimi on muuttunut vuosien varrella. Pystysarakkeessa taas on nimet tietyn ikäisessä tutkimusaineistossa, eli pystysarake tarkoittaa keruuvuotta. Ensimmäisessä sarakkeessa on sekä vuoden 1870 että vuoden 1915 nimet. Jos nimet poikkeavat toisistaan, ne on erotettu toisistaan /-merkillä, jolloin vasemmalla puolella on vuoden 1870 ja oikealla vuoden 1915 nimi. Muissa sarakkeissa samalla merkillä on erotettu toisistaan

rinnakkaisnimet. Vanhoissa kartoissa kaikilla paikoilla on vain yksi nimi, joten siinä sarakkeessa rinnakkaisnimiä ei ole tarvetta erottaa toisistaan. Taulukossa ovat myös nimet, jotka on kerätty ainoastaan vuonna 2018, vaikka ne eivät olekaan mukana muutostutkimuksessa.

Taulukko 1. Vesistönimet tarkoitteittain järjestettynä

1870/1915	1952	1987	2018
-	<i>Aittaranta</i>	<i>Aittaranta</i>	<i>Aittaranta</i>
-	<i>Anteroisenperä</i>	<i>Anteroisenlahti</i>	<i>Anteroisenperä/-lahti</i>
-	-	<i>Anteroisenlampi</i>	<i>Anteroisenlampi</i>
-	-	<i>Hakannokka/</i>	-
-	-	<i>Hakasalmennokka</i>	-
-	-	<i>Hakasalmi</i>	-
<i>Halkokari/ Varesletto</i>	<i>Varesletto</i>	<i>Varesletto</i>	<i>Varesletto</i>
-	-	<i>Haminanlahti</i>	<i>Haminanlahti</i>
<i>Haminasaari/</i>	-	<i>Hamina</i>	<i>Hamina</i>
<i>Hamina</i>	-	-	-
-	-	<i>Hannulanniemi</i>	-
<i>Harvakari</i>	<i>Harvakari</i>	<i>Harvakari</i>	<i>Harvakari</i>
-	-	-	<i>Harvakarinreikä</i>
<i>Heimarlahdenjärvi</i>	<i>Heimarinsuo</i>	<i>Heimari/</i>	-
-	-	<i>Heimarinsuo</i>	-
-	<i>Hepokari</i>	-	-
-	-	<i>Hepolahti</i>	-
-	-	-	<i>Hepolanranta</i>
-	<i>Heponiemi</i>	-	-
-	<i>Hevosenkengän-</i>	<i>Hevosenkengän-</i>	<i>Hevosenkengän-</i>
-	<i>matala</i>	<i>matala</i>	<i>matala/</i>
-	-	-	<i>Hevosenkenkä</i>
-	-	<i>Hevoskari</i>	-
-	<i>Hevossaari</i>	<i>Palokarinletto</i>	<i>Hevossaari</i>
-	-	-	<i>Hietalanranta</i>
<i>Hietaperä</i>	<i>Hietaperä</i>	-	<i>Hietaperä</i>
<i>Hietaperänletot/</i>	<i>Paavonletto</i>	<i>Paavonletto</i>	<i>Paavonletto</i>
<i>Paavonletto</i>	-	-	-
-	<i>Hopeaseppä</i>	<i>Hopiaseppä</i>	<i>Hopiaseppä</i>
-	-	-	<i>Hurtinnokka</i>
-	<i>Hylkiletto</i>	<i>Hylkiletto</i>	-
<i>Härkäletonkivi</i>	<i>(Härkönen?)</i>	-	<i>Härkäletto/Härkönen</i>
<i>Härkäletto</i>	-	-	-
<i>Isohieta</i>	-	<i>Isohieta</i>	-
<i>Isokumurainen</i>	<i>Kumurainen</i>	<i>Kumurainen</i>	<i>Kumurainen</i>
<i>Jokiletto</i>	<i>Jokiletto</i>	<i>Jokiletto</i>	<i>Jokiletto</i>
-	-	<i>Juneksenletto</i>	-
-	<i>Juneksenmatala</i>	<i>(Pöyry)</i>	<i>Juneksenletto</i>
-	-	<i>Juneksenranta</i>	<i>Juneksenranta</i>
<i>Junginletonmatala</i>	-	-	-

<i>Junginletto</i>	<i>Junkiletto</i>	<i>Junkiletto</i>	<i>Junkiletto</i>
-	-	<i>Juutisenmatala</i>	<i>Juutisenmatala</i>
-	-	-	<i>Jäneskämpälännokka</i>
-	<i>Kalkkikallio</i>	-	<i>Kalkkikallio</i>
-	-	<i>Kalkkinokka</i>	-
-	-	-	<i>Kaniletto</i>
<i>Karinsuunsaari</i>	-	-	-
<i>Kekosenperä</i>	-	-	<i>Kekosenperä</i>
-	<i>Kepulinmatala</i>	-	-
-	-	<i>Keskireiänletto</i>	<i>Keskireiänletto</i>
-	<i>Kiikeli</i>	-	<i>Kiikeli</i>
-	-	-	<i>Kiiskiskrunni</i>
<i>Kivilahti</i>	<i>Karilahti</i>	-	-
-	<i>Klunvunhauta</i>	-	-
<i>Koninmatala</i>	<i>Koninmatala</i>	-	<i>Koninmatala</i>
<i>Korkeakari</i>	<i>Korkiakari/Korkeakari</i>	<i>Korkiakari</i>	<i>Korkiakari</i>
<i>Pikkukalla</i>	<i>Korkian-/Moffen-/Pikkukalla</i>	<i>Korkian-/Moffen-/Tiurasenkalla</i>	<i>Moffenkalla</i>
-	-	<i>Korkiansalmi</i>	<i>Korkiansalmi</i>
-	<i>Kotaperä/Kärryperä</i>	<i>Kotaperä</i>	<i>Kotaperä</i>
-	<i>Krenkkuletto</i>	<i>Renkkuletto</i>	<i>Renkkuletto</i>
<i>Kumuraisenletto</i>	-	-	-
-	<i>Kumuraisenletto</i>	<i>Kumuraisenletto</i>	<i>Hylkiletto</i>
-	-	<i>Kumuraisensalmi</i>	-
<i>-/Kupparinletto</i>	-	-	<i>Kupparinletto</i>
<i>Kuralanletto</i>	<i>Kurolat</i>	<i>Kuralanletto</i>	<i>Kuralanletto</i>
-	-	-	<i>Kuralanliete</i>
-	-	<i>Kuralansalmi</i>	<i>Kuralansalmi</i>
-	-	-	<i>Kyllikinreikä</i>
<i>(Kylmänpojanletto)</i>	<i>Kylmäpoika</i>	<i>Kylmäpoika</i>	<i>Kylmäpoika</i>
-	-	<i>Käniletto</i>	<i>Käniletto</i>
-	-	<i>Käninlahti</i>	<i>Käninlahti</i>
-	-	<i>Lahdenranta</i>	<i>Lahdenranta</i>
-	<i>Lahdensuu</i>	-	-
-	<i>Lahdensuunkari</i>	-	-
<i>Laitakari</i>	<i>Laitakari</i>	<i>Laitakari</i>	<i>Laitakari</i>
-	-	<i>Laivaletonreikä</i>	-
<i>-/Laivakari</i>	<i>Laivaletto</i>	<i>Laivaletto</i>	<i>Laivaletto</i>
-	-	-	<i>Lammasletonreikä</i>
<i>Lammasletto</i>	<i>Lammasletto</i>	<i>Lammasletto</i>	<i>Lammasletto</i>
<i>Leipäre</i>	<i>Leipäre</i>	-	<i>Leipäre</i>
-	-	-	<i>Liisalanranta</i>
-	<i>Lissabon</i>	<i>Lissabon</i>	<i>Lissabon</i>
-	<i>Lissaboninhietä</i>	<i>Lissaboninhietä</i>	<i>Lissaboninhietä</i>
-	-	<i>Lotisko</i>	-
-	<i>Länkiletto</i>	-	-
<i>Länsimatala</i>	<i>Länsimatala</i>	-	<i>Länsimatala</i>

-	-	-	<i>Maaväylä</i>
-	<i>Maisterinmatala</i>	-	<i>Maisterinmatala</i>
<i>Mansikkaniemi</i>	<i>Mansikkaniemi/ Mansikkanokka</i>	<i>Mansikkanokka</i>	<i>Mansikkanokka</i>
<i>Marttilanlahti</i>	<i>Marttilanlahti</i>	<i>Marttilanlahti/ Parpalanlahti</i>	<i>Marttilanlahti</i>
-	<i>Munakari</i>	<i>Munakari</i>	<i>Munakari</i>
<i>Munkinhieta</i>	<i>Munkinhieta</i>	<i>Munkinhieta</i>	<i>Munkinhieta</i>
-	<i>Munkinnokka</i>	<i>Munkinnokka</i>	-
-	-	<i>Munkinperä</i>	-
-	<i>Munkki</i>	<i>Munkki</i>	<i>Munkki</i>
<i>Möyly</i>	<i>Möyly</i>	<i>Möyly</i>	<i>Möyly</i>
-	<i>Möylynhauta</i>	-	-
-	-	<i>Nikinkarinkalliot</i>	<i>Nikinkarinkalliot</i>
<i>Nikkilänkari</i>	<i>Nikinkari/Nikkilänka ri</i>	<i>Nikinkari</i>	<i>Nikinkari</i>
<i>-/Nikkilänkarinlahti</i>	-	-	<i>Sahkarinperä</i>
<i>-/Nikkilänkarin pikkuletot</i>	<i>Siimaletto</i>	<i>Pikku Nikinkari</i>	<i>Pikku Nikinkari</i>
-	<i>Norsimatala</i>	<i>Norssimatala</i>	<i>Norssimatala</i>
-	-	<i>Ollinmatala</i>	<i>Ollinletto</i>
-	-	<i>Onkalonnokka</i>	<i>Onkalonnokka</i>
-	<i>Ontonnokka</i>	<i>Ontonnokka</i>	<i>Ontonnokka</i>
-	<i>Paavonranta</i>	-	<i>Juneksenranta</i>
-	<i>Pahmalahti</i>	-	-
-	<i>Pahnilanlahti/Vuolev inlahti</i>	-	-
-	-	-	<i>Palokarinranta</i>
-	<i>Parpalanranta/ Pirsiranta</i>	<i>Lahdenranta</i>	<i>Lahdenranta</i>
-	-	<i>Paskaletonsalmi</i>	-
<i>Paskaletot/ Paskaletto</i>	<i>Paskaletto</i>	<i>Paskaletto</i>	<i>Paskaletto</i>
-	<i>Pensasletto</i>	<i>Pensasletot</i>	-
-	<i>Pensaslissabon</i>	-	-
-	<i>Perälänperä</i>	-	-
<i>Pikkukalla</i>	<i>Moffen-/Korkian-/ Pikkukalla</i>	<i>Moffen-/Tiurasen-/K orkiankalla</i>	<i>Moffenkalla</i>
<i>-/Pikku Kumurainen</i>	<i>Venäänletto</i>	<i>Venäänletto</i>	<i>Pikku Kumurainen</i>
-	-	-	<i>Pirttikari</i>
<i>-/Pitkäletto</i>	-	<i>Pitkäletto</i>	<i>Pitkäletto</i>
-	<i>Pitkäletto</i>	<i>Pitkäletto</i>	<i>Pitkäletto</i>
-	<i>Plassinranta</i>	-	-
-	<i>Plojolanmatala</i>	-	<i>Lojola</i>
-	-	<i>Porokari</i>	<i>Porokari</i>
-	-	<i>Puominkarvo</i>	-

-	-	<i>Pyttyletto</i>	<i>Pyttyletto</i>
-	-	-	<i>Pöyrynhauta</i>
-	<i>Riippana</i>	<i>Riippana</i>	<i>Riippana</i>
-	-	<i>Ruohokarinnokka</i>	-
-	<i>Ruoholahti</i>	<i>Ruoholahti (suo)</i>	-
<i>Ruuttiletto</i>	-	-	-
-	-	<i>Rytilletto</i>	<i>Rytilletto</i>
<i>Saapaskari</i>	<i>Saapaskari</i>	-	<i>Saapaskari</i>
<i>Sahkaraniemi/</i>	-	-	<i>Sahkari</i>
<i>Sahkarinniemi</i>	-	-	-
-	-	<i>Saikanselkä</i>	<i>Saikanselkä</i>
<i>Saikara</i>	<i>Saikka</i>	<i>Saikka</i>	<i>Saikka</i>
<i>Savimatala</i>	<i>Savi</i>	-	<i>Savimatala/</i> <i>Savenmatala</i>
<i>Selkäkari</i>	<i>Selkäkari</i>	<i>Selkäkari</i>	<i>Selkäkari</i>
<i>Selkäkarinmatala</i>	<i>Selkäkarinmatala</i>	<i>Selkäkarinmatala</i>	<i>Selkäkarinmatala</i>
-	<i>Selkämatala</i>	-	-
-	-	-	<i>Siimaletto</i>
<i>Syvälahti</i>	<i>Syvälahti</i>	<i>Syvälahti</i>	<i>Syvälahti</i>
<i>Syvänlahdenkallio</i>	<i>Syvänlahdenkallio</i>	<i>Syvänlahdenkallio</i>	<i>Syvänlahdenkallio</i>
-	<i>Syvänlahdenniemi</i>	-	-
-	<i>Taivallahti</i>	<i>Taivallahti (niitty)</i>	-
-	-	<i>Tiironhieta</i>	<i>Tiironhieta</i>
<i>Tiironkari</i>	<i>Tiironkari</i>	<i>Tiironkari</i>	<i>Tiironkari</i>
<i>Tiuranen</i>	<i>Tiuranen</i>	<i>Tiuranen</i>	<i>Tiuranen</i>
<i>Tiurasenkrunni</i>	<i>Tiurasenkrunni</i>	<i>Tiurasenkrunni</i>	<i>Tiurasenkrunni</i>
<i>Tiurasenmatala</i>	<i>Penttilänmatala</i>	<i>Penttilänmatala</i>	<i>Penttilänmatala</i>
-	-	<i>Tiurasensalmi</i>	<i>Tiurasensalmi</i>
-	<i>Töröletto</i>	<i>Töröletto</i>	<i>Töröletto/</i> <i>Törönnokka</i>
<i>Ulkomatala</i>	-	-	-
-	-	<i>Vailetonreikä</i>	-
<i>Wailletto</i>	<i>Vailetto</i>	<i>Vailetto</i>	<i>Vailetto</i>
<i>Varesletto/</i>	<i>Halkokari</i>	<i>Nuottaletto</i>	<i>Nuottaletto</i>
<i>Nuottaletto</i>	-	-	<i>Varkaanreikä</i>
-	-	-	<i>Venäänletto</i>
<i>Wenheenletto</i>	-	-	-
<i>-/Pikku Kumurainen</i>	<i>Venäänletto</i>	<i>Venäänletto</i>	-

6. TULOKSET

Tuloksissa olen luokitellut aineiston sen mukaan, minkä verran nimiä kunakin vuonna kerätyistä nimistä on säilynyt, kadonnut, muuttunut tai vaihtunut. Vuosina 1952 ja 1987 nimiä on myös kategoriassa ”ei merkintää”, joka tarkoittaa, että nimeä ei ole kyseisenä vuonna kerätty. Nimeä ei voi tulkita kadonneeksi, jos se puuttuu jostain keruusta, mutta on mukana sekä aiemmassa että myöhemmässä aineistossa. Nimi ei siis katoa välillä ja tule uudelleen takaisin käyttöön. Sääntöön voisi olla poikkeuksia sellaisessa tapauksessa, että voidaan osoittaa, että nimi on otettu uudelleen käyttöön katoamisen jälkeen. Puuttuminen jonkin vuoden aineistosta johtunee siitä, että kukaan nimioppaista ei vain ole maininnut nimeä. Kaikkia nimiä ei yksinkertaisesti saada kerätyksi millään keruukerralla, ja muutaman vuosikymmenen välein toistuva keruu paljastaa ainakin osan tällaisista nimistä. Vanhimman ja uusimman aineiston kohdalla tätä ilmiötä ei luonnollisesti huomata.

6.1. Erityistapaukset

Jo artikkeleissa mainitsen muutamaa nimeä koskevan ongelman vuoden 1952 keruussa. Tuolloin *Töröletto*, *Varesletto*, *Halkokari* ja *Nuotanletto* ovat ilmeisesti menneet kerääjältä väärään paikkaan. Kaikki nimet on mainittu ainakin yhdessä muussakin aineistossa. Vuonna 1952 jokainen nimi on kuitenkin sijoitettu eri paikkaan kuin kaikissa muissa aineistoissa. Vaikuttaa, että osa nimistä on yhden pykälän liikaa pohjoisessa. Nimestäjä on luultavasti sijoittanut aluksi väärin yhden nimen, minkä jälkeen muut nimet ovat menneet myös väärille paikoille, kun niistä on puhuttu suhteessa aiemmin mainittuihin paikkoihin. Luultavasti ensimmäinen sekaannus on tapahtunut *Töröleton* kohdalla. Saari sijaitsee *Paskaleton* pohjoispuolella, ja nimi viittaa kyseisen saaren itäpäähän, kun taas länsipää on *Pitkäletto*. Lisäksi saari on jo vuonna 1952 ollut ainakin melkein kiinni *Paskaletossa*. Kyseessä on siis kolme saarta, jotka ovat yhdistyneet yhdeksi. Todennäköiseksi nimestäjä ei ole tästä syystä hahmottanut *Töröleton* sijaintia, vaan on nimennyt *Töröletoksi* seuraavan saaren pohjoisessa, joka vuoden 1915 ja 1987 kartoissa sekä nykyisin on *Varesletto*. Seuraavaksi on sijoitettu väärin *Varesletto*, joka on merkitty lähellä rantaa olevalle hiekkasärkälle. *Nuottalettoa* ei ole sijoitettu kartalle lainkaan. Yleensä nimestäjällä

tulee tässä vaiheessa ongelma, hän päätyy tutkimaan kerättyä aineistoa uudelleen ja saa virheen korjattua. Maankohoamisalueella näin ei kuitenkaan välttämättä tapahdu, sillä osa paikoista, joiden nimet viittaavat saareen, ovatkin niemiä tai muuten osa mannerta. Näin jokaiselle nimelle ei ole olemassa sellaista tarkoitetta, johon ulkoasu viittaa. *Halkokari* on paikassa, jossa muissa keruissa vuotta 1870 lukuun ottamatta on *Nuottaletto*. On siis mahdollista, että kyseessä ovat rinnakkaisnimet, mutta kerääjä ei ole huomannut asiaa. Aineistoa tulkitessani olen siirtänyt näiden saarten nimet niille paikoille, joihin oletan niiden ennen kerrottua virheketjua kuuluneen. *Varesletto* ja *Töröletto* ovat paikoissa, joissa ne ovat myöhemmissäkin keruissa. *Halkokari* on lähellä rantaa paikassa, jossa *Nuottaletto* on myöhemmin. *Nuottaletton* jätin kokonaan sijoittamatta, mutta sen voisi merkitä *Halkokarin* paikallekin. Keruuvirheitä tulee helposti varsinkin, jos alue on kerääjälle outo, eikä hän liiku kerätessään maastossa. Haastattelutilanteessa monien paikkojen sijainti kerrotaan suhteessa toisiin paikkoihin, joten jos jonkin saaren sanotaan olevan vähän toisesta saaresta mantereelle päin, paikka voi olla helposti usean sadan metrin tai jopa kilometrien päässä tai vaihtoehtoisesti aivan vieressä.

Vaikuttaa siltä, että nimen siirtyminen paikasta toiseen on alueella toistuva ilmiö. Muissa kuin edellä mainitussa tapauksessa nimi ei kuitenkaan ole vaihdellut edestakaisin tarkoitteesta toiseen, joten siksi *Varesleton* tapauksessa on syytä olettaa virhettä. Toinen epämääräinen tapaus on *Venäänletto/Wenheenletto*. Vuosina 1952 ja 1987 nimi on sijoitettu paikkaan, joka on nykyisten asukkaiden mukaan väärä. Nykyisin *Venäänletto* sijoitetaan vähän sivuun paikasta, johon on vuoden 1870 kartassa merkitty *Wenheenletto*, joka on hieman toisin kirjoitettu, mutta silti sama nimi. Kyseiset saaret ovat jokisuulla paikassa, jossa useampi pieni saari muodostaa nykyisin yhden suuremman. Siksi nimien sijoittaminen kartalle on paikallisillekin vaikeaa. On hyvin mahdollista, että vuosina 1952 ja 1987 nimi on merkitty virheelliseen paikkaan. Sitä tukee myös kartta, jossa on selvästi korkeampi paikka kohdassa, joka on noina vuosina jäänyt nimeämättä ja johon vuonna 1947 syntynyt nimiopas sijoittaa nimen. Luultavasti nimestäjät ovat merkinneet nimen kohtaan, jossa heidän kartoissaan on näkynyt selvästi erillinen saari. Olen tulkinnut nimen samaksi, vaikka taulukossa se näkyykin kahdessa paikassa. Vuoden 1870 *Wenheenletto* on todennäköisesti myös sama nimi, mutta koska

sijainti on hieman sivussa, olen tulkinut sen nimen kadonneeksi.

Koska alueen maasto muokkautuu koko ajan, useat pienemmät saaret yhdistyvät suurempiin. Vaikuttaa siltä, että niiden nimet katoavat ainakin, jos pienempi saari on matalahko eikä erotu selvästi suuremmasta. Tällöin samalla nimellä voidaan alkaa kutsua uutta pientä saarta lähistöllä. Näin lienee tapahtunut ainakin *Kumuraisenleton* kohdalla. Sijainnin mukaan nimettyjen paikkojen kohdalla ilmiö on ymmärrettävä, sillä esimerkiksi *Kumuraisenletto* ymmärretään yleisesti *Kumuraisen* vieressä sijaitsevaksi pienemmäksi saareksi. Kun nimi on ennestään tuttu ja sen tarkoite on muuttunut osaksi suurempaa saarta, lähelle muodostuva uusi saari voidaan nimetä tutulla nimellä ja kaikki tietävät, mistä saaresta puhutaan. Tällaisissa tapauksissa ei ole syytä epäillä sekoittumista, sillä esimerkiksi *Kumuraisenleton* tapauksessa nykyistä saarta ei ole ollut olemassa vuonna 1870, kun toisella puolella *Kumuraista* on ollut samanniminen pikkusaari. Muista kuin sijainnin mukaan nimetyistä paikoista esimerkiksi *Hylkileton* nimi on siirtynyt tarkoittamaan toista saarta. Tapauksissa, joissa vanha tarkoite on kadonnut, ei ole erityistä syytä epäillä paikkojen tai nimien sekoittumista. Ne ovat mukana laskelmissa kuten kaikki muutkin nimet.

Olen jättänyt kokonaan laskelmien ulkopuolelle useita nimiä, joista osa vaikuttaa tutkimuksen kannalta mielenkiintoisilta. Syitä on pääasiassa kaksi: joko nimeä ei ole keruissa sijoitettu kartalle eikä sijaintia voi päätellä kuvauksesta tai nimeä ei ole kerätty sen ollessa vesistönimi. Rajatapaus on esimerkiksi *Simonlahti*, joka voisi olla mukana, vaikka sitä ei olekaan kerätty sen ollessa lahti, sillä perimätieto ja maaston muodot kertovat sen olleen lahti. Sen tapauksessa olen kuitenkin noudattanut samaa linjaa kuin muidenkin nimien kohdalla. Lisäksi tarkoitus oli ottaa mukaan kalastusjuonten nimet, vaikka ne ovatkin kulttuurinimiä. Ne ovat kuitenkin hyvin lähellä luontonimiä ja hyvin tiiviissä yhteydessä mereen, jokisuuhun ja niiden nimistöön. Niitä ei kuitenkaan ollut tarpeen tutkia enempää, kun keräyksessä kävi ilmi, ettei niitä käytä enää kukaan. Ammattikalastajia ei ole, ja alueella kalastaa satunnaiskalastuksen lisäksi vain pari ihmistä. He voivat kalastaa lähes missä tahtovat, eikä kalastuspaikkoja tarvitse jakaa. Siksi apajapaikoista ei ole tarpeen puhua. Juonennimiä ei myöskään tunnistanut kuin yksi henkilö, eikä hän voi käyttää nimiä, kun kukaan muu ei niitä tunnista. Juonten

nimet ovat siis kadonneet kokonaan. Olen jättänyt tutkielman ulkopuolelle myös mm. joidenkin nimioppaiden mainitseman jokisuussa sijaitsevan *kuninkaanväylän*, joka on alue, jolla ei pidetä verkkoja. Se ei ole mukana, koska kyseessä ei ole erisnimi vaan yleinen nimitys Perämeren jokisuissa olevalle väylälle, jossa ei kalasteta ja jota pitkin kalat pääsevät nousemaan jokeen.

6.2. Tulokset numeroina

Nimistön muutos numeroina on selkeintä esittää taulukoituna. Eri vuosina kerättyjen aineistojen muutos on seuraavassa esitetty taulukoituna ja jaettuna eri tavoin luokiteltuna. Eri aikoina kerätyt aineistot esitetään erikseen ikäjärjestyksessä. Taulukoissa näkyy eri tyyppisten nimien muutos tiettyyn vuoteen mennessä. Alussa on kunkin aineiston kokonaismuutos eli kaikkien eri tyyppien yhteenlaskettu tulos. Myöhemmissä taulukoissa on muutos tarkoitteittain sekä nimien rakenteen mukaisesti eli syntaktis-semanttisen rakenneanalyysin perusteella saatujen piirteiden mukaan. Nimet on pääsääntöisesti jaettu sen mukaan, mitä nimiartikkeleissa on esitetty. Nimeämisperusteen kohdalla olen yhdistellyt nimet yläluokittain, jotta ryhmistä on saatu hieman suurempia, ja siten paremmin vertailukelpoisia. Jokaisessa taulukossa on merkittynä, kuinka moni nimistä on säilynyt, kadonnut, muuttunut tai vaihtunut. Prosentuaalinen muutos on mainittu, jos nimiä on yli 10. Alle kymmenen nimen ryhmissä on esitetty vain lukumäärät. Sitä suuremmissakin ryhmissä prosenttiesitys on kyseenalainen, mutta tuloksia on helpompi vertailla prosentteina, kun ryhmissä on eri määrä nimiä. Koko aineistonkaan osalta tulos ei ole tilastotieteellisesti pätevä, mutta pienelläkin aineistolla tehty analyysi on tarkempi kuin tekemättä jätetty.

6.3. Tulostaulukot

6.3.1. 1870/1915 aineisto

Kokonaismuutos

	1952	1987	2018
Säilynyt	31 (53 %)	25 (43 %)	32 (55 %)
Kadonnut	9 (16%)	10 (17 %)	11 (19 %)
Muuttunut	9 (16 %)	10 (17 %)	11 (19 %)
Vaihtunut	3 (5 %)	3 (5 %)	4 (7 %)
Ei merkintää	6 (10 %)	10 (17 %)	–

Muutos luokiteltuna tarkoitteittain

Saaret

	1952	1987	2018
Säilynyt	22 (55 %)	19 (48 %)	22 (55 %)
Kadonnut	6 (15 %)	6 (15 %)	6 (15%)
Muuttunut	6 (15 %)	8 (20 %)	9 (23 %)
Vaihtunut	3 (8 %)	3 (8 %)	3 (8 %)
Ei merkintää	3 (8 %)	4 (10 %)	–

Rannat

	1952	1987	2018
Säilynyt	2	3	2
Kadonnut	0	0	1
Muuttunut	0	0	0
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	1	0	–

Lahdet

	1952	1987	2018
Säilynyt	3	2	4

Kadonnut	1	2	1
Muuttunut	1	0	0
Vaihtunut	0	0	1
Ei merkintää	1	2	–

Niemet

	1952	1987	2018
Säilynyt	1	0	0
Kadonnut	0	0	0
Muuttunut	0	1	2
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	1	1	–

Salmet

	1952	1987	2018
Säilynyt	0	0	0
Kadonnut	0	0	0
Muuttunut	0	0	0
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	0	0	–

Matalat/karit

	1952	1987	2018
Säilynyt	2	0	3
Kadonnut	1	1	1
Muuttunut	1	0	0
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	0	3	–

Muut

	1952	1987	2018
Säilynyt	1	1	1
Kadonnut	1	1	2
Muuttunut	1	1	0

Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	0	0	–

Muutos nimenosien mukaan

1-osaiset nimet

	1952	1987	2018
Säilynyt	5 (63 %)	4 (50 %)	5 (63 %)
Kadonnut	1 (13 %)	1 (13 %)	1 (13 %)
Muuttunut	2 (25 %)	2 (25 %)	2 (25 %)
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	0	1 (13 %)	–

2-osaiset nimet

	1952	1987	2018
Säilynyt	26 (52 %)	21 (42 %)	27 (54 %)
Kadonnut	8 (16 %)	9 (18 %)	10 (20 %)
Muuttunut	7 (14 %)	8 (16 %)	9 (18 %)
Vaihtunut	3 (6 %)	3 (6 %)	4 (8 %)
Ei merkintää	6 (12 %)	9 (18 %)	–

Muutos rakennetyypeittäin

CA

	1952	1987	2018
Säilynyt	25 (58 %)	20 (47 %)	25 (58 %)
Kadonnut	5 (12 %)	6 (14 %)	7 (16 %)
Muuttunut	6 (14 %)	8 (19 %)	8 (19 %)
Vaihtunut	2 (5 %)	2 (5 %)	3 (7 %)
Ei merkintää	5 (12 %)	7 (16 %)	–

BA

	1952	1987	2018
Säilynyt	1	1	1

Kadonnut	2	2	2
Muuttunut	0	0	1
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	1	1	–

CB

	1952	1987	2018
Säilynyt	0	0	1
Kadonnut	0	0	0
Muuttunut	1	1	1
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	1	1	–

B

	1952	1987	2018
Säilynyt	4	4	5
Kadonnut	1	1	1
Muuttunut	0	0	0
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	1	1	–

C

	1952	1987	2018
Säilynyt	0	0	0
Kadonnut	1	1	1
Muuttunut	2	2	2
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	0	0	–

Muutos nimeämisperusteen mukaan, yhdistettynä yläluokittain

Luokat 10–12

	1952	1987	2018
Säilynyt	8 (40 %)	7 (35 %)	9 (45 %)

Kadonnut	6 (30 %)	6 (30 %)	6 (30 %)
Muuttunut	3 (15 %)	3 (15 %)	2 (10 %)
Vaihtunut	2 (10 %)	2 (10 %)	3 (15 %)=
Ei merkintää	1 (5 %)	2 (10 %)	–

Luokat 20–23

	1952	1987	2018
Säilynyt	8 (50 %)	7 (44 %)	11 (69 %)
Kadonnut	0	0	1 (6 %)
Muuttunut	4 (25 %)	4 (25 %)	4 (25 %)
Vaihtunut	1 (6 %)	0	0
Ei merkintää	3 (19 %)	5 (31 %)	–

Luokka 32 (30–32)

	1952	1987	2018
Säilynyt	3	2	2
Kadonnut	0	1	1
Muuttunut	1	1	1
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	0	0	–

Luokat 40–43

	1952	1987	2018
Säilynyt	6	4	4
Kadonnut	1	1	1
Muuttunut	1	2	3
Vaihtunut	0	1	1
Ei merkintää	1	1	–

Luokittelemattomat (00)

	1952	1987	2018
Säilynyt	6	5	6
Kadonnut	2	2	2

Muuttunut	0	0	1
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	1	2	–

Muutos leksikaalisten kategorioiden mukaan

Leksikaalisten kategorioiden mukaan jaettuna kategorioissa on vain yksittäisiä tai aivan muutama nimi, ja suuri osa taulukoista olisi tyhjiä, joten jätän taulukoinnin suurelta osin tekemättä. Näissä taulukoissa on kolme suurinta ryhmää, joista voinee tehdä jotain tulkintoja, jos niitä vertaa kokonaismuutokseen. Ryhmät ovat sellaiset, joissa erityispiirrettä ilmaiseva nimenosa on kokonainen paikannimi (NK) tai adjektiivi (D) sekä luokittelemattomat eli sellaiset nimet, joissa ei ole erityispiirrettä ilmaisevaa nimenosaa. Myös näissä tapauksissa sattuman merkitys on hyvin suuri, koska luokat ovat pieniä.

NK

	1952	1987	2018
Säilynyt	2	2	2
Kadonnut	4	4	4
Muuttunut	2	3	3
Vaihtunut	2	2	3
Ei merkintää	1	0	–

D

	1952	1987	2018
Säilynyt	5	6	6
Kadonnut	0	0	1
Muuttunut	1	2	2
Vaihtunut	0	0	0
Ei merkintää	3	1	–

Luokittelemattomat

	1952	1987	2018
Säilynyt	6	5	6
Kadonnut	2	2	2
Muuttunut	0	0	1
Vaihtunut	0	0	0

Ei merkintää	1	2	–
--------------	---	---	---

6.3.2. 1952 aineisto

kokonaismuutos

	1987	2018
Säilynyt	48 (53 %)	52 (57 %)
Kadonnut	18 (20 %)	25 (27 %)
Muuttunut	10 (11 %)	11 (12 %)
Vaihtunut	3 (3 %)	3 (3 %)
Ei merkintää	12 (13 %)	–

Muutos luokiteltuna tarkoitteittain

Saaret

	1987	2018
Säilynyt	35 (74 %)	34 (72 %)
Kadonnut	3 (6 %)	6 (13 %)
Muuttunut	4 (9 %)	4 (9 %)
Vaihtunut	3 (6 %)	3 (6 %)
Ei merkintää	2 (4 %)	–

Rannat

	1987	2018
Säilynyt	3	4
Kadonnut	2	2
Muuttunut	2	3
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	2	–

Lahdet

	1987	2018
Säilynyt	3	5

Kadonnut	4	6
Muuttunut	3	0
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	1	–

Niemet

	1987	2018
Säilynyt	3	2
Kadonnut	3	4
Muuttunut	1	1
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	0	–

Matalat/karit

	1987	2018
Säilynyt	2	6
Kadonnut	4	4
Muuttunut	0	3
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	7	–

Muut

	1987	2018
Säilynyt	2	1
Kadonnut	2	3
Muuttunut	0	0
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	0	–

Muutos luokiteltuna nimenosittain

1-osaiset

	1987	2018
Säilynyt	13 (65 %)	15 (75 %)

Kadonnut	2 (10 %)	3 (15 %)
Muuttunut	1 (5 %)	2 (10 %)
Vaihtunut	1 (5 %)	0
Ei merkintää	3 (15 %)	–

2-osaiset

	1987	2018
Säilynyt	35 (49 %)	37 (52 %)
Kadonnut	16 (23 %)	22 (31 %)
Muuttunut	9 (13 %)	9 (13 %)
Vaihtunut	2 (3 %)	3 (4 %)
Ei merkintää	9 (13 %)	–

Muutos rakennetyypeittäin

CA

	1987	2018
Säilynyt	33 (49 %)	37 (54 %)
Kadonnut	15 (22 %)	21 (31 %)
Muuttunut	9 (13 %)	7 (10 %)
Vaihtunut	3 (4 %)	3 (4 %)
Ei merkintää	8 (12 %)	–

CB

	1987	2018
Säilynyt	1	0
Kadonnut	1	1
Muuttunut	0	1
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	0	–

BA

	1987	2018
--	------	------

Säilynyt	2	2
Kadonnut	0	0
Muuttunut	0	1
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	1	–

B

	1987	2018
Säilynyt	7	8
Kadonnut	0	1
Muuttunut	1	1
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	2	–

C

	1987	2018
Säilynyt	5	5
Kadonnut	2	2
Muuttunut	0	1
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	1	–

Muutos nimeämisperusteen mukaan, yhdistettynä yläluokittain

Luokat 10–12

	1987	2018
Säilynyt	12 (50 %)	9 (38 %)
Kadonnut	9 (38 %)	12 (50 %)
Muuttunut	1 (4 %)	2 (8 %)
Vaihtunut	0	1 (4 %)
Ei merkintää	2 (8 %)	–

Luokat 20–23

	1987	2018
--	------	------

Säilynyt	11 (50 %)	14 (64 %)
Kadonnut	5 (23 %)	6 (27 %)
Muuttunut	1 (5 %)	1 (5 %)
Vaihtunut	1 (5 %)	1 (5 %)
Ei merkintää	4 (18 %)	–

Luokat 30–32

	1987	2018
Säilynyt	7 (58 %)	7 (58 %)
Kadonnut	2 (16 %)	2 (16 %)
Muuttunut	2 (16 %)	1 (8 %)
Vaihtunut	1 (8 %)	0
Ei merkintää	0	–

Luokat 40–43

	1987	2018
Säilynyt	9 (47 %)	12 (63 %)
Kadonnut	1 (5 %)	1 (5 %)
Muuttunut	5 (26 %)	5 (26 %)
Vaihtunut	1 (5 %)	1 (5 %)
Ei merkintää	3 (16 %)	–

00 (luokittelemattomat)

	1987	2018
Säilynyt	9 (64 %)	10 (71 %)
Kadonnut	1 (7 %)	2 (14 %)
Muuttunut	1 (7 %)	2 (14 %)
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	3 (21 %)	–

Muutos leksikaalisen kategorian mukaan

Ainoat ryhmät, joissa on vähintään kymmenen nimeä, ovat kokonaisen paikannimen, muun nimen eli lähinnä talonnimien ja kulttuurituotteiden mukaan nimetyt paikat sekä luokittelemattomien ryhmä, joka sisältää nimet, joissa ei ole erityispiirteen sisältävää

nimenosaa. Muissa ryhmissä on nimiä vähemmän, joten niistä ei ole omia taulukoita.

NK

	1987	2018
Säilynyt	8	5
Kadonnut	4	5
Muuttunut	0	1
Vaihtunut	0	1
Ei merkintää	0	–

NM

	1987	2018
Säilynyt	4	4
Kadonnut	2	2
Muuttunut	2	4
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	2	–

HK

	1987	2018
Säilynyt	6	7
Kadonnut	3	3
Muuttunut	1	1
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	1	–

Luokittelemattomat

	1987	2018
Säilynyt	9	10
Kadonnut	0	1
Muuttunut	1	2
Vaihtunut	0	0
Ei merkintää	3	–

6.3.3. 1987 aineisto

Kokonaismuutos

	2018
Säilynyt	66 (70 %)
Kadonnut	23 (24 %)
Muuttunut	4 (4 %)
Vaihtunut	1 (1 %)

Muutos tarkoitteittain

saari

	2018
Säilynyt	41 (82 %)
Kadonnut	6 (12 %)
Muuttunut	2 (4 %)
Vaihtunut	1 (2 %)

Ranta

	2018
Säilynyt	6
Kadonnut	0
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Lahti

	2018
Säilynyt	6
Kadonnut	2
Muuttunut	1
Vaihtunut	0

Niemi

	2018
Säilynyt	4
Kadonnut	6
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Matala/kari

	2018
Säilynyt	3
Kadonnut	0
Muuttunut	1
Vaihtunut	0

Salmi

	2018
Säilynyt	3
Kadonnut	5
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Muut

	2018
Säilynyt	3
Kadonnut	4
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Muutos nimenosittain

1-osaiset

	2018
Säilynyt	13 (76 %)
Kadonnut	4 (24 %)

Muuttunut	0
Vaihtunut	0

2-osaiset

	2018
Säilynyt	53 (69 %)
Kadonnut	20 (26 %)
Muuttunut	3 (4 %)
Vaihtunut	1 (1 %)

Muutos rakennetyypeittäin

CA

	2018
Säilynyt	49 (70 %)
Kadonnut	18 (26 %)
Muuttunut	2 (3 %)
Vaihtunut	1 (1 %)

BA

	2018
Säilynyt	4
Kadonnut	1
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

B

	2018
Säilynyt	7
Kadonnut	2
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

C

	2018
Säilynyt	6
Kadonnut	3
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

CB

	2018
Säilynyt	1
Kadonnut	0
Muuttunut	1
Vaihtunut	0

Muutos nimeämisperusteen mukaan, yläluokittain jaettuna

Luokat 10–12

	2018
Säilynyt	20 (57 %)
Kadonnut	11 (31 %)
Muuttunut	3 (9 %)
Vaihtunut	1 (3 %)

Luokat 20–23

	2018
Säilynyt	14 (88 %)
Kadonnut	2 (13 %)
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Luokat 30–32

	2018
Säilynyt	8 (73 %)
Kadonnut	3 (27 %)

Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Luokat 40–43

	2018
Säilynyt	14 (74 %)
Kadonnut	4 (21 %)
Muuttunut	1 (5 %)
Vaihtunut	0

Luokka 00 (luokittelemattomat)

	2018
Säilynyt	10 (77 %)
Kadonnut	3 (23 %)
Muuttunut	0
Vaihtunut	0

Muutos leksikaalisen kategorian mukaan

Leksikaalisista kategorioissa ainoastaan kokonaisen paikannimen sisältävä luokka sekä luokittelemattomien ryhmä sisältävät vähintään kymmenen nimeä. Siksi muista luokista ei ole taulukoita

NK

	2018
Säilynyt	10
Kadonnut	7
Muuttunut	3
Vaihtunut	1

Luokittelemattomat

	2018
Säilynyt	10
Kadonnut	3
Muuttunut	0

Vaihtunut	0
-----------	---

6.4 Nimistön muutos laskennan perusteella

Ennen tutkielman tekemistä oletukset nimistön muuttumisesta piti tehdä aiemmin tehtyjen melko vähäisten muutostutkimusten perusteella. Oletus oli, että nimistä voi kadota muutamassa kymmenessä vuodessa puoletkin. Koska nimistö joka tapauksessa muuttuu ajan kuluessa, myöhemmissä keruissa säilyneitä nimiä pitäisi olla vähemmän kuin aiemmissa. Eri aikoina samassa paikassa tehdyt keruut kuitenkin paljastavat keruiden puutteita: Missään keruussa ei saada kerättyä kaikkia nimiä, jolloin osa nimistä näyttää jossain keruussa kadonneilta, mutta esiintyvätkin uudemmassa aineistossa. Voi tietenkin ajatella, että keräämättömien nimien osuus on joka keruussa sama. Niin ei välttämättä kuitenkaan ole, koska eri aikoina nimiä kerätään eri tavoin. Keruiden tarkoitus on eri. Tämän tutkielman vanhimmat nimet on kerätty karttaa varten, ja karttaa tehdessä riittää, että jokaisella paikalla on yksi nimi, jonka suurin osa alueella liikkuvista tunnistaa. 1950-luvulla on yritetty kerätä alkuperäistä nimistöä, jolloin uudemmat ja tekaistuiksi tulkitut nimet jäivät helposti pois. Rinnakkaisnimiäkin on huomattavan vähän uudempiin keruihin verrattuna. Myös keruualueen laajuus vaikuttaa epäilemättä tarkkuuteen. Uusimmassa keruussa on voitu keskittyä ainoastaan tutkimuksen kannalta merkittävään alueeseen, jolloin tarkkuus paranee. Lisäksi tunsin kerätessäni kaikki aiemmat aineistot, ja silläkin on varmasti merkitystä keruun tarkkuutta arvioitaessa. 1950-luvun dokumenttien perusteella yksi kerääjä on saattanut kerätä nimiä kokonaisen kunnan alueelta ja käyttää vain yhtä karttaa, jolloin ei ole edes mahdollista merkitä paikkoja kovin tarkoin. Paikoin näyttää, että nimistö on lakannut muuttumasta, sillä esimerkiksi vuoden 1870 nimistön katoamisessa ei ole merkittäviä eroja vuosina 1952, 1987 ja 2018. Muutoksen lakkaaminen tuskin kuitenkaan on totuus, vaan johtuu satunnaisuudesta, jota ei voi välttää kun nimistöä keräävät eri ihmiset eri aikoina. Kun tarkastellaan sitä, kuinka suuri osa minkäkin ajan nimistöstä on säilynyt vuoteen 2018, saadaan selkeämpi kuva ajan vaikutuksesta nimistöön. Vuoden 1870 nimistä on vuoteen 2018 säilynyt 55 %, vuoden 1952 nimistä 57 % ja vuoden 1987 nimistä 70 %.

Kaikista vuonna 1870 karttaan merkityistä 58 nimestä on säilynyt vuonna 1952 ja 2018 suunnilleen sama osuus ja vuonna 1987 hieman vähemmän. Vuoteen 1987 säilyneiden nimien pienempi osuus selittyy nimillä, joita ei ole mainittu silloin, mutta jotka on kerätty vuonna 2018, sillä vuoden 1987 keruussa vanhimmista 58 nimestä on jäänyt keräämättä kymmenen eli noin kuudesosa. Kadonneiden, muuttuneiden ja vaihtuneiden nimien määrä näyttäisi kasvavan hieman ajan kuluessa. Kun aineisto jaetaan tarkoitteiden mukaan, eri tarkoitteiden välillä ei näyttäisi olevan juuri eroa. Pitää kuitenkin huomata, että muita paikkoja kuin saaria on nimetty niin vähän, että eron toteaminen ei oikein ole edes mahdollista. Nimenosittain jaettuna näyttäisi, että yksiosaiset nimet säilyvät kaksiosaisia paremmin. Ne myös muuttuvat herkemmin kuin kaksiosaiset, kun taas kaksiosaiset katoavat herkemmin. Rakennetyypeistä CA ja B vaikuttaisivat säilyvän muita paremmin. Tyypin B eli nimittävien yksiosaisten nimien säilyminen selittää myös yksiosaisten parempaa säilymistä. Nimeämisperusteista säilymisen kannalta heikoin näyttää olevan sijainnin mukaan nimeäminen, kun taas paikan ominaisuutta ilmaisevat nimet eivät niinkään katoa, mutta muuttuminen on suurta. Sijainnin mukaan nimettyjen paikkojen katoamista selittää luokka 11 eli täsmällisen sijainnin mukaan nimetyt paikat. Ilmiö voi johtua maan kohoamisesta: viereisen saaren mukaan nimetty pienempi saari yhdistyy helposti suurempaan, jolloin nimikin katoaa herkästi. Ilmiö näkyy myös leksikaalisissa kategorioissa, jossa kokonaisen paikannimen sisältävät nimet katoavat muita herkemmin. Sen sijaan adjektiivilla nimetyt säilyvät paremmin, samoin luokittelemattomat eli käytännössä nimet, joilla ei ole erityispiirrettä ilmaisevaa nimenosaa (B ja BA).

Vuonna 1952 tutkimusalueelta on kerätty kaikkiaan 91 nimeä, jotka ovat mukana tutkielmassa. Kaikista nimistä on vuoteen 1987 säilynyt 48 ja vuoteen 2018 52 nimeä. Vuonna 1987 on kuitenkin jäänyt keräämättä 12 nimeä, jotka on kerätty vuonna 2018, joten se selittää säilyneiden nimien suuremman osuuden myöhemmässä keruussa. Kadonneiden nimien osuus on lisääntynyt viimeisen 30 vuoden aikana seitsemällä prosenttiyksiköllä, eli nimiä katoaa jatkuvasti, kuten voi olettaakin. Muuttuneita nimiä on uusimmassa aineistossa yksi enemmän kuin edellisessä. Vaihtuneita nimiä on kummassakin kolme. Nimen tarkoite vaikuttaa siten, että saarten nimet ovat säilyneet

selvästi muita paremmin. Sivuhuomiona kaikki vaihtuneet nimet ovat saarennimiä, mutta koska vaihtuneita nimiä on vain kolme, siitä ei voi tehdä mitään johtopäätöksiä. Rantojen nimistä vaikuttaa säilyvän melko pieni osa muihin tarkoitteisiin verrattuna. Huomioitava seikka on myös, että vuonna 1987 on jäänyt keräämättä erityisesti matalien ja karien nimiä. Se ei kerro mitään nimistä, vaan auttaa huomaamaan lähinnä, että tuolloin kerääjä ei ole huomannut ehkä kiinnittää huomiota matalikoihin. Myös vuoden 1952 aineistosta on pääteltävissä, että yksiosaiset nimet säilyvät kaksiosaisia paremmin. Vuoteen 2018 on säilynyt kolme neljäsosaa yksiosaisista nimistä, kun kaksiosaisista on säilynyt melko tarkkaan puolet. Ero syntyy pääasiassa kadonneista nimistä, ei niinkään muuttuneista tai vaihtuneista. Rakennetyypeissä ei ole muuten kovin suuria eroja, mutta tyyppi B vaikuttaisi myös tässä aineistossa säilyvän muita paremmin. Nimenantoperusteista huonosti säilyviä ovat sijainnin mukaan annetut nimet, mikä näkyy erityisesti vuonna 2018. Ryhmät 40–43 sekä luokittelemattomat (00) vaikuttaisivat katoavan muita hitaammin. Ne poikkeavat toisistaan kuitenkin siten, että ensimmäinen on herkempi muuttumaan ja luokittelemattomat säilyvät sellaisenaan. Leksikaalisista kategorioista erottuu luokittelemattomien ryhmä, joka näyttää säilyvän hyvin.

Vuoden 1987 aineiston 94 nimestä vuoteen 2018 eli 31 vuoden päähän on säilynyt kaikkiaan 66 nimeä. Kadonnut on 23 nimeä, ja loput viisi ovat muuttuneita ja vaihtuneita. Tarkoitteita tarkasteltaessa vaikuttaa, että myös tämän vuoden keruun nimistä saarennimet ovat säilyneet keskimääräistä paremmin, minkä lisäksi rantojen nimistä ovat säilyneet kaikki. Katoamisherkimpiä ovat salmien ja niemien nimet sekä ryhmä ”muut”, jossa on erilaisia muihin ryhmiin sopimattomia paikkoja. Yksi- ja kaksiosaisuudella ei vaikuttaisi olevan vaikutusta muutokseen 31 vuoden aikavälillä. Nimen sanasemanttinen luokkakaan ei ole suuri vaikuttava tekijä, vaikkakin pelkän erityispiirteen sisältävät nimet (ryhmä C) näyttäisivät säilyvän hieman heikommin ja pelkän nimittävän nimenosan sisältävät nimet (ryhmä B) hieman muita paremmin. Nimeämisperusteista erottuu tarkan sijainnin mukaan nimetyt paikat (luokka 11), jotka katoavat herkemmin kuin muut nimet. Leksikaalisissa kategorioissa nimet hajoavat todella moneen ryhmään, mutta kokonaisen paikannimen sisältävät nimet näyttävät säilyvän muita heikommin.

Kun tarkastellaan kokonaisuutta, erityisesti saarten nimet vaikuttavat säilyvän muita nimiä paremmin. Rantojen suhteen tilanne on ristiriitainen, sillä vuoden 1952 nimistä rannat katoavat muita herkemmin, kun taas vuoden 1987 rantojen nimistä on säilynyt jokainen. Nimenosien määrä näyttäisi vaikuttavan siten, että yksiosaiset nimet eivät ole yhtä herkkiä muutokselle kuin kaksiosaiset. Rakennetyypeistä pelkän nimittävän nimenosan sisältävät nimet vaikuttavat säilyvän parhaiten. Kuitenkin kaikista nimistä valtaosa on tyyppiä CA, jossa on peräkkäin erityispiirteen ja paikan lajin ilmaisevat osat. Vertailua on siksi hyvin vaikea tehdä. Nimeämisperusteissa sijainnin mukaan nimetyt paikat näyttävät säilyvän muita huonommin kaikkina aikoina. Suurin osa sijainnin mukaan nimetyistä paikoista ilmaisee täsmällisen sijainnin. Muita paremmin näyttävät säilyvän nimet, joilla ei ole erityispiirrettä ilmaisevaa nimenosaa sekä keruujankohdasta riippuen jotkin muutkin luokat. Sijainnin kertovat nimet ovat sen verran yleisiä, että jos ne ovat muita alttiimpia muutoksille, se painaa keskiarvoa niin paljon, että jossain tapauksissa jopa kaikki muut luokat säilyvät keskimääräistä paremmin. Leksikaalisissa kategorioissa hajonta on niin suurta, että pienillä aineistoilla johtopäätöksiä on vaikea tehdä. Kokonaisen paikannimen sisältävät nimet vaikuttaisivat kuitenkin katoavan herkemmin kuin muut nimet.

6.5 Tulkintaa ja johtopäätökset

Tarkkojen johtopäätösten tekeminen on vaikeaa jo aineiston koon vuoksi. Nimet painottuvat niin vahvasti tiettyihin ryhmiin, että vertailu ryhmien kesken on useassa tapauksessa mahdotonta. Lisäksi suuret ryhmät vaikuttavat keskiarvoihin niin paljon, että keskiarvoihin vertaaminenkaan ei oikein toimi, tai ainakin se vaatisi huomattavaa tilastotieteen tuntemusta. Johtopäätökset eivät missään tapauksessa ole tämän kokoisilla aineistoilla matemaattisesti päteviä.

Kokonaisuutta tarkasteltaessa ei kannata niinkään katsoa, kuinka esimerkiksi vuoden 1870 nimistö on säilynyt vuoteen 1952 ja verrata säilyvyyteen vuonna 2018, koska keruutavat poikkeavat hieman toisistaan. Sen sijaan voi verrata, kuinka eri aikoina kerätyt nimet ovat säilyneet vuoteen 1987 tai 2018. Keruusta kulunut aika vaikuttaa

siten, että mitä pidempi aika on kulunut, sitä pienempi osa nimistöstä on säilynyt. Ajan kuluessa vaikuttavat kuitenkin kiihtyvän erityisesti nimien vaihtuminen ja muuttuminen, ei niinkään katoaminen. Muuttumisen yleisyyteen tässä tutkielmassa vaikuttavat nimet, joiden ulkoasu on pysynyt samana tarkoitteen vaihtuessa. Vaihtuminen taas voi olla seurausta nimen katoamisesta. Paikka voi olla nimetön, kunnes joku nimeää sen ja nimi tulkitaan vaihtuneeksi.

Tietyn tyyppiset nimet näyttäisivät säilyvän muita paremmin, ja toisaalta tietynlaiset katoavan helpommin kuin muut. Jos alueelta pitäisi valita nimi, joka säilyy todennäköisesti pitkään, valinta kohdistuisi saaren nimeen, joka on yksiosainen ja nimittävä. Se on tyypillinen pitkään säilyvä nimi, sillä sekä tarkoite että kaikki rakenteelliset seikat ovat sellaisia, jotka katoavat heikommin kuin muut. Lisäksi pitää ottaa huomioon paikan koko, sijainnin keskeisyys, etäisyys muihin paikkoihin sekä mahdolliset muut maantieteelliset ja kulttuuriset seikat, joita tässä tutkielmassa ei ole analysoitu. Tyypillinen esimerkki pitkään säilyvästä nimestä on *Tiuranen*. Heikoimmin säilyvillä nimillä ei ole aivan yhtä tarkkoja yhteisiä piirteitä, mutta todennäköisesti nopeimmin katoava nimi on annettu sijainnin mukaan, ja se on esimerkiksi niemi tai lahti. Näiden nimien tapauksessa katoamisen syyt lienevät maantieteellisiä: sijainnin mukaan nimetään paikkoja, jotka sijaitsevat lähellä toista paikkaa ja ovat yleensä sitä pienempiä. Maan kohotessa paikka sulautuu vieressä olevaan paikkaan, jolloin se ei enää erotu maastosta ja nimeämistarvetta ei enää ole. Niemi tai lahti muuttuu helposti vain osaksi ympäröivää aluetta erottumatta siitä erityisemmin. Saari sen sijaan muuttuu monesti ensin niemeksi ja saattaa siksi pysyä pitkäänkin ympäristöstään erottuvana. Samoin saarten yhdistyessä niiden omat nimet saattavat säilyä, koska ne usein erottuvat toisistaan maastonmuotojen perusteella. Yksi sijainnin mukaan annettujen nimien katoamiseen vaikuttava syy voi olla myös, että se on helppo ja ymmärrettävä nimeämismalli, jolloin siten voidaan nimetä paikkoja spontaanisti väliaikaisesti.

On mahdollista, että jokin tietty nimityyppi muuttuu eri tavoin kuin muut ja vaikuttaa siten erityisen paljon tietyissä ryhmissä. Esimerkiksi yksiosaiset nimet vaikuttavat säilyvän kaksiosaisia paremmin. Voi kuitenkin olla, että yksiosaisista säilyvät paremmin vain sellaiset nimet, jotka ovat nimittäviä. Sen huomaaminen vaatisi, että

jokaisen nimikoodin muutos analysoitaisiin erikseen. Sellaisessa analyysissä nimet hajoaisivat kuitenkin vielä pienempiin ryhmiin kuin tässä tutkielmassa käytetyssä ryhmittelyssä, joten aineistoa tarvittaisiin todella paljon.

Vesistönimistä vaikuttaa katoavan melko lyhyelläkin aikavälillä jopa neljännes, mutta katoaminen ei vaikuta merkittävästi lisääntyvän pidemmällä aikavälillä. Ilmiö on mielenkiintoinen ja saattaa liittyä siihen, millaisia henkilöitä saadaan haastateltavaksi. Vuonna 2018 haastatellut nimioppaat ovat kaikki kulkeneet merialueella lapsesta saakka. Kun merellä liikutaan, on tarve nimetä paikkoja. Tietynlainen kulttuurin muuttuminen näkyy jo nyt. Jätin tutkielmasta pois juonten nimet, jotka ovat kulttuurinimiä ja sijaitsevat vesistöalueella. Niistä ei ollut säilynyt yhtään, koska nimiä ei enää ole tarvetta käyttää. Yksi haastateltava tunnisti joitain juonennimiä, mutta ei käyttänyt niitä, koska kukaan muu ei tunnistaisi niitä ja koska kalastuspaikoista ei ole tarpeen keskustella kenenkään kanssa. Merellä liikkuminen on muutenkin muuttunut niin paljon, että nimien katoaminen saattaa kiihtyä, kun alueen nykyiset asukkaat eivät enää liiku vesillä. Nimioppaat kertoivat, että nuorempi polvi ei kulje enää vesialueilla niin, että tuntisivat sen kokonaan, vaan käyvät lähinnä satunnaisesti mökillä tai muussa paikassa tiettyä reittiä pitkin. Silloin nimistöäkään ei käytetä niin laajasti kuin alueen ollessa osa arkista elinpiiriä.

Vesistönimet ovat tutkimusalueella jatkuvassa muutoksessa, kuten olettaa voikin. Muutos ei ole ollut erityisen dramaattista, mutta tilanne voi muuttua jo lähivuosina, jos alueen asukasmäärä jatkaa laskuaan ja jos kalastus elinkeinona häviää kokonaan. Nykyisin Simonkylällä ei ole enää yhtään aktiivista ammattikalastajaa. Sivutoiminenkin kalastus on hyvin vähäistä. Merellä liikkuminen on harvinaista. Paikkojen nimeäminen on hyvin funktionaalinen tapa. Jos jossain ei kuljeta, paikkaa ei myöskään nimetä.

6.6 Vertailua aiempaan tutkimukseen

Tämän kaltaisia tutkielmia on aiemmin tehty hyvin vähän. Siksi tarjolla ei ole kovinkaan paljon aineistoa, johon tuloksia voisi verrata. Terhi Ainiala on kuitenkin

laskenut erikseen vesistönimien muutoksen kahdessa tutkimuksensa kylässä, jotka sijaitsevat sisämaassa. Niissä vanhoista vesistönimistä on kadonnut 11 % – 32 % (Ainiala 1997: 222). Aineistossa on tosin hyvin vähän vesistönimiä, jolloin sattuman vaikutus on suuri. Lisäksi aineistona on esimerkiksi isojaon aikaisia vesistönimiä, ja silloin nimetyt vesistöt ovat hyvin suuria ja merkittäviä. Se luultavasti vaikuttaa siten, että nimistä säilyy suurempi osa. Tässä tutkielmassa 148 vuoden aikana vesistönimistä on kadonnut 19 %, 66 vuoden aikana 27 % ja 31 vuoden aikana 24 %. Kadonneiden nimien määrä sopii siten samaan haarukkaan kuin Ainialankin tutkimuksessa. Tässäkin täytyy kiinnittää huomiota siihen, että vuoden 1870 kartassa ei ole lainkaan pieniä tarkoitteita, vaan kaikki ovat kohtalaisen suuria ja merkittäviä. Se todennäköisesti johtaa vähäisempään katoamiseen kuin sellaisissa aineistoissa, joissa on kerätty paljon pienempienkin tarkoitteiden nimiä.

7. PÄÄTÄNTÖ

Tutkin tässä tutkielmassa vesistönimien katoamista Simonkylän merialueella. Tarkoitus oli selvittää, mitä vesistönimistölle on tapahtunut vuosien 1870 ja 2018 välisenä aikana. Selvitettävänä oli ensinnäkin, kuinka suuri osa nimistä on säilynyt, kadonnut, muuttunut ja vaihtunut. Lisäksi oli tarkoitus tutkia, vaikuttaako nimen säilymiseen nimen tarkoite tai jotkin nimen rakenteellisista ominaisuuksista. Ajatuksena oli päästä näin käsiksi mahdollisiin muutoksen syihin ja muuttumisnopeuteen vaikuttaviin tekijöihin. Koska aiempaa vastaavaa tutkimusta ei ole, tietoa kyseisistä vaikuttavista seikoista ei ollut.

Laskelmieni mukaan vesistönimistä on vuoteen 2018 kadonnut 19 % – 27 % hieman riippuen siitä, minkä ikäiseen aineistoon vertailua tehdään. Keräyksestä kulunut aika ei ole vaikuttanut katoamiseen. Sen sijaan se on vaikuttanut siihen, kuinka suuri osa nimistä on muuttunut tai vaihtunut. Nimien tarkoite vaikuttaa tietyiltä osin muutokseen. Samoin tietyt rakenteelliset seikat näyttävät vaikuttavan nimien muutosherkkyyteen. Monen seikan toteamiseen aineisto on kuitenkin liian pieni, sillä nykyisellä aineistolla tietyt ryhmät jäävät liian pieniksi. Suurempi aineisto saattaisi paljastaa asioita, joita tässä tutkielmassa ei ollut mahdollista todeta tai antaa enemmän tietoa seikoista, joihin ei tämän tutkielman aineistolla ole saatu varmuutta. Sellaista tutkimusta varten aineiston pitäisi olla hyvin suuri, sillä nimet painottuvat vahvasti tiettyihin rakennetyyppeihin. Suurempi aineisto vaatisi koneellisen laskennan kehittämistä, sillä käsin laskien tämäkin aineisto on jo käsiteltävissä olevan määrän ylärajoilla.

Jatkotutkimuksen mahdollisuus aiheesta on ilmeinen. Tutkimusalue on helposti laajennettavissa naapurikyliin tai vaikka koko Perämeren alueelle, sillä laajemmaltakin alueelta on saatavissa vanhaa vertailuaineistoa yhtä hyvin kuin tämän tutkielman tutkimusalueelta. Laajempaan tutkimukseen tarvitaan laskennan avuksi tietokonetta, mutta se ei ole nykyisin suuri ongelma varsinkin, kun nimistä saatavat koodit ovat valmiiksi sellaisessa muodossa, jota pystyy helposti lukemaan koneellisesti.

LÄHTEET JA LYHENTEET

- AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva Paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 667. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLOM PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ANTTONEN, MARJUT 1986: *Suullinen perinne*. – Hannu Heinänen & Mauno Hiltunen (toim.), Simon kirja s. 291–322. JYY:n kotiseutusarja nro 24. Simo: Simon kunta.
- HILTUNEN, MAUNO 1986: *Simon alue, asutus, väestö ja elinkeinot vuoteen 1865*. – Hannu Heinänen & Mauno Hiltunen (toim.), Simon kirja s. 17–72. JYY:n kotiseutusarja nro 24. Simo: Simon kunta.
- KAIJANEN, TUULA 1982: Hailuodon sisäosien luontonimistö. Pro gradu -työ suomen kielen laudatur-arvosanaa varten. Helsinki.
- KIVINIEMI, EERO – PITKÄNEN, RITVA LIISA – ZILLIACUS, KURT: *Nimistöntutkimuksen terminologia*. Castrenianumin toimitteita 8. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura.
- KIVINIEMI, EERO 1975: *Paikannimien rakennetyypeistä*. Suomi 118: 2. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KIVINIEMI, EERO 1990: Suomi 148. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 516. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOLI, LAURI 2001: Suomen kalaopas. Helsinki: WSOY.
- KS = Kielitoimiston sanakirja 2020. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2020. Päivitettävä versio. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>.
- NISSILÄ, VILJO 1939: *Vuoksen paikannimistö I*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 214. osa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- NISSILÄ, VILJO 1948: Pohjois-Pohjanmaan karjalaista nimistöä. *Virittäjä* 52 s. 215–243.
- NISSILÄ, VILJO 1956: Perämeren Tiurasenkrunni. – *Kaleva* nro 155.
- NISSILÄ, VILJO 1973: Ortodoksisia henkilönimiä Aunuksen kylänimistössä. Suomalais-ugrilaisen seuran aikakauskirja 72. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura.
- NA = Kotimaisten kielten keskuksen nimiarkiston paikannimikokoelman Simon pitäjän nimiliput. Keraäjät Tuovi Kittelä 1952, Brita Leskinen 1973, Kristiina Pirneskoski 1980, Pirjo Tuomi 1980, Anette Nyman 1983 ja Anne Juvonen 1987.
- NS = *Nyky-suomen sanakirja* 1967. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SKES = *Suomen kielen etymologinen sanakirja*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen seura 1975.

SMSA = Suomen murteiden sana-arkisto. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Mikrofilmikopiot Oulun yliopiston suomen kielen arkisto.

SMS = *Suomen murteiden sanakirja*. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 30. Jatkuvasti päivittyvä julkaisu. <http://kaino.kotus.fi/sms/>

SSA = *Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja 1992–2000*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 556. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 62. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

VAAHTOLA, JOUKO 1980: *Tornio- ja Kemijokilaakson asutuksen synty. Nimistötieteellinen ja historiallinen tutkimus*. Studia historica septentrionalia 3. Rovaniemi: Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys.

ZILLIACUS, KURT 1966: *Ortnamnen i Houtskär: en översikt av namnförrådets sammansättning*. Helsingfors : Svenska litteratursällskapet i Finland.

TUTKIMUSAINEISTO

1870: *Kartta sisä ja ulkomeren saaristosta karineen, matalikkoineen, lohi- ja taimenkalastuspaikkoineen Kemin ja Simon pitäjien edustalla Kemin kihlakuntaa Oulun läänissä. Kartan on piirtänyt vuosina 1869–1870 C.G.W. Claudelin ja jäljentänyt vuonna 1896 Otto Hackzell*. Kansallisarkisto. Arkistotunnus sto vd 434/270.

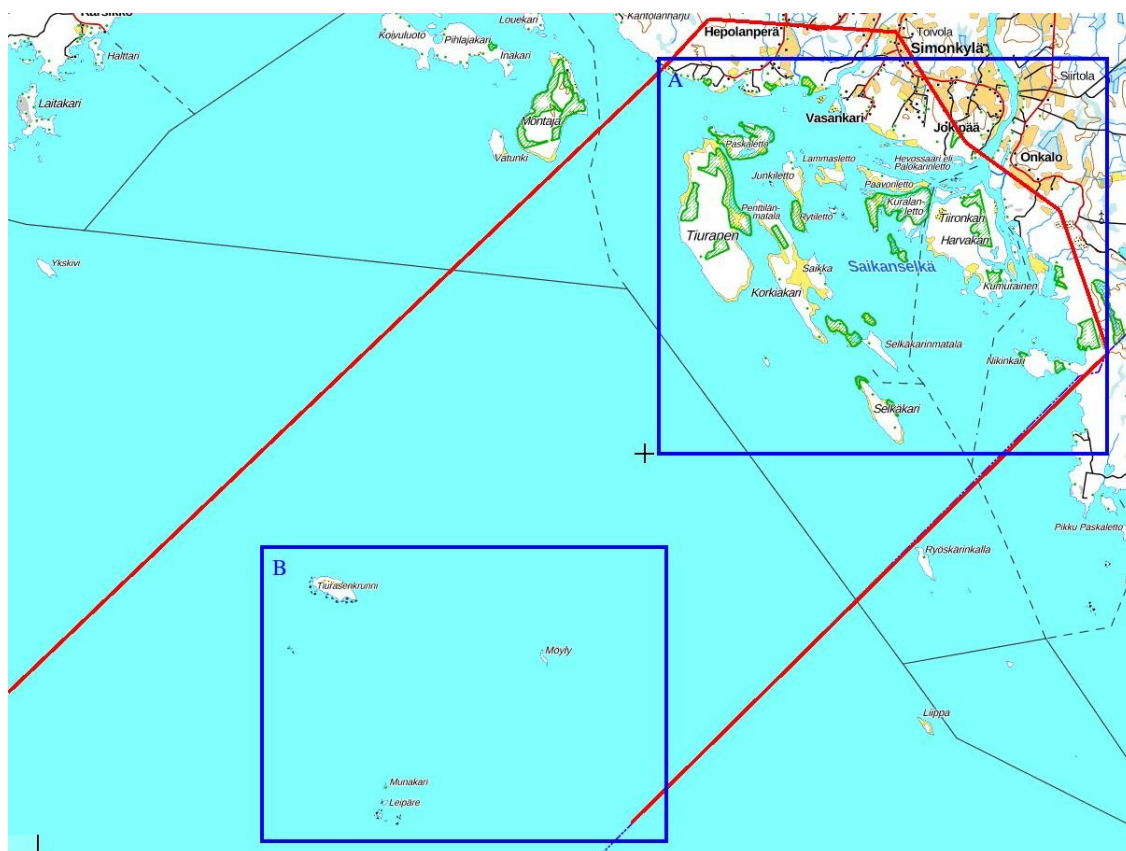
1915: *Tornion joen suun ja Oulunsalon välisen merenrannikon lauttauskatselmus. Kartta Simojokisuun pohjoispuolella Vasankarin, Haminan, Tiurasen ja Tiurasenmatalan välisestä alueesta. Simon pitäjän Simoniemen kylässä. Tehnyt elokuulla v. 1915 apulaisinsinööri M. Laitinen*. Kansallisarkisto. Arkistotunnus Iab: 145.

1952: Kotimaisten kielten keskuksen nimiarkiston paikannimikokoelman Simon pitäjän nimiliput. Kerääjä Tuovi Kittelä.

1987: Kotimaisten kielten keskuksen nimiarkiston paikannimikokoelman Simon pitäjän nimiliput. Kerääjä Anne Juvonen.

2018: Simonkylältä vuonna 2018 haastattelemalla kerätyt nimet. Kerääjä Jussi Honkanen. Keräystä varten haastatellut paikalliset nimioppaat: Seppo Junes, Pentti Filpus, Kalevi Ylisuvanto, Eero Huttula ja Juhani Hietala.

Liite 1. Yleiskuva tutkimusalueesta

Liite 3. Kartta alueesta B vuodelta 1870

Liite 5. Maanmittauslaitoksen kartta alueelta A vuonna 1983

Liite 6. Maanmittauslaitoksen kartta alueelta A vuonna 2018

Liite 7. Maanmittauslaitoksen kartta alueelta B vuonna 2018